

รายงานโครงการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่น
ชาวชนบทชายและหญิงในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคม
เมืองในกรุงเทพมหานคร

A Comparative Study of Male and Female Rural Migrants'
Association Patterns in the Process of Adjustment to Urban Life
in Bangkok Metropolis

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. ดารณี ฤทธิพิพัฒน์กุล

โครงการวิจัยที่ได้รับเงินสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย

จากงบประมาณเงินทุนคณะ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีนาคม 2545

ชื่อโครงการวิจัย การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทชายและหญิงในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองในกรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ 2545

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความแตกต่างกันระหว่างรูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงที่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครอย่างไม่มีทางเลือก อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดและประสบความสำเร็จในการเข้าสู่ชีวิตเมืองแล้ว โดยพิจารณาสิ่งที่แต่ละฝ่ายได้รับหรือเรียนรู้จากกลุ่มที่เป็นสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับตัว และค้นหาความแตกต่างระหว่างกลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นแต่ละฝ่ายเข้าร่วมโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ลักษณะการดำเนินการ และกิจกรรมของกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงสนใจ โดยมุ่งเน้นประสบการณ์ของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร กลุ่มที่เป็นสื่อ 5 กลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จคบหาสมาคมมีลักษณะต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ลักษณะรวมหมู่ (communal) ซึ่งมีการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการ จำกัดอยู่ในหมู่ญาติและเพื่อนฝูง จนถึงลักษณะคบหาสมาคม (association) ที่มีรวมตัวอย่างเป็นทางการ ไม่มีการจำกัดคนที่เข้ามารวมกลุ่ม งานวิจัยนี้ใช้วิธี Survey Research และ Structured Interview ในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่ามีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างรูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มญาติและเพื่อนฝูง ในเรื่องความช่วยเหลือทางด้านที่อยู่อาศัย ทั้งสองฝ่ายอาศัยอยู่กับกลุ่มญาติในตอนเริ่มอพยพเข้ามาก่อนที่จะแยกตัวออกไปเมื่อได้งานที่ดีขึ้นหรือมีครอบครัวแล้ว ในเรื่องการทำงานนั้นผู้ย้ายถิ่นหญิงได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มญาติในระยะแรก ก่อนที่จะหางานต่อ ๆ ไปด้วยตนเอง สำหรับผู้ย้ายถิ่นชายนั้นหางานเองโดยตลอดตั้งแต่เริ่มต้น ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเรียนรู้การใช้ชีวิตเมืองด้วยตนเองมากกว่าจากกลุ่มญาติหรือเพื่อน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ว่าผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงส่วนใหญ่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชนด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วม คือเป็นกลุ่มที่รัฐให้การสนับสนุนมากที่สุด มีกิจกรรมเกี่ยวกับการออมเงินและปล่อยให้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และผลประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมคือ ได้รู้จักคนมากขึ้น มีเงินออม และมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

Project Title	A Comparative Study of Male and Female Rural Migrants' Association Patterns in the Process of Adjustment to Urban Life in Bangkok Metropolis
Name of Investigator	Dr. Daranee Thavinpipatkul
Year	2002

Abstract

This research aims to investigate the difference between male and female rural migrants' association patterns with mediating groups in the process of adjustment to city life by considering what they learn from the groups that are useful to them; and to explore the difference between mediating groups joined by male and female migrants in terms of objectives, operations, and activities. The exploration is counted on the experiences of economically and socially successful migrants who still reside in Bangkok slums. This research employs survey research method and structured interview to collect the data.

Research results show that there barely is a difference between association patterns of male and female migrants with informal mediating groups. Concerning assistance on accommodation, the migrants stay with relatives first, then move out when they get better jobs or are married. Concerning job findings, female migrants get more assistance from relatives in the first place, but find the jobs themselves afterwards. Both male and female migrants learn to live an urban life by themselves, rather than from relatives and friends. Research results also show that a majority of male and female migrants join activity groups inside the community for economic reasons; and there is no differences between groups joined by male and female migrants, i.e., being government supported groups and running group activities concerning saving and lending with low interest rates. The benefits gained from joining the groups are also the same for male and female migrants, i.e., getting to know more people, having saving money and a source of low interest loan.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณฝ่ายวิจัยของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อนุมัติงบประมาณให้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ (ซึ่งเป็นงานต่อเนื่องจากงานวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองในกรุงเทพมหานคร" ที่ผู้วิจัยทำเสร็จไปในปี พ.ศ. 2541) จนสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้ และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ หวันแก้ว ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิอ่านงานวิจัย (Reader) และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นี้

ดารณี (ปัญญาเทวกุล) ถวิลพิพัฒน์กุล

มีนาคม 2545

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
1.4 ภาพรวมของงานวิจัย.....	4
บทที่ 2 การสำรวจแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวความคิดเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น.....	5
2.2 โครงร่างงานวิจัย.....	11
บทที่ 3 วิธีการวิจัย.....	12
3.1 การเลือกตัวอย่าง.....	12
3.1.1 การเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มชุมชนแออัดเป้าหมาย.....	12
3.1.2 การเลือกกลุ่มผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่ประสบความสำเร็จ.....	14
3.2 การเก็บข้อมูล.....	18
3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ :	
กลุ่มญาติและเพื่อนฝูง.....	20
4.1 ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย.....	20
4.2 ความช่วยเหลือด้านการงาน.....	31
4.3 ความช่วยเหลือด้านการใช้ชีวิตแบบคนเมือง.....	45
บทที่ 5 รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ :	
กลุ่มกิจกรรมภายในชุมชนและภายนอกชุมชน.....	53
5.1 รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มกิจกรรมในชุมชน.....	53
5.2 รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชน.....	79
5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิตของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ .	83
บทที่ 6 สรุปและเสนอแนะ.....	87
6.1 สรุปผลงานวิจัยและอภิปรายผล.....	87
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	93
6.2.1 ข้อเสนอแนะในการช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมือง.....	93
6.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป.....	94
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	98

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 3-1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นจำแนกตามกลุ่มอายุ.....	15
ตาราง 3-2	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ.....	16
ตาราง 3-3	ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ.....	17
ตาราง 3-4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้ย้ายถิ่นจำแนกตามภูมิลำเนา.....	18
ตาราง 4-1	อายุของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเมื่อเริ่มเข้ากรุงเทพมหานคร.....	21
ตาราง 4-2	ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จอยู่กับญาติและเพื่อนฝูง.....	22
ตาราง 4-3	ระยะเวลาก่อนที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จจะรับครอบครัวมาอยู่ด้วย.....	24
ตาราง 4-4	บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นเข้ามา กทม. ครั้งแรกอาศัยอยู่ด้วย.....	25
ตาราง 4-5	ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอยู่กับผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยครั้งแรก	26
ตาราง 4-6	บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งแรกใน กทม.....	27
ตาราง 4-7	ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายครั้งแรกใน กทม.....	28
ตาราง 4-8	บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สองใน กทม.....	28
ตาราง 4-9	ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายครั้งที่สองใน กทม.....	29
ตาราง 4-10	บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สามใน กทม.....	29
ตาราง 4-11	ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายครั้งที่สามใน กทม.....	30
ตาราง 4-12	บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สี่ใน กทม.....	30
ตาราง 4-13	ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายครั้งที่สี่ใน กทม.....	31
ตาราง 4-14	สรุปจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่เคยเปลี่ยนที่อยู่อาศัย.....	31
ตาราง 4-15	ผู้ให้คำแนะนำเรื่องการหางานทำให้ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ.....	32
ตาราง 4-16	ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ใน กทม. ก่อนได้งานทำ.....	33
ตาราง 4-17	งานแรกที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.....	34
ตาราง 4-18	บุคคลที่แนะนำการหางานแรกใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น.....	35
ตาราง 4-19	ระยะเวลาในการทำงานแรกใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น.....	36
ตาราง 4-20	งานที่สองที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.....	38
ตาราง 4-21	บุคคลที่แนะนำการหางานที่สองใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น.....	38
ตาราง 4-22	ระยะเวลาในการทำงานที่สองใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น.....	39

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง 4-23 งานที่สามที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.....	40
ตาราง 4-24 บุคคลที่แนะนำการหางานที่สามใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น.....	40
ตาราง 4-25 ระยะเวลาในการทำงานที่สามใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น.....	41
ตาราง 4-26 งานที่สี่ที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.....	42
ตาราง 4-27 บุคคลที่แนะนำการหางานที่สี่ใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น.....	42
ตาราง 4-28 ระยะเวลาในการทำงานที่สี่ใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น.....	42
ตาราง 4-29 จำนวนผู้ย้ายถิ่นที่เคยเปลี่ยนงาน.....	43
ตาราง 4-30 ระยะเวลาก่อนที่จะเริ่มรู้จักคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติของผู้ย้ายถิ่น.....	44
ตาราง 4-31 ผู้แนะนำการใช้ชีวิตในเมืองให้แก่ผู้ย้ายถิ่น.....	45
ตาราง 4-32 ร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เคยใช้สิ่งอำนวยความสะดวกแบบเมือง.....	46
ตาราง 4-33 ระยะเวลาที่ใช้ทำความคุ้นเคยกับชีวิตใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น.....	47
ตาราง 4-34 ความถี่ในการกลับบ้านต่างจังหวัดของผู้ย้ายถิ่น ในช่วง 3-4 ปี ที่ผ่านมา.....	48
ตาราง 4-35 การส่งเงินกลับบ้านต่างจังหวัดของผู้ย้ายถิ่น.....	49
ตาราง 4-36 ความถี่ในการส่งเงินกลับบ้านที่ต่างจังหวัด สำหรับผู้ที่เคยส่งเงินกลับบ้าน.....	50
ตาราง 5-1 ผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน จำแนกตามเพศ.....	54
ตาราง 5-2 ผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน จำแนกตามอายุ.....	54
ตาราง 5-3 ระยะเวลาที่อยู่ใน กทม. ก่อนเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่น.....	55
ตาราง 5-4 อาชีพของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จตอนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชน.....	56
ตาราง 5-5 จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จในกลุ่มประเภทต่างๆ.....	59
ตาราง 5-6 กลุ่มกิจกรรมในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม.....	61
ตาราง 5-7 เหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ.....	63
ตาราง 5-8 วัตถุประสงค์ของกลุ่มในชุมชน.....	64
ตาราง 5-9 กิจกรรมของกลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วม.....	66
ตาราง 5-10 ประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จคิดว่าได้รับจากการรวมกลุ่มในชุมชน.....	67
ตาราง 5-11 ฐานะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 5-12 จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม แยกตามเพศ และ จำนวนกลุ่มที่เข้าร่วม.....	70
ตาราง 5-13 ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วมกิจกรรม.....	71
ตาราง 5-14 เหตุผลของการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนแต่ละครั้งของผู้ย้ายถิ่น.....	72
ตาราง 5-15 วัตถุประสงค์ของกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม.....	73
ตาราง 5-16 ลักษณะการดำเนินการของกลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วม.....	74
ตาราง 5-17 ฐานะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมในชุมชน.....	74
ตาราง 5-18 กิจกรรมของกลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วม.....	75
ตาราง 5-19 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่น.....	76
ตาราง 5-20 จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชนแยกตามกลุ่มอายุ.....	77
ตาราง 5-21 ระยะเวลาก่อนเข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชนของผู้ย้ายถิ่น.....	78
ตาราง 5-22 อาชีพของผู้ย้ายถิ่นตอนเข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชน.....	78
ตาราง 5-23 จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มต่างๆ นอกชุมชน.....	79
ตาราง 5-24 ฐานะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชน.....	80
ตาราง 5-25 เหตุผลที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ นอกชุมชน.....	81
ตาราง 5-26 วัตถุประสงค์ของกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วม.....	81
ตาราง 5-27 ผลประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นได้รับจากการร่วมกลุ่มนอกชุมชน.....	82
ตาราง 5-28 ความสำเร็จในชีวิตเมื่อมาอยู่ใน กทม. ตามความคิดเห็นของผู้ย้ายถิ่น.....	83

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิ 4-1 อายุของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเมื่อเริ่มเข้ากรุงเทพมหานคร.....	21
แผนภูมิ 4-2 ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จอยู่กับญาติและเพื่อนฝูง.....	23
แผนภูมิ 4-3 ระยะเวลาก่อนที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จจะรับครอบครัวมาอยู่ด้วย....	24
แผนภูมิ 4-4 บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นเข้ามา กทม. ครั้งแรกอาศัยอยู่ด้วย.....	25
แผนภูมิ 4-5 ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอยู่กับผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยครั้งแรก.....	26
แผนภูมิ 4-15 ผู้ให้คำแนะนำเรื่องการหางานทำให้ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ.....	32
แผนภูมิ 4-16 ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ใน กทม. ก่อนได้งานทำ.....	34
แผนภูมิ 4-17 งานแรกที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.....	35
แผนภูมิ 4-18 บุคคลที่แนะนำการหางานแรกใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น.....	36
แผนภูมิ 4-19 ระยะเวลาในการทำงานแรกใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น.....	37
แผนภูมิ 4-30 ระยะเวลาก่อนที่จะเริ่มรู้จักคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติของผู้ย้ายถิ่น.....	44
แผนภูมิ 4-31 ผู้แนะนำการใช้ชีวิตในเมืองให้แก่ผู้ย้ายถิ่น.....	45
แผนภูมิ 4-33 ระยะเวลาที่ใช้ทำความคุ้นเคยกับชีวิตใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น	47
แผนภูมิ 4-34 ความถี่ในการกลับบ้านต่างจังหวัดของผู้ย้ายถิ่น ในช่วง 3-4 ปี ที่ผ่านมา.....	49
แผนภูมิ 5-2 ผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน จำแนกตามอายุ.....	54
แผนภูมิ 5-4 อาชีพของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จตอนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชน...56	56
แผนภูมิ 5-5 จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จในกลุ่มประเภทต่างๆ ...60	60
แผนภูมิ 5-6 กลุ่มกิจกรรมในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม.....62	62
แผนภูมิ 5-7 เหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ.....63	63
แผนภูมิ 5-8 วัตถุประสงค์ของกลุ่มในชุมชน.....65	65
แผนภูมิ 5-9 กิจกรรมของกลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วม.....66	66
แผนภูมิ 5-10 ประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จคิดว่าได้รับ จากการรวมกลุ่มในชุมชน.....	68
แผนภูมิ 5-11 ฐานะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน.....	69

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนแออัดมีฐานะเป็นสังคมเล็กในสังคมใหญ่ของเมือง ทำหน้าที่เป็นแหล่งพึ่งพิงแห่งแรกของผู้อพยพทั้งหญิงและชายจำนวนมากที่มาจากชนบทด้วยสาเหตุจากปัจจัยผลักดัน (Push Factors) อันได้แก่ ความยากจน การไม่มีโอกาสทางเศรษฐกิจในภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม ปัจจัยผลักดันเหล่านี้เป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศที่ไม่สม่ำเสมอในพื้นที่ ทำให้การกระจายรายได้เป็นไปในแบบแผนที่ชาวเมืองได้เปรียบชาวชนบท ดังนั้นเมืองจึงเป็นแหล่งของโอกาสที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับชาวชนบททั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวชนบทที่ไม่มีทางเลือกเหล่านี้จึงเดินทางหลั่งไหลมาสู่เมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร และเข้าสู่แหล่งพึ่งพิงแห่งแรกในเมือง ซึ่งมีที่พักอาศัยของญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงที่เข้ามาอยู่ก่อนแล้ว หรือมีเช่นนั้นก็สามารถเช่าที่พักอาศัยราคาถูกได้ในช่วงต้นของการใช้ชีวิตในเมือง

ผู้อพยพชาวชนบทเหล่านี้ยังคงมีวัฒนธรรมและความนึกคิดแบบชนบท ซึ่งแตกต่างจากที่เป็นอยู่ในเมือง เมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองผู้อพยพทั้งหญิงและชายเหล่านี้จะต้องปรับตัวโดยเร่งรีบรับเอาวัฒนธรรมเมืองในระยะเวลาดังนั้น ๆ โดยการเรียนรู้จากญาติมิตรที่อาศัยอยู่ก่อนในชุมชนแออัด ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมไทยในสมัยก่อนโดยพื้นฐานจะไม่มี ความแตกต่างกันมาก ระหว่างเมืองกับชนบท แต่ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งวัฒนธรรมสากล (Universal Culture) ร่วมกับการเผยแพร่ข่าวสารแบบไร้พรมแดน และไปทั่วถึงกันทุกแห่งในโลก ทำให้วัฒนธรรมเมืองในสมัยก่อนแตกต่างจากสมัยปัจจุบัน และแตกต่างไปจากวัฒนธรรมชนบทอย่างชัดเจนขึ้น ผู้อพยพชาวชนบทจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของไทย ซึ่งเจอไว้ด้วยวัฒนธรรมสากลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสามารถอยู่ในเมืองในฐานะของชาวเมืองคนหนึ่ง หรือเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนเมือง ที่ถือว่าเมืองเป็นสถานที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ทำมาหากิน เลี้ยงดูบุตรหลาน และทำกิจกรรมส่วนใหญ่ในชีวิต นั่นคือชาวชนบทต้องเรียนรู้ที่จะมีวิถีชีวิตแบบชาวเมืองให้ได้

ทางด้านกายภาพ ผู้อพยพชาวชนบทต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพบ้านเรือนในชุมชนแออัด ซึ่งอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม ขาดแคลนไฟฟ้า ประปา มีปัญหาสภาพแวดล้อม เช่น น้ำเน่าเหม็น นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ยังต้องพบกับปัญหาโลกร้อนอีกด้วย ทำให้ต้องมีการปรับตัวเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยใหม่เสมอ การปรับตัวในเรื่องที่อยู่ใหม่นี้อาจเกิดขึ้นเมื่อผู้อพยพชาว

ชนบทมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น โดยโยกย้ายไปสู่สถานที่ที่ดีกว่า หรืออาจมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยโดยความช่วยเหลือจากภาครัฐบาล เช่นการสร้างแฟลตให้ เป็นต้น

ทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่เข้ามาอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ไม่มีทักษะ (Unskilled Labor) และกว่าครึ่งไม่มีงานที่ถาวร (โสภณ พรโชคชัย, 2528) ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองใหม่ ๆ ยังไม่รู้จักถนนหนทางและช่องทางที่จะหางานที่ดีกว่า จึงทำงานตามคนที่เคยรู้จักกันมาก่อน งานที่ได้ทำจึงมักเป็นอาชีพที่เคยทำ ๆ กันมา ได้แก่ รับจ้างใช้แรงงานทั่วไป เป็นยาม ขับรถรับจ้าง ขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้รายได้ต่ำ และความไม่แน่นอนของงาน ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนงานบ่อย ๆ ผลดีในสวนนี้คือทำให้มีการรับรู้อาชีพสังคมมากขึ้น แต่ผลเสียคือทำให้ชีวิตไม่อยู่กับร่องกับรอย ระบบความคิดและพฤติกรรมเปลี่ยนไปตลอดเวลา

ส่วนการปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น จะเห็นได้ว่าในชุมชนแออัดที่มีอายุการตั้งถิ่นฐานน้อย หรือเพิ่งเริ่มต้น จะมีผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทอพยพเข้ามามาก ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแออัดกับชนบทจะมีมาก ซึ่งแสดงออกด้วยการที่ชาวบ้านยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาพูดของท้องถิ่นไว้ได้มาก ส่วนชุมชนแออัดที่เป็นชุมชนดั้งเดิม การอพยพเข้าของผู้ย้ายถิ่นมีน้อย ความสัมพันธ์กับชนบทจะน้อยลง วัฒนธรรมแบบชนบทที่ปรากฏให้เห็นมีน้อยลง ซึ่งหมายความว่าคนชนบทในชุมชนแออัดได้รับเอาวัฒนธรรมแบบเมืองมากขึ้น วัฒนธรรมแบบเมืองมีลักษณะที่มี ค่านิยมแบบตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างอยู่ ความโอ้อวดอารีแบบคนไทยดั้งเดิมหายไป รับเอาค่านิยมกำไรขาดทุนเข้ามาแทน สิ่งต่าง ๆ ถูกตีค่าเป็นเงิน มีลักษณะเป็นเสรีนิยมทำอะไรตามความพอใจ (สมพงษ์ พัดปุย, 2527) การปรับตัวทางด้านสังคมวัฒนธรรมแบบเมืองนี้อาจพิจารณาได้จากการที่ชาวชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สาธารณูปโภค สาธารณูปการของเมืองมากขึ้น เช่น มีการไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลหรือคลินิกเอกชน แทนการรักษาทางไสยศาสตร์ตามความเชื่อแบบเดิม การรับรู้ข่าวสารบ้านเมือง การปะทะสังสรรค์กับคนนอกกลุ่มหรือชาวเมือง เหล่านี้ล้วนมีส่วนสนับสนุนให้ชาวชนบทเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเมืองมากยิ่งขึ้น

เป็นที่คาดว่ารูปแบบการคบหาสมาคม (Association Pattern) ในลักษณะความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ไม่มีรูปแบบ (Informal Group) จนถึงมีรูปแบบ (Formal Group) จะเป็นส่วนสนับสนุนและเร่งกระบวนการปรับตัวของชาวชนบททั้งหญิงและชายที่ย้ายถิ่นเข้ามาในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร ตามปกติผู้ที่อพยพเข้ามาใหม่จะได้รับการหล่อหลอมจากลักษณะทางสังคมของชุมชนแออัดที่ดำรงอยู่ก่อนแล้ว โดยการปะทะสังสรรค์กับผู้ที่อยู่อาศัยเดิม

ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบททั้งชายและหญิงจะเรียนรู้บทบาทใหม่ในสังคมเมืองจากการคบหาสมาคมกับบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ โดยอาจเริ่มจากกลุ่มที่เป็นญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง แต่เมื่อเวลาผ่านไป การคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทอาจทำกับกลุ่มที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น กลุ่มที่มีเจ้าหน้าที่ และสมาชิกที่ชัดเจน อันได้แก่ คณะกรรมการชุมชนต่าง ๆ การที่ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทได้มีโอกาสเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะเป็นทางการ จะทำให้ได้เรียนรู้ชีวิตสังคมเมืองและเข้าสู่วงจรชีวิตแบบเมืองในฐานะของชาวเมือง ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้ประเทศมีความก้าวหน้ามากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวโดยผ่านการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อของผู้ย้ายถิ่นแต่ละเพศอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาเรื่องนี้ในรายละเอียดจากประสบการณ์ของกลุ่มผู้ย้ายถิ่นชายและกลุ่มผู้ย้ายถิ่นหญิงว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไร จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจรูปแบบของการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นแต่ละเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การกำหนดโครงการ แผนงาน หรือ นโยบายที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีทางเลือกเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการของแต่ละกลุ่มต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างกันของรูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัวระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะของกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงไปคบหาสมาคมหรือร่วมกิจกรรมด้วยว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร มีการดำเนินการอย่างไร และมีกิจกรรมอะไรบ้าง
3. เพื่อศึกษาประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงได้จากการร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่ม ซึ่งเอื้อต่อการปรับตัวเข้าสู่ชีวิตเมือง

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทหญิงและชาย ซึ่งย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครอย่างไม่มีทางเลือก (Non-selective Migrants) เป็นผู้เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครมาแล้ว หรือเป็นผู้ที่ตั้งรกรากในกรุงเทพมหานครแล้ว และเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการเข้าสู่ชีวิตแบบเมืองทั้งทางเศรษฐกิจ คือ มีงานซึ่งมีรายได้ประจำที่แน่นอนทำและทางสังคมคือรู้จักที่จะใช้ชีวิตอย่างชาวเมืองคนหนึ่ง เช่น รู้จักการใช้สาธารณูปโภค

สาธารณูปการ ของเมือง แต่จะไม่ศึกษาผู้ย้ายถิ่นที่ไป ๆ มา ๆ ตามฤดูกาล (Seasonal Migrants)

1.4 ภาพรวมของงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 6 ส่วน คือ บทนำซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของปัญหาและความเป็นมา วัตถุประสงค์ของงานวิจัย ขอบเขตของงานวิจัย ส่วนที่สองได้แก่การสำรวจแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทผ่านกลุ่มที่เป็นสื่อต่าง ๆ และโครงร่างงานวิจัย ส่วนที่สามได้แก่เรื่องของวิธีการวิจัย ซึ่งกล่าวถึงการเลือกตัวอย่าง ทั้งพื้นที่ศึกษาและกลุ่มชุมชน และกลุ่มผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่ประสบความสำเร็จ การเก็บข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่สี่และห้าเป็นการเสนอผลการวิจัยในเรื่องของรูปแบบของการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นกับกลุ่มที่เป็นสื่อต่าง ๆ ส่วนสุดท้ายคือบทสรุปและเสนอแนะ ในส่วนนี้ได้ทำการสรุปผลของการวิจัยพร้อมกับอภิปรายผล เสนอแนะวิธีการที่จะช่วยในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบททั้งชายและหญิงจากผลของงานวิจัย และขอเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

บทที่ 2

การสำรวจแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้จะเป็นการสำรวจแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากระบวนการปรับตัวของชาวชนบททั้งหญิงและชายที่ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานคร โดยผ่านกลุ่มที่เป็นสื่อต่าง ๆ ในชุมชนแออัด โดยจะพูดถึงแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในด้านต่าง ๆ ตลอดจนในด้านการปรับตัวเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำมาเป็นประเด็นหลักในการวิจัย ซึ่งได้แก่ การเร่งรับวัฒนธรรมใหม่ (Acculturation) ของชาวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาโดยไม่มีทางเลือก (Non-selective Migrants) ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นสื่อในการปรับตัวของชาวชนบทเหล่านี้

2.1 แนวความคิดเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นที่ผ่านมาไม่ได้มีการศึกษาแยกหญิงและชาย และมักเน้นไปที่เรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ย้ายถิ่นโดยทั่วไป จากลักษณะของคนชนบทมาเป็นลักษณะของคนเมือง (Penporn Tirasawat, 1977, นภาพร โภยสมบุญ, 2522 ; Vithavas Khongkakul, 1976; Apichat Chamrathirong et al., 1979; Germani, 1964) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัว เช่น สาเหตุ (Germani, 1964) การศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นโดยดูจากการเปลี่ยนอาชีพ (Meinkoth, 1962; Zachariah, 1966; Browning, 1974) การเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ เช่น บ้าน และ ที่ดิน (Richmond, 1964)

การศึกษาการปรับตัวทางด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ที่ปรากฏคือการศึกษาเกี่ยวกับความยึดเหนี่ยวทางสังคม (นภาพร โภยสมบุญ, 2522; Apichat Chamrathirong et al., 1979) ผลการศึกษาบางส่วนชี้ว่าการย้ายและการปรับตัวจะทำได้ง่ายขึ้นเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาก่อน เช่น เพื่อน หรือญาติ (Browning, 1971; Abu-Lughod, 1961; Hugo, 1981) นอกจากนี้ผู้ย้ายถิ่นที่เคยอยู่ในเขตเมืองมาก่อนหรือรู้จักท้องถิ่นปลายทางมาก่อน จะปรับตัวได้ดีกว่าโดยเอาประสบการณ์มาใช้ (Schnaiberg, 1970; Penporn Tirasawat, 1977) นอกจากนี้การศึกษากการปรับตัวทางด้านสังคมยังมีการศึกษาการใช้ชีวิตแบบคนในเมืองของผู้ย้ายถิ่น เช่น ความถี่ของการอ่านหนังสือพิมพ์ (Penporn Tirasawat, 1977) เรื่องการสื่อ

สาร การคมนาคม ฯลฯ (Apichat Chamrathiong et al., 1979) และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (Zimmer, 1955; Apichat Chamrathiong et al., 1979)

นอกเหนือจากการศึกษาการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมแล้ว ยังมีการศึกษาการปรับตัวทางด้านประชากรของผู้ย้ายถิ่น เช่น ในงานของ Lutaka, Bloomer, and Berardo (1975) Zachariah (1966) และ Penporn Tirasawat (1977)

นอกจากด้านต่าง ๆ ของการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นดังที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นยังเน้นไปที่การศึกษาขั้นตอนของการปรับตัวโดย Bogue (1959) ซึ่งพูดถึงการปรับตัวว่าเป็นกระบวนการที่อาศัยระยะเวลา บางครั้งอาจนานกว่าชั่วอายุคน แต่ในที่สุดผู้ย้ายถิ่นและประชากรปลายทางจะผสมกลมกลืนกัน Roy (1962) ได้แบ่งกระบวนการปรับตัวเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. Acculturation (การรับวัฒนธรรมใหม่) วัดจากการเปรียบเทียบประชากรผู้ย้ายถิ่นกับผู้ไม่ย้ายถิ่นในท้องถิ่นปลายทางในด้านการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ และอาชีพ
2. Social Integration (การบูรณาการทางสังคม) วัดได้จากการที่ผู้ย้ายถิ่นอยู่ร่วมกับสังคมใหม่ได้ โดยไม่รู้สึกแตกต่างไปจากสังคมเดิม
3. Amalgamation (การบูรณาการทางสังคมอย่างถาวร) เป็นการรวมตัวอย่างถาวร โดยแยกไม่ออก ว่าเป็นกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด เช่น การโอนสัญชาติ การแต่งงาน

Germani (1964) และ Gehmacher (1974) มีความเห็นคล้าย ๆ กันว่าระดับขั้นของการปรับตัว เริ่มจากขั้นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ เมื่อผู้ย้ายถิ่นขยายบทบาทเข้าไปร่วมกิจกรรมกับสังคมใหม่ จนเป็นที่ยอมรับในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติยอมรับเอาวัฒนธรรมของสังคมปลายทางอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง

เป็นที่คาดว่าบุคคลที่อพยพมาจากชนบทเข้ามาอยู่ในเมืองไม่ว่าหญิงหรือชาย จะเปลี่ยนมามีลักษณะของ "คนเมือง" หรือ "คนทันสมัย" ตามความคิดของ Inkeles (1966) นั่นคือมีการปรับตัวทั้งทาง ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ แรงจูงใจ และ อุดมคติ (Abu-Lughod, 1961) การที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิต "ชาวเมือง" ได้เร็วหรือช้าขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในตัวผู้อพยพเอง เช่น เพศ พื้นฐานชีวิต ฐานะ การศึกษา ทัศนคติ ฯลฯ กลุ่มบุคคลที่อพยพมาจากชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง เนื่องจากไม่มีทางเลือก (Non-selective Migrants) จะเป็นกลุ่มที่มีปัญหามากที่สุดในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่โดยเร็ว หรือ การผ่านกระบวนการที่เรียกว่า Acculturation

Howton (1969) ซึ่งสนใจเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในชุมชนแออัดของประเทศใน

แถบลาตินอเมริกา ซึ่งว่า Acculturation คือการรับแรงรับเอาวัฒนธรรมใด ภายในระยะเวลาสั้น ๆ เกิดขึ้นที่สลัมหรือชุมชนแออัด ซึ่งถือได้ว่าเป็น เขตของการเปลี่ยนผ่านทางสังคม (Social Transition Zone) นั่นคือผู้ย้ายถิ่นมาจากชนบทซึ่งมีวัฒนธรรมแบบหนึ่ง และผ่านสลัมเพื่อที่จะเข้าสู่เมืองในฐานะที่เป็นชาวเมืองคนหนึ่ง ซึ่งมีเครื่องมือที่ถูกต้อง อันได้แก่ ทักษะ นิสัย ทักษะคิด คำนิยม ที่จะจัดการกับชีวิตเพื่อให้ได้พบที่มั่นคงสำหรับตนเองในระบบสังคมของเมือง

Acculturation เป็นกระบวนการแบบวิวัฒนาการ คือเป็นการเคลื่อนไหวที่มีแบบแผน และย้อนกลับไม่ได้ จากความเป็นอยู่แบบหนึ่งไปสู่ความเป็นอยู่อีกแบบหนึ่ง Acculturation ไม่เหมือนกับ Enculturation ถึงแม้ว่าจะเป็นกระบวนการเรียนรู้บทบาทของคนในสังคมเหมือนกัน เพราะ Enculturation เกิดขึ้นในสังคมที่บุคคลผู้นั้นคุ้นเคยมาตั้งแต่เกิด ความกดดันทางสังคมที่จะเรียนรู้บทบาทของตนเองในชุมชนหรือสังคมเกิดจากกลุ่มสังคมในทีนั้นๆ ส่วน Acculturation เกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชนที่บุคคลไม่คุ้นเคยมาก่อน

Howton (1969) เน้นที่กระบวนการของ Acculturation ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยการที่ผู้ย้ายถิ่นในชุมชนแออัดมีการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อ (Mediating Groups) เขามองว่า Acculturation เป็นการปรับตัวให้รับวัฒนธรรมใหม่โดยเร็ว ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีทางเลือกต้องเรียนรู้รูปแบบใหม่ของบทบาท สถานภาพ กิจกรรม ความสนใจ หรือความคาดหวังที่บุคคลอื่นมีต่อผู้ย้ายถิ่น และจำเป็นต้องทำการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพ และสถานที่ที่ผู้ย้ายถิ่นใช้เวลาในการเรียนรู้ นั่น คือ ในชุมชนแออัด ซึ่งมีกลุ่มญาติ และเพื่อนฝูงคอยช่วยเหลืออยู่แล้ว Howton ระบุว่าญาติและเพื่อนฝูงเหล่านี้ เป็นกลุ่มที่เป็นสื่อกลุ่มแรก ๆ ที่ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทคบหาสมาคม และได้เรียนรู้การใช้ชีวิตแบบเมืองในขั้นต้นจากกลุ่มนี้ Howton ได้แบ่งกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

1. แบบที่ 1 (Type 1) เป็นกลุ่มที่เล็กมาก มีความผูกพันอย่างเหนียวแน่น และไม่ชอบคนแปลกหน้า จำกัดวงอยู่เฉพาะในครอบครัว (พ่อ แม่ ลูก) ญาติสนิท และอาจจะรวมเพื่อนสนิทคน หรือ สองคนที่มาจากหมู่บ้านเดียวกันในชนบท เป็นรูปแบบของการคบหาสมาคมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับคนที่เพิ่งมาจากชนบทและยังไม่มีประสบการณ์มากนักเกี่ยวกับเมือง กลุ่มนี้จะทำให้ผู้ที่มาใหม่รู้สึกที่ตนยังอยู่ในหมู่บ้านซึ่งมีการแสดงออกและข้อบังคับเหมือนเดิม
2. แบบที่ 2 (Type 2) เป็นกลุ่มที่ใหญ่กว่า ยืดหยุ่นกว่า และขยายวงกว้างกว่ากลุ่มที่ 1 แต่ก็ยังคล้ายกับ Type 1 ในแง่ที่ว่าความผูกพันที่ทำให้เกิดความสามัคคีจำกัดอยู่ภายในกลุ่ม และมีรากฐานบนความเป็นเครือญาติกัน ความเป็นกึ่งญาติก็นับว่าใช้

ได้สำหรับกลุ่มนี้ เช่น คนที่มาจากหมู่บ้านเดียวกัน ชนชั้นเดียวกัน เผ่าเดียวกัน หรือ พูดสำเนียงเดียวกัน ข้อสำคัญก็คือ บุคคลที่ประกอบกันเป็นกลุ่มนี้ รู้สึกตนเองว่าเป็นพี่น้องกัน ไม่ว่าจะมีความรู้พื้นฐานมาจากที่ไหน ดังนั้นจึงประกอบกันเป็นชุมชน (แต่ไม่ใช่ชุมชนใหม่) ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะของการยอมรับว่าชีวิตในเมืองไม่เหมือนและจะไม่มีวันเหมือนชีวิตในหมู่บ้านในสังคมแบบเก่าที่จากมาอีกแล้ว

3. แบบที่ 3 (Type 3) ประเภทนี้เป็นแบบผสม กึ่งรวมหมู่ (communal) และกึ่งคบหาสมาคม (associational) มีสมาชิก เจ้าหน้าที่ และจุดหมายของการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงอยู่ในรูปของกลุ่มอาสาสมัคร แต่การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มค่อนข้างจำกัด กลุ่มนี้พัฒนามาจากแบบที่ 1 และแบบที่ 2 และปรับให้เข้ากับค่านิยม ความเชื่อของกลุ่มเช่น สมาคมอาสาสมัคร ชมรมละแวกบ้าน กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนหย่อนใจและการบันเทิงที่ผิดกฎหมาย (ในเมือง แต่ในชนบทอาจทำได้อย่างเสรี) เช่นการพนัน ดีโก้ ฯลฯ
4. แบบที่ 4 (Type 4) ประเภทนี้มีรากฐานมาจากความสนใจทางด้านพักผ่อนหย่อนใจและสังคม หรือการสมาคมแบบเดียวกัน กลุ่มนี้เปิดรับคนทั่วไปและมีขนาดใหญ่โดยไม่จำกัด การปะทะสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปแบบสบาย ๆ ไม่เอาจริงเอาจัง ผิวผิน ความเชื่อมโยงของความสามัคคีมักจะเป็นแบบการคบหาสมาคม (associational) มากกว่าแบบรวมหมู่ (communal) ตัวอย่างของกลุ่มประเภทนี้คือ ชมรมทุกประเภท ความสำคัญของกลุ่มประเภทนี้คือ มันช่วยสร้างสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งชาวสลัมสามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างไม่มีพิธีรีตรองกับคนอื่น ๆ ในสลัมที่มีฐานะพอ ๆ กัน รวมทั้งชาวเมืองด้วย กลุ่มนี้ถือว่าเป็น "สะพาน" เชื่อมการสมาคมระหว่างสังคมเก่ากับสังคมใหม่ในเมือง
5. แบบที่ 5 (Type 5) ประเภทนี้เกิดจากการมีผลประโยชน์หรือความสนใจร่วมกันเหมือนกัน และมีพิธีรีตรอง (bureaucratic) และการคบหาสมาคม (associational) ในโครงสร้างมากกว่าที่จะเป็นแบบรวมหมู่ (communal) นั่นคือ มีสมาชิกภาพและมีผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ ผลประโยชน์มักจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่าการพักผ่อนหย่อนใจ ตัวอย่างเช่น สมาคมปรับปรุงละแวกบ้าน โดยทั่วไปแล้วสมาคมนี้มีโอกาสที่จะตั้งอยู่และดำเนินต่อไปได้ตราบเท่าที่มีความรู้สึกไม่มั่นคงหรือไม่ปลอดภัย และมีความหวังที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้น กลุ่มประเภทนี้เป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญในกระบวนการ Acculturation นั่นคือ การรวมกันเป็นชุมชน อันเนื่องมา

จากความเป็นญาติและกึ่งญาติ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วยการรวมตัวที่มีฐานอยู่บนผลประโยชน์เกิดจากความมีเหตุมีผลร่วมกัน ซึ่งเป็นลักษณะการรวมตัวของชุมชนเมือง

Howton (1969) คิดว่ากลุ่มที่เป็นสื่อทั้ง 5 กลุ่มมีลักษณะต่อเนื่องกัน (continuum) ตั้งแต่ลักษณะรวมหมู่ (communal) ไปจนถึงลักษณะคบหาสมาคม (associational) กลุ่มที่เป็นสื่อในลักษณะรวมหมู่ (ประเภท Type 1 และ Type 2) เป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการ ไม่มีกฎ ระเบียบ หรือพิธีรีตรอง และจำกัดวงอยู่แต่ในหมู่ญาติ และเพื่อนฝูง ในขณะที่กลุ่มประเภท Type 3 อยู่ระหว่างลักษณะทั้งสอง และกลุ่มประเภท Type 4 และ Type 5 เป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวอย่างเป็นทางการ มีพิธีรีตรอง มีการจัดองค์กรที่ชัดเจน ไม่จำกัดคนที่เข้าร่วมกิจกรรม

นอกจากนี้ Howton ยังได้จำแนกกลุ่มบุคคลตามการตอบสนองต่อความท้าทายของการปรับตัวให้รับกับวัฒนธรรมใหม่ของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทในสลัมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. พวกที่ประสบความสำเร็จ (Success) พวกนี้จะเรียนรู้หลักของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบใหม่ และเรียนรู้หลักในการควบคุมตัวเองแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เรียนรู้ทักษะที่ขายได้ (เป็นที่ต้องการของตลาด) เรียนรู้ที่จะต้องการเลิกความผูกพันกับหมู่บ้านและมีเอกลักษณ์ของตนเองใหม่ และท้ายที่สุดจะย้ายออกจากสลัม
2. พวกที่ล้มเหลว (Failure) พวกนี้จะไม่สามารถเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ หรือ ไม่เช่นนั้นก็ไม่เต็มใจที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติของตนเอง หรือทั้งสองอย่าง พวกนี้อาจจะกลับไปหมู่บ้านเดิม หรือถ้ายอมรับการเปลี่ยนแปลง ก็จะเสียความนับถือตนเอง และทำให้เกิดการถอนตัวออกจากสังคม อยู่อย่างโดดเดี่ยว
3. พวกที่ดื้อรั้น หรือ พยศ (Rebellion) จะขาดโอกาสที่จะปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมือง ไม่สามารถจะหาที่เหมาะสมสำหรับตนเองในสังคมเมืองได้ ไม่พอใจ แต่ก็คิดว่าโชคไม่เข้าข้าง หรืออาจจะเต็มใจที่จะรับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติของตนเอง แต่จะบิดเบือน เพราะไม่พอใจในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ จะพยายามทำตัวให้แตกต่างออกไป

การศึกษาของสมพงษ์ พัดปุย (2527) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแออัดบอกไว้ว่า โดยทั่วไปแล้ว ในชุมชนแออัดจะมีความสัมพันธ์กันตามธรรมชาติ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากความจำเป็นของอาชีพที่ต้องพึ่งพากัน ความจำเป็นของการมีปัญหาร่วมกัน เป็น

เครือข่ายกัน หรือมีลักษณะร่วมกันทางประเพณีและความเชื่อ ความยากจนและการบีบคั้นของปัญหาที่มีส่วนผลักดันให้คนในชุมชนแออัดรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ กัน สุดแต่ความจำเป็นและวิวัฒนาการของชุมชนแออัดนั้น ๆ ชุมชนแออัดที่เกิดขึ้นใหม่หรือยังไม่ได้รับการพัฒนารวมกลุ่มส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นตามธรรมชาติ รูปแบบการรวมกลุ่มประเภทนี้อาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อนฝูงเป็นสำคัญ การรวมกลุ่มในแง่เศรษฐกิจเป็นความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งมาก นอกจากกลุ่มแรงงานแล้วยังมีกลุ่มชาวบ้านที่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ในรูปของการรวมกลุ่มทางอาชีพอีก กลุ่มเหล่านี้ไม่ได้มีความสัมพันธ์ในแง่ร่วมกันทำงานโดยตรง เช่น กลุ่มแรงงาน แต่มีลักษณะพึ่งพาช่วยเหลือกันในการผลิตและการขายผลผลิต ปัจจุบันชุมชนต่าง ๆ มีการพัฒนาทางการรวมกลุ่มมากขึ้น กว่าครึ่งของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครมีการรวมกันขึ้นเป็น "คณะกรรมการ" แล้ว ทั้งโดยการริเริ่มด้วยตนเองและหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ความตื่นตัวในระดับนี้เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก นอกจากจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพแล้ว ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย สำหรับชุมชนแออัดที่ได้รับการพัฒนา ชาวบ้านจะได้รับอิทธิพล แนวคิด และวิธีการทำงานจากนักพัฒนาค่อนข้างมาก กลุ่มที่ตั้งขึ้นใหม่ส่วนใหญ่จึงมีเนื้อหาทางการพัฒนาโดยตรง เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มกรรมการชุมชน

จะเห็นได้ว่าการศึกษากลุ่มของคนในชุมชนของสมพงษ์ พัดปุย (2527) และ Howton (1969) ต่างมีความเห็นเหมือนกันว่า ในชุมชนแออัดชาวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาจะเข้าร่วมกับ กลุ่มญาติและเพื่อนฝูงก่อนที่จะสามารถไปเข้าร่วมกลุ่มในแง่สังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเมื่อเทียบกับแนวความคิดของ Howton แล้ว ชาวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาจะเข้าร่วมกลุ่มประเภท Type 1 และ Type 2 ก่อนที่จะไปเข้าร่วม Type 3 ไปจนถึง Type 5 เพียงแต่ว่าในงานของสมพงษ์ (2527) หรืองานวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมาไม่ได้เป็นการศึกษากลุ่มผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทโดยรวม ไม่มีการแยกศึกษาผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง นอกจากนี้ยังไม่มีการศึกษาเฉพาะเจาะจงลงไปถึงกลุ่มที่เป็นสื่อเหล่านี้ ว่ากลุ่มผู้ย้ายถิ่นได้เข้าร่วมกิจกรรมมีลักษณะเช่นใด และได้เรียนรู้หรือได้ประโยชน์อะไรบ้างจากกลุ่มเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ Type 3 เป็นต้นไป

2.2 โครงร่างงานวิจัย (Research Framework)

จากแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของรูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทซึ่งไม่มีทางเลือก (Non-selective Migrants) ในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองของ Howton (1969) ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการคบหาสมาคมระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง สามารถทำได้โดยดูจากการเข้าไปเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กับกลุ่มที่เป็นสื่อ หรือจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเคยกระทำร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชุมชนแออัด โดยอาจจะเริ่มจากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่กลุ่มเพื่อนหรือญาติ จนถึงกลุ่มที่มีการจัดองค์กร อย่างเป็นทางการ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็น กลุ่มที่เป็นสื่อ (Mediating Groups) ในแง่ที่จะเป็นตัวกลางหรือตัวเชื่อมช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทสามารถ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทักษะ ค่านิยม กลายเป็นคนเมือง ซึ่งถือว่าเป็นผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ การเข้าไปเกี่ยวข้องหรือการกระทำร่วมกับกลุ่มทำได้หลายระดับและหลายรูปแบบ เช่น การรับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากกลุ่มญาติและเพื่อนฝูง การเข้าร่วมกลุ่มพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นภายในกลุ่ม หรืออาจจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นกรรมการ หรือ เป็นผู้นำกลุ่มก็ได้

งานวิจัยนี้มุ่งค้นหาว่ามีความแตกต่างหรือความเหมือนกันของประสบการณ์ในการเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกลุ่มที่เป็นสื่อและการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มที่เป็นสื่อของกลุ่มผู้ย้ายถิ่นชายและกลุ่มผู้ย้ายถิ่นหญิงที่ประสบความสำเร็จในการเข้าสู่ชีวิตเมือง เพื่อที่จะสามารถเรียนรู้จากแต่ละกลุ่มว่ากลุ่มกิจกรรมประเภทใดที่ผู้ย้ายถิ่นแต่ละเพศเข้าร่วม กลุ่มเหล่านี้ได้ช่วยเหลือหรือทำกิจกรรมใดบ้างที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเหล่านี้สามารถปรับตัวจนประสบความสำเร็จในสังคมเมือง นั่นคือ มีความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ (มีรายได้ประจำสม่ำเสมอ และพอจุนเจือญาติพี่น้องในชนบทได้) และทางด้านสังคม (เป็นที่ยอมรับว่าเป็นคนดี เต็มใจ ช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น)

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบททั้งหญิงและชายที่เข้ามาในกทม.ผ่านการคบหาสมาคมกับกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นสื่อในชุมชนแออัด โดยจะค้นหาว่าชาวชนบทที่เป็นหญิงและที่เป็นชายมีการคบหาสมาคมกับกลุ่มใดบ้าง ตั้งแต่เริ่มย้ายเข้ามาในเมืองจนกระทั่งสามารถใช้ชีวิตแบบชาวเมืองได้ และศึกษาถึงความแตกต่างของลักษณะของกลุ่มที่เป็นสื่อที่ผู้ย้ายถิ่นที่เป็นหญิงและที่เป็นชายเข้าร่วมกิจกรรม และดูว่าเขาเหล่านั้นได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างจากกลุ่มที่เข้าร่วม ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับตัว วิธีการวิจัยจึงพิจารณาเกี่ยวกับการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) การเก็บข้อมูล (Data Collection) และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาข้างต้น

3.1 การเลือกตัวอย่าง

3.1.1 การเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มชุมชนแออัดเป้าหมาย

เนื่องจากเป็นงานวิจัยต่อเนื่องของดารณี (2541) เรื่อง “การศึกษารูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่อยู่ในชุมชนแออัดในภาพรวม ไม่ได้แยกหญิงชาย ดังนั้นในงานวิจัยนี้ยังคงใช้พื้นที่ศึกษา และกลุ่มชุมชนแออัดเป้าหมายตามงานวิจัยของดารณี (2541) นั่นคือ มีกลุ่มชุมชนเป้าหมาย 35 ชุมชนในพื้นที่ศึกษาตามการแบ่งเขตภายใน กรุงเทพมหานคร คือ เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก 9 เขต ได้แก่

- เขตชั้นใน - คลองสาน ธนบุรี ห้วยขวาง
- เขตชั้นกลาง - จตุจักร บางเขน ยานนาวา ประเวศ คลองเตย
- เขตชั้นนอก - บางขุนเทียน

โดยได้กำหนดลักษณะของกลุ่มชุมชนแออัดเป้าหมายดังนี้

1. ต้องเป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐาน ณ บริเวณนั้นมานานพอสมควร
2. ต้องเป็นชุมชนที่มีการทำกิจกรรมของกลุ่มปรากฏอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็ทาง การหรือไม่เป็นทางการ
3. ควรเป็นชุมชนที่มีคนยากจนในชนบท ย้ายถิ่นเข้ามาตั้งรกรากพอสมควรเป็นเวลา นานแล้ว

แต่เนื่องจากข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ในงานวิจัยของดารณี (2541) ได้สูญหายไปบางส่วน เนื่องจากมีการเคลื่อนย้ายที่เก็บหลายครั้ง ในงานวิจัยครั้งนี้จึงมีข้อมูลจาก 30 ชุมชนใน 8 เขต ดังนี้

- เขตชั้นใน - คลองสาน ธนบุรี
- เขตชั้นกลาง - จตุจักร บางเขน ยานนาวา ประเวศ คลองเตย
- เขตชั้นนอก - บางขุนเทียน

รายชื่อชุมชนแออัดเป้าหมาย (30 ชุมชน)

ชื่อเขต	ชื่อชุมชน
บางเขน	1. วัดอาวุธวิกสิตาราม 2. วัดลุ่มเจริญศรัทธา 3. ร่วมพัฒนา 33 4. เพชรสยาม
ประเวศ	1. สุขาภิบาล 2 2. เปรมฤทัย 20 3. เปรมฤทัย 72-74 4. กระทุ่มเสือปลา
บางขุนเทียน	1. ทรัพย์นุกูลพัฒนา 2. ชอยดอกรัก 3. ชอยนายเจียก 4. วัดสะแกงาม
ธนบุรี	1. วัดราชวรินทร์ 2. บางไส้ไก่บ้านสมเด็จ
ยานนาวา	1. ร่วมพัฒนาเชื้อเพลิง 2 2. ไสณมัย-อร่ามดวง 3. วัดช่องลม 4. เชื้อเพลิงพัฒนา

ชื่อเขต	ชื่อชุมชน
คลองสาน	1. ชอยวัฒนา 2. วัดทองธรรมชาติ 3. ชวงนาค-สะพานยาว 4. หน้าตลาดศิรินทร์ (เจริญนคร ชอย 6)
จตุจักร	1. ประดิษฐ์ไพโรถการ 47-49 2. วังหิน 3. สนวนผัก 4. ประชาชนร่วมใจ 2
คลองเตย	1. ริมทางรถไฟสายท่าเรือ 2. เทพประทาน 3. พัฒนาใหม่ 4. ตลาดท่าเรือคลองเตย

3.1.2 การเลือกกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่เป็นชาวชนบทที่ประสบความสำเร็จ

การเลือกกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่เป็นชาวชนบทที่ประสบความสำเร็จมีเกณฑ์ที่ตั้งไว้ดังนี้คือ

1. ต้องเป็นคนยากจนในชนบทที่เข้ามากรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำเท่านั้น
2. ต้องเป็นผู้เข้ามาอยู่กรุงเทพมหานครมาแล้วหรือเป็นผู้ตั้งรกรากในกรุงเทพมหานคร แล้ว และ
3. ควรเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคนโสด (ซึ่งอาจเป็นคนในครัวเรือนเดียวกัน แต่ไม่ใช่ญาติ เพียงแต่อยู่ด้วยกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตในเมือง)
4. ต้องเป็นผู้มีรายได้ประจำที่แน่นอน
5. ต้องไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นที่ไป ๆ มา ๆ ตามฤดูกาล (ทำนา) (Seasonal Migrants) แต่เป็นผู้ที่กลับไปเยี่ยมบ้านต่างจังหวัดเป็นครั้งคราว หรือตามเทศกาลเท่านั้น

ในงานวิจัยของดารณี (2541) รายชื่อของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จได้มาจากผู้นำชุมชนใน 35 ชุมชน โดยขอชื่อบุคคลที่ผู้นำกลุ่มเห็นว่าประสบความสำเร็จทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และทำการสัมภาษณ์ผู้ย้ายถิ่นชุมชนละ 20 รายหรือเท่าที่จะหาได้ เพราะบางชุมชนมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จน้อยกว่านี้ แบบสอบถามที่ได้กลับมาทั้งหมดมีจำนวน

689 ชุด แต่เนื่องจากแบบสอบถามบางส่วนสูญหายไป งานวิจัยครั้งนี้จึงมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ 575 ราย

จากการวิเคราะห์ลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จจำนวน 575 ราย พบว่า เป็นเพศหญิง 313 คน หรือร้อยละ 54.43 และเพศชาย 262 คน หรือร้อยละ 45.57 เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มอายุ (ดูตาราง 3-1) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหญิงและชาย กว่าร้อยละ 82 มีอายุระหว่าง 30-60 ปี ร้อยละ 61.45 ของผู้ย้ายถิ่นชาย มีการศึกษาในระดับ ป.1 – ป.4 รองลงมาคือ ม.1 – 3 มีร้อยละ 14.12 ผู้ย้ายถิ่นที่เป็นหญิงร้อยละ 67.41 มีการศึกษาระดับ ป.1 – ป.4 รองลงมาคือ ม.1 – ม.3 มีร้อยละ 11.18 (ดูตาราง 3-2) เมื่อดูภาพโดยรวม สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นหญิงที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีมากกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย ในขณะที่ระดับการศึกษาที่สูง ๆ ขึ้นไป จนถึงปริญญาตรีผู้ย้ายถิ่นชายมีสัดส่วนมากกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิง

ตารางที่ 3-1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	63	10.96	25	9.54	38	12.14
30-60 ปี	478	83.13	220	83.97	258	82.43
มากกว่า 60 ปี	34	5.91	17	6.49	17	5.43
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ตารางที่ 3-2

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ระดับการศึกษา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	24	4.17	3	1.15	21	6.71
ประถม 1-4	372	64.70	161	61.45	211	67.41
มัธยมต้น 1-3	72	12.52	37	14.12	35	11.18
มัธยมปลาย 4-6	40	6.96	23	8.78	17	5.43
ปวช.,ปวส.	35	6.09	23	8.78	12	3.83
ปริญญาตรี	24	4.17	12	4.58	12	3.83
อื่น ๆ, ไม่ตอบ	8	1.39	3	1.15	5	1.60
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ประมาณร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ มีรายได้อยู่ระหว่าง 3,000-8,000 บาทต่อเดือน มีประมาณร้อยละ 22 ที่มีรายได้เกิน 8,000 บาทต่อเดือน และประมาณร้อยละ 11 ที่มีรายได้เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรายได้ดังกล่าวอยู่ในลักษณะรายได้ประจำ สม่ำเสมอ (ดูตาราง 3-3) เมื่อพิจารณาแยกหญิงชาย พบว่าผู้ย้ายถิ่นชายมีสัดส่วนของรายได้ในระดับ 5,001-8,000 บาทมากที่สุด (ร้อยละ 30.53) รองลงมาคือระดับ 3,001-5,000 บาท (ร้อยละ 28.24) และ 8,001-10,000 บาท (ร้อยละ 14.89)ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงมีสัดส่วนของรายได้ในช่วง 3,000-5,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 41.53) รองลงมาคือช่วง 5,001-8,000 บาท (ร้อยละ 21.09) และช่วงต่ำกว่า 3,000 บาท มีมากถึง ร้อยละ 20.13

ตารางที่ 3-3

ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ระดับรายได้	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า3,000 บาท	82	14.26	19	7.25	63	20.13
3,001-5,000 บาท	204	35.48	74	28.24	130	41.53
5,001-8,000 บาท	146	25.39	80	30.53	66	21.09
8,001-10,000 บาท	68	11.83	39	14.89	29	9.27
10,001-13,000 บาท	39	6.78	26	9.92	13	4.15
มากกว่า 13,000 บาท	24	4.17	17	6.49	7	2.24
ไม่มีข้อมูล,ไม่ตอบ	12	2.09	7	2.67	5	1.60
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ข้อมูลในตาราง 3-4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง มากที่สุดคือ ร้อยละ 42.43 รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 31.83) นอกนั้นมาจาก ภาคตะวันออก (ร้อยละ 11.65) ภาคใต้ (ร้อยละ 4.87) ภาคเหนือ (ร้อยละ 4.52) และภาคตะวันตก (ร้อยละ 4.17) เมื่อพิจารณาแยกหญิงชาย พบว่าผู้ย้ายถิ่นชายมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 46.56) รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 29.01) ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 38.98) เช่นเดียวกับผู้ย้ายถิ่นชาย แต่อยู่ในสัดส่วนที่น้อยกว่า รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 34.19) เช่นเดียวกับผู้ย้ายถิ่นชาย แต่มีสัดส่วนมากกว่า

ตารางที่ 3-4

กลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคกลาง	244	42.43	122	46.56	122	38.98
ภาคเหนือ	26	4.52	14	5.34	12	3.83
ภาคใต้	28	4.87	12	4.58	16	5.11
ภาคตะวันออก	67	11.65	28	10.69	39	12.46
ภาคตะวันตก	24	4.17	11	4.20	13	4.15
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	183	31.83	76	29.01	107	34.19
ไม่มีข้อมูล, ไม่ตอบ	3	0.52	0	0.00	3	0.96
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

3.2 การเก็บข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยของดารณี (2541) เพียงแต่มีวัตถุประสงค์ต่างไปจึงถือว่ามีวิธีการเก็บข้อมูลเหมือนกัน นั่นคือใช้วิธี Survey Research เพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ที่ใช้แบบสอบถาม (Structured Interview) โดยแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่ประสบความสำเร็จทั้งหญิงและชาย ประกอบด้วย 4 ส่วนใหญ่ คือ (1) ข้อมูลทั่วไปและการใช้บริการสาธารณะของเมือง (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย (3) ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการทำงาน และ (4) ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชน (ดูภาคผนวก) ทั้งนี้เจ้าหน้าที่งานพัฒนาชุมชนของแต่ละเขตที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ให้

3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามทำโดยใช้ โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ เช่น ร้อยละ พิสัย ความถี่ ฯลฯ เพื่อนำมาจัดทำตารางและแผนภูมิต่าง ๆ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้อที่เป็นปลายเปิด (Open end) ทั้งหมดได้นำมาเรียบเรียงและบางครั้งคิดค่าร้อยละไว้ในตารางเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีบันทึกจากการสัมภาษณ์ในช่วงทดลองแบบสอบถามล่วงหน้า (Pre-test) ของผู้ช่วยวิจัยที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จกับ
กลุ่มที่เป็นสื่อต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในบทที่ 4 และบทที่ 5

บทที่ 4

รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ : กลุ่มญาติและเพื่อนฝูง

บทนี้จะนำเสนอข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นชาย และผู้ย้ายถิ่นหญิงในการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัว ซึ่งมีลักษณะรวมหมู่ ได้แก่กลุ่มญาติและเพื่อนฝูง ซึ่งผู้ย้ายถิ่นจะใช้เวลาอยู่ในกลุ่มนี้ก่อนในระยะแรกของการย้ายเข้ามาในเมือง เพื่อค้นหาว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกันของประสบการณ์อย่างไร และผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงได้ประโยชน์อะไรบ้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งความช่วยเหลือจากกลุ่มญาติและเพื่อนฝูงที่เอื้อต่อการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมือง ทั้งเรื่องที่อยู่อาศัย การทำงาน และการใช้ชีวิตแบบคนเมือง

4.1 ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย

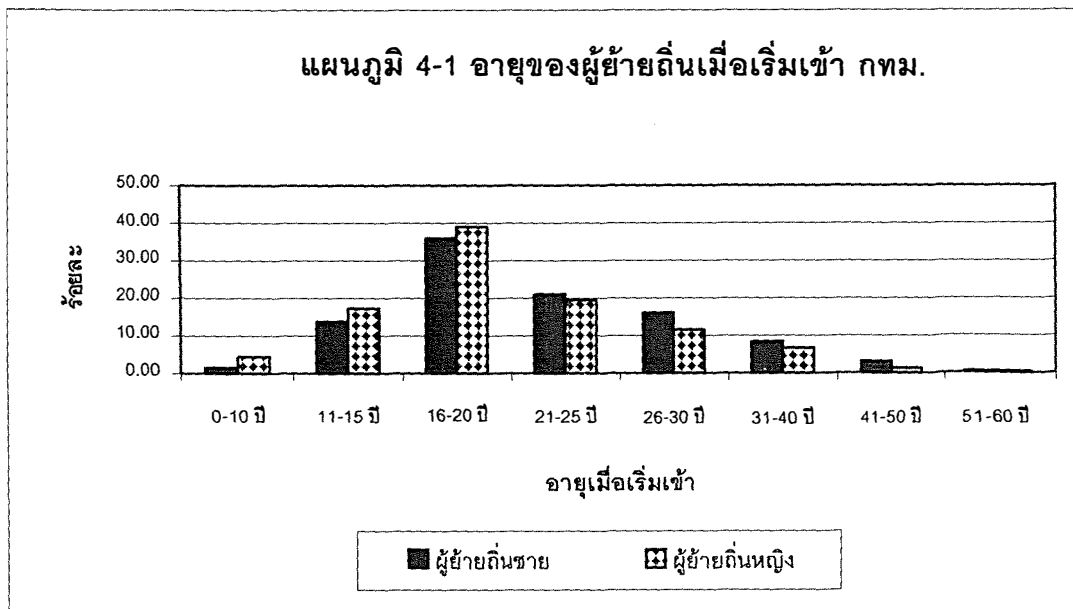
ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเริ่มเข้ามากรุงเทพมหานครเมื่อมีอายุ 16-20 ปี เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 37.57) รองลงมาคือเมื่อมีอายุ 21-25 ปี (ร้อยละ 20.17) ที่เริ่มเข้ามาตั้งแต่อายุ 11-15 ปี มีสัดส่วนร้อยละ 15.65 และ 26-30 ปี ร้อยละ 13.57 (ดูตารางและแผนภูมิ 4-1) เมื่อพิจารณาแยกหญิงชายพบว่า ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง ไม่มีความแตกต่างกันในสองอันดับแรก คือมีอายุระหว่าง 16-20 ปีมากที่สุด (ชายร้อยละ 35.88 และหญิงร้อยละ 38.98) รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 21-25 ปี (ชายร้อยละ 20.99 และหญิงร้อยละ 19.49) แต่ผู้ย้ายถิ่นชายที่มีอายุระหว่าง 26-30 ปีมีสัดส่วนมากกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิงในช่วงอายุเดียวกัน (ร้อยละ 16.03 และ 11.50) ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นชายในช่วงอายุ 11-15 ปี มีสัดส่วนน้อยกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิง (ร้อยละ 13.74 และ 17.25) เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ย้ายถิ่นหญิงเริ่มเข้ามาในกรุงเทพมหานครในช่วงอายุน้อยกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงตัดสินใจเดินทางเข้ามาในกรุงเทพมหานครก็เพื่อหางานทำเพราะอยู่ในชนบทไม่มีโอกาสทางเศรษฐกิจแล้ว

ตาราง 4-1

อายุของผู้ย้ายถิ่นเมื่อเริ่มเข้ากรุงเทพมหานคร

อายุเมื่อเริ่มเข้า กทม.	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0-10 ปี	18	3.13	4	1.53	14	4.47
11-15 ปี	90	15.65	36	13.74	54	17.25
16-20 ปี	216	37.57	94	35.88	122	38.98
21-25 ปี	116	20.17	55	20.99	61	19.49
26-30 ปี	78	13.57	42	16.03	36	11.50
31-40 ปี	43	7.48	22	8.40	21	6.71
41-50 ปี	12	2.09	8	3.05	4	1.28
51-60 ปี	2	0.35	1	0.38	1	0.32
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

แผนภูมิ 4-1 อายุของผู้ย้ายถิ่นเมื่อเริ่มเข้า กทม.

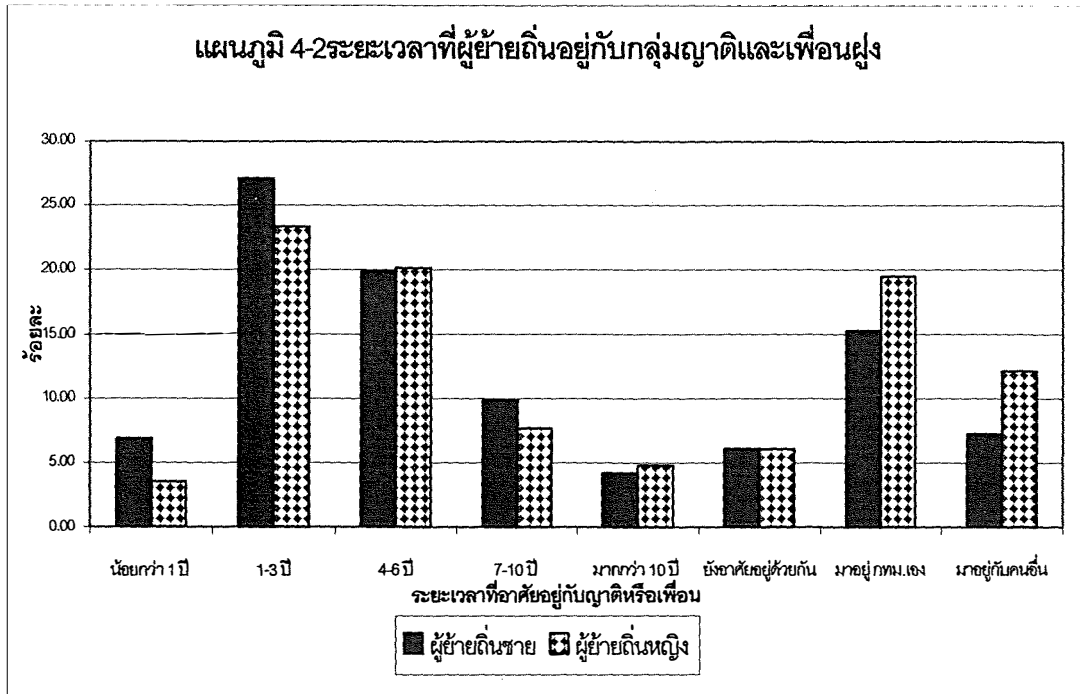

เมื่อเข้ามาในกรุงเทพมหานครในระยะแรกผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิง จะอาศัยอยู่กับญาติหรือเพื่อนซึ่งเข้ามาอยู่ก่อนแล้วในชุมชนแออัด ตาราง 4-2 แสดงว่าผู้ย้ายถิ่นจะแยกออกมาอยู่เอง เมื่ออาศัยอยู่กับญาติหรือเพื่อนเป็นเวลา 1-3 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 25.04) รองลงมาคือช่วงเวลา 4-6 ปี (ร้อยละ 20.00) เมื่อพิจารณาแยกชายหญิง (ดูแผนภูมิ 4-2) พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงในเรื่องช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับญาติหรือเพื่อน นั่นคือจะอยู่กับญาติหรือเพื่อนประมาณ 1-3 ปีมากที่สุด (ชายร้อยละ 27.10 และหญิงร้อยละ 23.32) รองลงมาคือ 4-6 ปี (ชายร้อยละ 19.85 และหญิงร้อยละ 20.13) และมาอยู่กรุงเทพเองเป็นอันดับสาม (ชายร้อยละ 15.27 และหญิงร้อยละ 19.49)

ตาราง 4-2

ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอยู่กับกลุ่มญาติและเพื่อนฝูง

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับญาติหรือเพื่อน	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	29	5.04	18	6.87	11	3.51
1-3 ปี	144	25.04	71	27.10	73	23.32
4-6 ปี	115	20.00	52	19.85	63	20.13
7-10 ปี	50	8.70	26	9.92	24	7.67
มากกว่า 10 ปี	26	4.52	11	4.20	15	4.79
ยังอาศัยอยู่ด้วยกัน	35	6.09	16	6.11	19	6.07
มาอยู่กทม.เอง	101	17.57	40	15.27	61	19.49
มาอยู่กับคนอื่น	57	9.91	19	7.25	38	12.14
ไม่มีข้อมูล, ไม่ตอบ	18	3.13	9	3.44	9	2.88
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

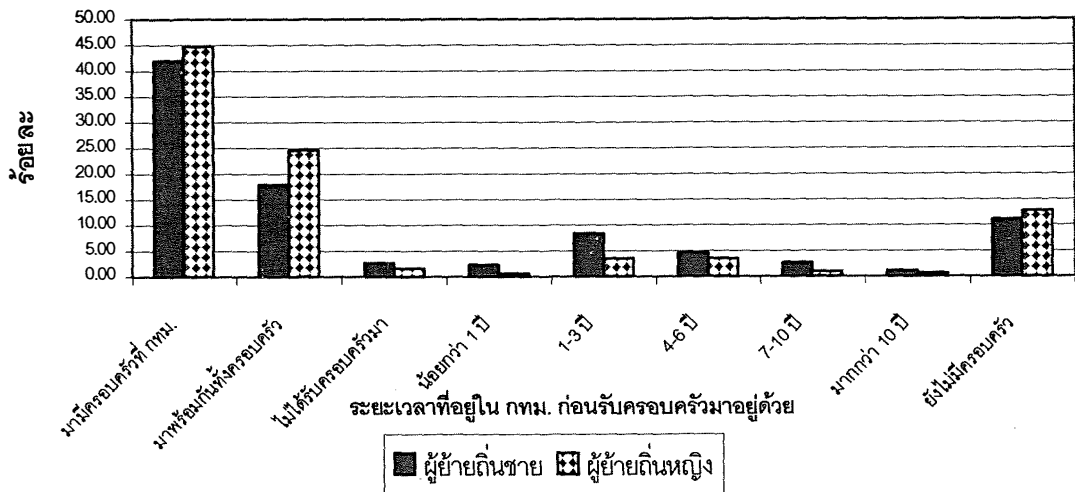
เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเดินทางเข้ามาหางานทำตั้งแต่อายุน้อยมาก จึงพบว่าร้อยละ 43.48 มามีครอบครัวที่กรุงเทพมหานคร ที่มาพร้อมกันทั้งครอบครัวมีประมาณ ร้อยละ 21 ในขณะที่พบผู้ที่ยังไม่มีครอบครัวในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12 ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จที่มีครอบครัวในชนบทก่อนเดินทางเข้ามาหางานทำที่กรุงเทพมหานคร จะรับครอบครัวมา อยู่ด้วยเมื่อตนเองย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครแล้วประมาณ 1-3 ปี (ดูตาราง 4-3) เมื่อ พิจารณาแยกหญิงชาย (ดูแผนภูมิ 4-3) พบว่าเกินกว่าร้อยละ 40 ของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงมา มีครอบครัวที่กรุงเทพมหานคร ในขณะที่สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นหญิงที่เดินทางมาพร้อมกันทั้งครอบครัวมีมากกว่าของผู้ย้ายถิ่นชาย

ตารางที่ 4-3

ระยะเวลาก่อนที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จจะรับครอบครัวมาอยู่ด้วย

ระยะเวลาที่อยู่ใน กทม. ก่อน รับครอบครัวมาอยู่ด้วย	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาครอบครัวที่ กทม.	250	43.48	110	41.98	140	44.73
มาพร้อมกันทั้งครอบครัว	124	21.57	47	17.94	77	24.60
ไม่ได้รับครอบครัวมา	12	2.09	7	2.67	5	1.60
น้อยกว่า 1 ปี	8	1.39	6	2.29	2	0.64
1-3 ปี	33	5.74	22	8.40	11	3.51
4-6 ปี	23	4.00	12	4.58	11	3.51
7-10 ปี	10	1.74	7	2.67	3	0.96
มากกว่า 10 ปี	5	0.87	3	1.15	2	0.64
ยังไม่มีครอบครัว	69	12.00	29	11.07	40	12.78
ไม่มีข้อมูล,ไม่ตอบ	41	7.13	19	7.25	22	7.03
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

แผนภูมิ 4-3 ระยะเวลาก่อนที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จจะรับครอบครัวมาอยู่ด้วย

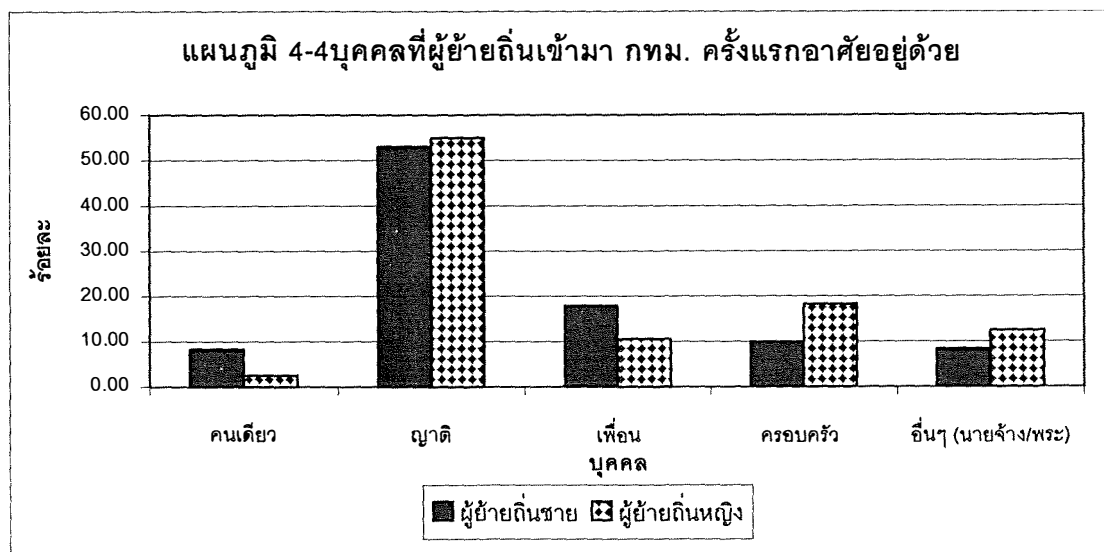

ผู้ย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยหลายครั้งตั้งแต่เดินทางเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัว จากการสอบถามเรื่องการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยของผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงชาย พบว่า ในระยะแรกที่เข้ามา กทม. ผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงชายมากกว่าร้อยละ 50 อาศัยอยู่กับญาติ สำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิงอันดับรองลงมาคืออยู่กับครอบครัว (ร้อยละ 18.21) ขณะที่อันดับรองของผู้ย้ายถิ่นชายได้แก่เพื่อน (ร้อยละ 17.94) (ดูตาราง 4-4) ผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงและชายประมาณเกือบร้อยละ 40 จะใช้เวลาอยู่กับผู้ที่มาอาศัยอยู่ด้วยครั้งแรกเป็นเวลา 1-3 ปีมากที่สุด รองลงมาประมาณ ร้อยละ 25-28 อยู่ด้วยเป็นเวลา 4-6 ปี และประมาณร้อยละ 14-15 อยู่ด้วยเป็นเวลา 7-10 ปีตามลำดับ (ดูตารางและแผนภูมิ 4-5)

ตารางที่ 4-4

บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นเข้ามา กทม. ครั้งแรกอาศัยอยู่ด้วย

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คนเดียว	30	5.22	22	8.40	8	2.56
ญาติ	311	54.09	139	53.05 ¹	172	54.95 ¹
เพื่อน	80	13.91	47	17.94 ²	33	10.54
ครอบครัว	83	14.43	26	9.92 ³	57	18.21 ²
อื่นๆ (นายจ้าง/พระ)	61	10.61	22	8.40	39	12.46 ³
ไม่ตอบ	10	1.74	6	2.29	4	1.28
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

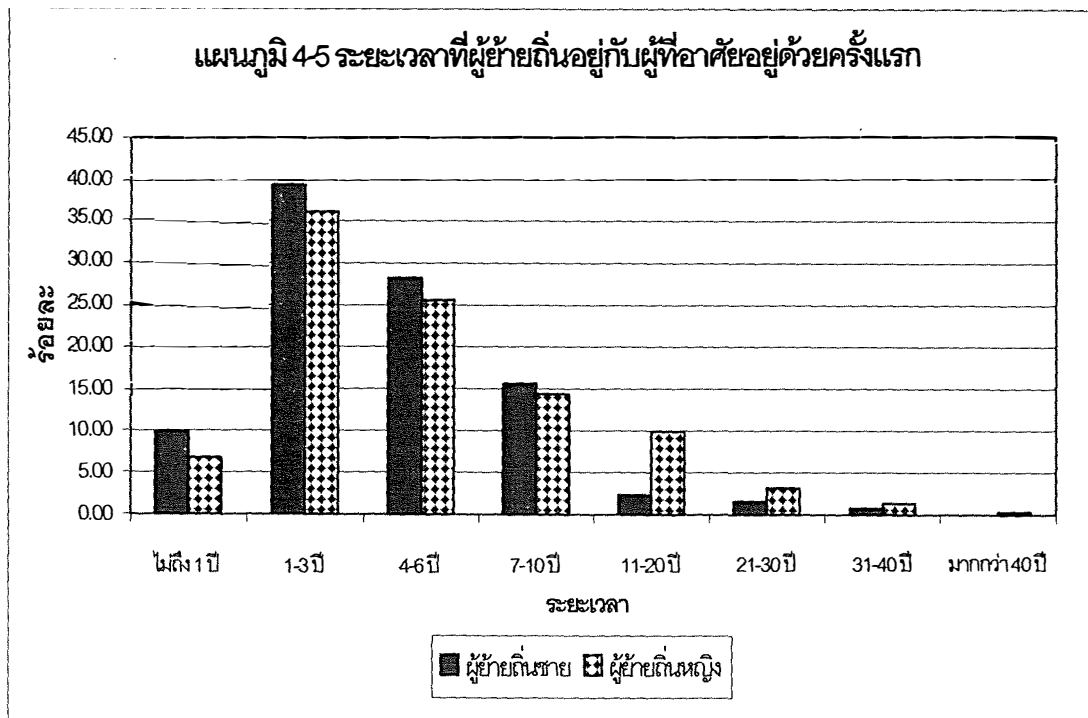

ตารางที่ 4-5

ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอยู่กับผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยครั้งแรก

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	47	8.17	26	9.96	21	6.71
1-3 ปี	216	37.57	103	39.31 ¹	113	36.10 ¹
4-6 ปี	154	26.78	74	28.24 ²	80	25.56 ²
7-10 ปี	86	14.96	41	15.65 ³	45	14.38 ³
11-20 ปี	37	6.43	6	2.29	31	9.90
21-30 ปี	14	2.43	4	1.53	10	3.19
31-40 ปี	6	1.04	2	0.76	4	1.28
มากกว่า 40 ปี	1	0.17	0	0.00	1	0.32
ไม่มีข้อมูล	14	2.43	6	2.29	8	2.56
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

แผนภูมิ 4-5 ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอยู่กับผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยครั้งแรก

เมื่อมีการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยครั้งที่ 1 (ดูตาราง 4-6 และ 4-7) สัดส่วนที่มากที่สุดของทั้งสองกลุ่ม คือ ร้อยละ 53.55 ของผู้ย้ายถิ่นชายและร้อยละ 68.33 ของผู้ย้ายถิ่นหญิงระบุว่าไปอาศัยอยู่กับครอบครัว ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเมื่ออยู่ กทม. ได้ประมาณ 1-3 ปี ผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงและชายจะแต่งงานและเริ่มชีวิตครอบครัว โดยเฉพาะผู้ย้ายถิ่นหญิง สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการอาศัยอยู่ในช่วงนี้มากที่สุด คือ 1-3 และ 4-6 ปีสำหรับผู้ย้ายถิ่นชาย (ร้อยละ 22.27) และ 11-20 ปีสำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิง (ร้อยละ 23.75) สำหรับการเปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่ 2 (ดูตาราง 4-8 และ 4-9) พบว่า ผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงและชายกว่าร้อยละ 70 ระบุว่าไปอาศัยอยู่กับครอบครัวเมื่อมีการย้ายที่อยู่หนที่สอง และระยะเวลาที่อยู่ในช่วงนี้ยาว 1-10 ปี ในขณะที่ ช่วงเวลา 11-20 ปีถูกระบุในอันดับรองลงมาทั้งของผู้ย้ายถิ่นหญิงและชาย ในการย้ายที่อยู่ครั้งที่ 3 (ดูตาราง 4-10 และ 4-11) กว่าร้อยละ 80 ของผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงและชายระบุว่าอยู่กับครอบครัว และอยู่ในช่วง 11-20 ปีมากที่สุด เมื่อถามถึงการย้ายที่อยู่ครั้งที่ 4 (ดูตาราง 4-12 และ 4-13) พบว่ามีเพียง 23 จาก 575 รายที่เคยย้ายที่อยู่ถึง 4 ครั้ง และเป็นการอยู่กับครอบครัวทั้งหมดสำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิงและร้อยละ 83.33 สำหรับผู้ย้ายถิ่นชาย และอยู่ในช่วง 11-20 ปีมากที่สุด เมื่อคุณภาพรวมของการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยของผู้ย้ายถิ่นใน กทม. (ตาราง 4-14) จากการสอบถามพบว่า กว่าร้อยละ 75 ของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิง เคยย้ายที่อยู่หนึ่งครั้ง ประมาณร้อยละ 33 เคยย้ายที่อยู่ 2 ครั้ง ประมาณร้อยละ 13 เคยย้ายที่อยู่ 3 ครั้ง และเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่เคยย้ายที่อยู่ถึง 4 ครั้ง โดยสรุปแล้วสัดส่วนของผู้ย้ายที่อยู่ของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงลดลงเรื่อย ๆ ตามจำนวนครั้งของการย้าย

ตารางที่ 4-6

บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งแรกใน กทม.

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คนเดียว	45	9.98	31	14.69	14	5.83
ญาติ	51	11.31	25	11.85	26	10.83
เพื่อน	35	7.76	24	11.37	11	4.58
ครอบครัว	277	61.42	113	53.55	164	68.33
อื่นๆ (นายจ้าง/พระ)	42	9.31	17	8.06	25	10.42
ไม่ตอบ	1	0.22	1	0.47	0	0.00
รวม	451	100.00	211	100.00	240	100.00

ตารางที่ 4-7

ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายที่อยู่ครั้งแรกใน กทม.

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	11	2.44	4	1.90	7	2.92
1-3 ปี	101	22.39	47	22.27	54	22.50
4-6 ปี	90	19.96	47	22.27	43	17.92
7-10 ปี	80	17.74	41	19.43	39	16.25
11-20 ปี	97	21.51	40	18.96	57	23.75
21-30 ปี	47	10.42	19	9.00	28	11.67
31-40 ปี	13	2.88	4	1.90	9	3.75
มากกว่า 40 ปี	4	0.89	3	1.42	1	0.42
ไม่มีข้อมูล	8	1.77	6	2.84	2	0.83
รวม	451	100.00	211	100.00	240	100.00

ตารางที่ 4-8

บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สองใน กทม.

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คนเดียว	17	8.90	9	10.23	8	7.77
ญาติ	10	5.24	5	5.68	5	4.85
เพื่อน	8	4.19	5	5.68	3	2.91
ครอบครัว	139	72.77	62	70.45	77	74.76
อื่นๆ (นายจ้าง/พระ)	15	7.85	6	6.82	9	8.74
ไม่ตอบ	2	1.05	1	1.14	1	0.97
รวม	191	100.00	88	100.00	103	100.00

ตารางที่ 4-9

ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายที่อยู่ครั้งที่สองใน กทม.

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	4	2.09	1	1.14	3	2.91
1-3 ปี	48	25.13	21	23.86	27	26.21
4-6 ปี	41	21.47	20	22.73	21	20.39
7-10 ปี	44	23.04	20	22.73	24	23.30
11-20 ปี	34	17.80	17	19.32	17	16.50
21-30 ปี	13	6.81	4	4.55	9	8.74
31-40 ปี	4	2.09	2	2.27	2	1.94
มากกว่า 40 ปี	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ไม่มีข้อมูล	3	1.57	3	3.41	0	0.00
รวม	191	100.00	88	100.00	103	100.00

ตารางที่ 4-10

บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สามใน กทม.

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ญาติ	5	6.85	3	7.69	2	5.88
เพื่อน	3	4.11	1	2.56	2	5.88
ครอบครัว	61	83.56	33	84.62	28	82.35
อื่นๆ (นายจ้าง/พระ)	4	5.48	2	5.13	2	5.88
รวม	73	100.00	39	100.00	34	100.00

ตารางที่ 4-11

ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายที่อยู่ครั้งที่สามใน กทม.

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	1	1.37	0	0.00	1	2.94
1-3 ปี	14	19.18	6	15.38	8	23.53
4-6 ปี	12	16.44	5	12.82	7	20.59
7-10 ปี	17	23.29	11	28.21	6	17.65
11-20 ปี	21	28.77	12	30.77	9	26.47
มากกว่า 20 ปี	8	10.96	5	12.82	3	8.82
รวม	73	100.00	39	100.00	34	100.00

ตารางที่ 4-12

บุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ด้วยเมื่อเปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สี่ใน กทม.

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ญาติ	2	8.70	2	16.67	0	0.00
ครอบครัว	21	91.30	10	83.33	11	100.00
รวม	23	100.00	12	100.00	11	100.00

ตารางที่ 4-13

ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในที่อาศัยที่เป็นการย้ายที่อยู่ครั้งที่สี่ใน กทม.

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-3 ปี	4	17.39	3	25.00	1	9.09
4-6 ปี	3	13.04	0	0.00	3	27.27
7-10 ปี	6	26.09	5	41.67	1	9.09
11-20 ปี	7	30.43	3	25.00	4	36.36
มากกว่า 20 ปี	3	13.04	1	8.33	2	18.18
รวม	23	100.00	12	100.00	11	100.00

ตารางที่ 4-14

สรุปจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่เคยเปลี่ยนที่อยู่อาศัย

การย้ายที่อยู่อาศัย	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามา กทม.	575	100.00	262	100.00	313	100.00
เปลี่ยนที่อยู่ครั้งแรกใน กทม.	451	78.43	211	80.53	240	76.68
เปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สองใน กทม.	191	33.22	88	33.59	103	32.91
เปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สามใน กทม.	73	12.70	39	14.89	34	10.86
เปลี่ยนที่อยู่ครั้งที่สี่ใน กทม.	23	4.00	12	4.58	11	3.51

4.2 ความช่วยเหลือด้านการงาน

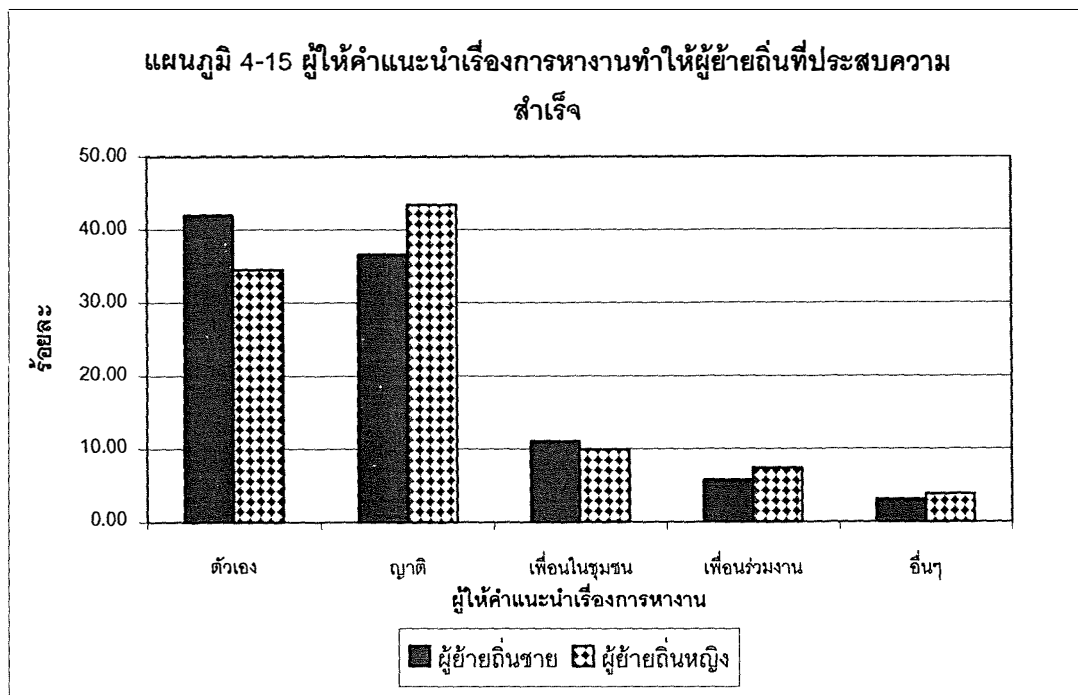
เช่นเดียวกับการย้ายที่อยู่อาศัย ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเหล่านี้จะเปลี่ยนงานกันหลายครั้งกว่าจะได้งานที่ยึดถือมาจนปัจจุบันจนได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จ ในช่วงที่ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำใน กทม. ในระยะแรก นอกจากได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยแล้ว ผู้ย้ายถิ่นหญิงยังได้รับความช่วยเหลือในการหางานจากญาติมากที่สุด (ร้อยละ 43.45) รองลงมาคือหาด้วยตนเอง (ร้อยละ 34.50) ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นชายจะหางานด้วยตนเองมากที่สุด (ร้อยละ

41.98) รองลงมาคือญาติช่วยหาให้ (ร้อยละ 36.64) เพื่อนๆ ในชุมชนและเพื่อนร่วมงานรวมกันให้
คำแนะนำแก่ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเพียงประมาณ 16% (ดูตารางและแผนภูมิ 4-15)

ตารางที่ 4-15

ผู้ให้คำแนะนำเรื่องการหางานทำให้ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ผู้ให้คำแนะนำเรื่อง การหางาน	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตัวเอง	218	37.91	110	41.98	108	34.50
ญาติ	232	40.35	96	36.64	136	43.45
เพื่อนในชุมชน	60	10.43	29	11.07	31	9.90
เพื่อนร่วมงาน	38	6.61	15	5.73	23	7.35
อื่นๆ	20	3.48	8	3.05	12	3.83
ไม่มีข้อมูล,ไม่ตอบ	7	1.22	4	1.53	3	0.96
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

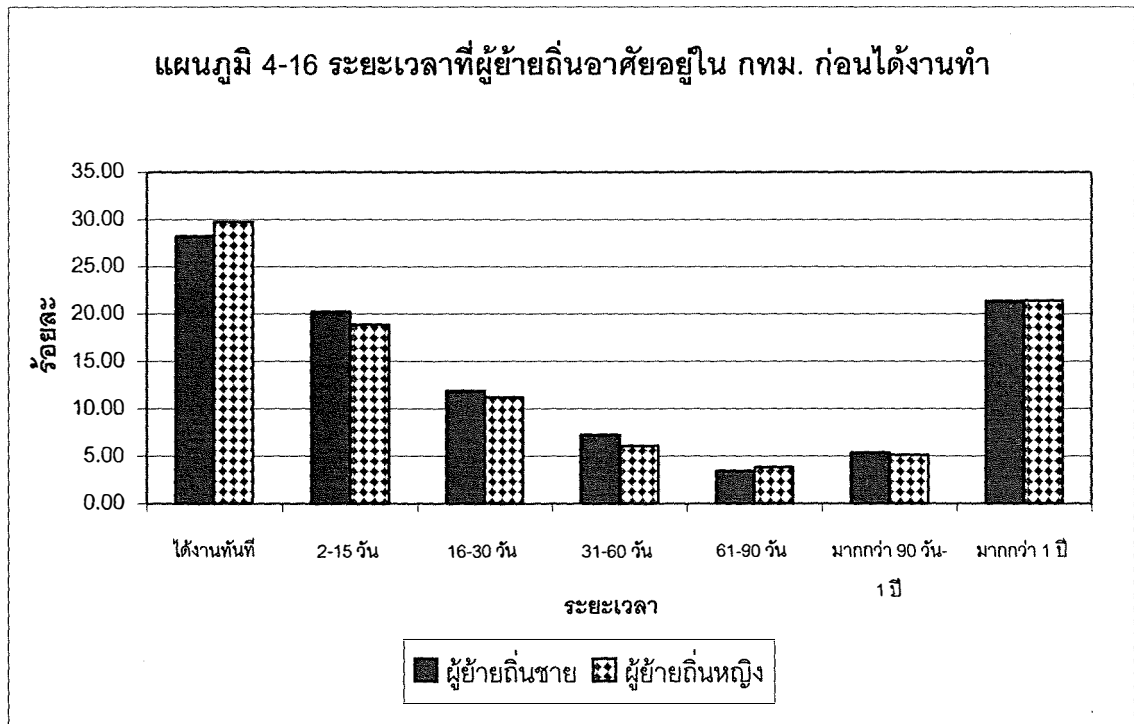

จากการสอบถามผู้ย้ายถิ่นเกี่ยวกับประวัติการทำงาน พบว่าเกือบร้อยละ 30 ของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงได้งานทันทีเมื่อเข้ามาใน กทม. (ดูตารางและแผนภูมิ 4-16 ถึง ตารางและแผนภูมิ 4-19) และประมาณร้อยละ 70 ของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงจะได้งานภายในเวลา 3 เดือน สำหรับงานแรกที่ทำมากที่สุดอันดับแรกคือ รับจ้าง (ร้อยละ 58.40 สำหรับผู้ย้ายถิ่นชาย และ ร้อยละ 39.94 สำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิง) สำหรับงานแรกนี้พบว่าผู้ย้ายถิ่นชายหาด้วยตัวเองมากที่สุด (ร้อยละ 43.13) รองลงมาคือญาติช่วยแนะนำ (ร้อยละ 33.21) ในขณะที่ผู้แนะนำให้ผู้ย้ายถิ่นหญิงอันดับแรกคือญาติ (ร้อยละ 44.09) รองลงมาคือหาด้วยตัวเอง (ร้อยละ 31.95) ประมาณร้อยละ 36 – 37 ของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงระบุว่าระยะเวลาที่ทำงานแรกคือ 1 – 3 ปี

ตารางที่ 4-16

ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ใน กทม. ก่อนได้งานทำ

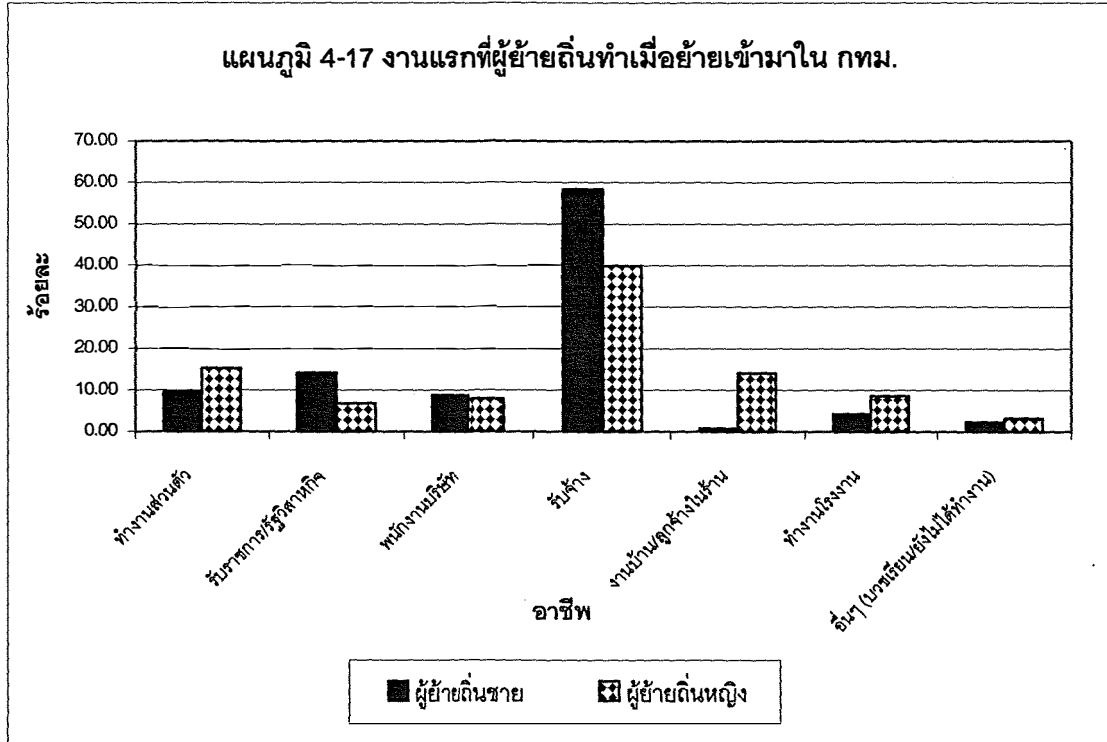
ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ได้งานทันที	167	29.04	74	28.24	93	29.71
2-15 วัน	112	19.48	53	20.23	59	18.85
16-30 วัน	66	11.48	31	11.83	35	11.18
31-60 วัน	38	6.61	19	7.25	19	6.07
61-90 วัน	21	3.65	9	3.44	12	3.83
มากกว่า 90 วัน – 1 ปี	30	5.22	14	5.34	16	5.11
มากกว่า 1 ปี	123	21.39	56	21.37	67	21.41
ไม่ตอบ	18	3.13	6	2.29	12	3.83
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ตารางที่ 4-17

งานแรกที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.

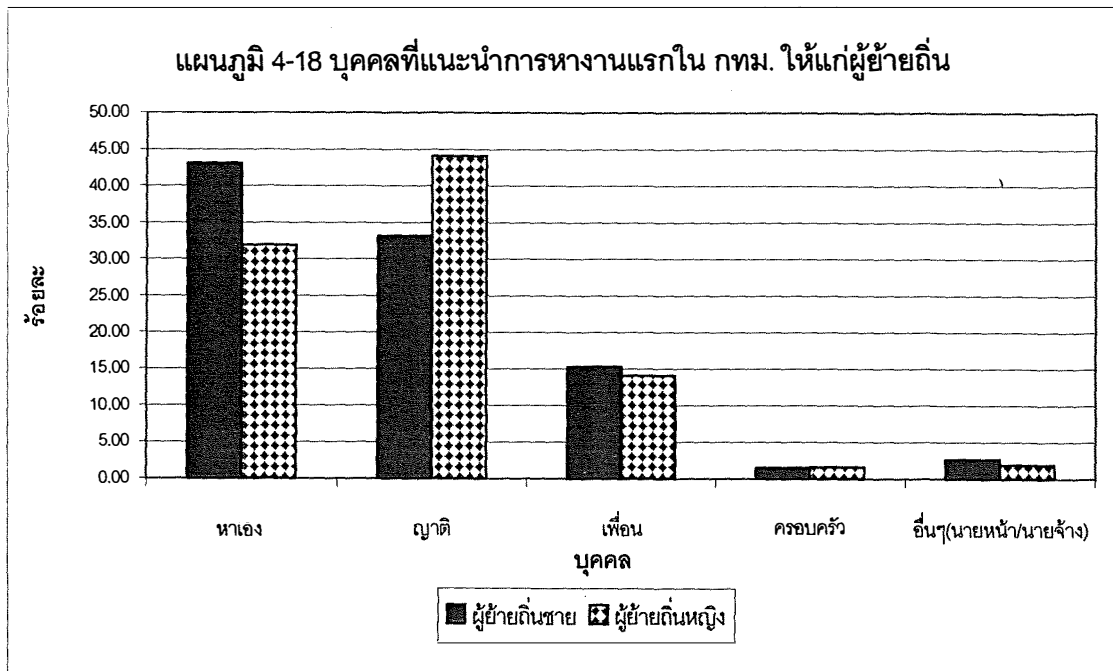
อาชีพ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทำงานส่วนตัว	73	12.70	25	9.54 ³	48	15.34 ²
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	58	10.09	37	14.12 ²	21	6.71
พนักงานบริษัท	48	8.35	23	8.78	25	7.99
รับจ้าง	278	48.35	153	58.40 ¹	125	39.94 ¹
งานบ้าน/ลูกจ้างในร้าน	46	8.00	2	0.76	44	14.06 ³
ทำงานโรงงาน	38	6.61	11	4.20	27	8.63
อื่นๆ (บวช/เรียน/ยังไม่ทำงาน)	16	2.78	6	2.29	10	3.19
ไม่ตอบ	18	3.13	5	1.91	13	4.15
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ตารางที่ 4-18

บุคคลที่แนะนำการหางานแรกใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น

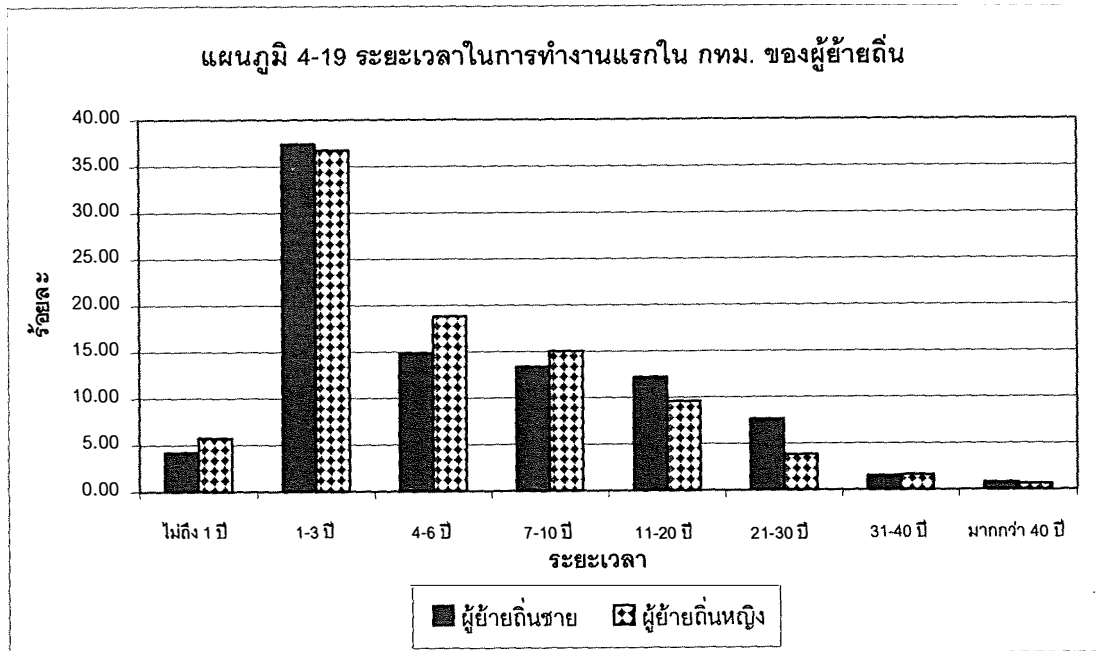
บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หาเอง	213	37.04	113	43.13	100	31.95
ญาติ	225	39.13	87	33.21	138	44.09
เพื่อน	84	14.61	40	15.27	44	14.06
ครอบครัว	9	1.57	4	1.53	5	1.60
อื่นๆ (นายหน้า/นายจ้าง)	13	2.26	7	2.67	6	1.92
ไม่ตอบ	31	5.39	11	4.20	20	6.39
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ตารางที่ 4-19

ระยะเวลาในการทำงานแรกใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	29	5.04	11	4.20	18	5.75
1-3 ปี	213	37.04	98	37.40 ¹	115	36.74 ¹
4-6 ปี	98	17.04	39	14.89 ²	59	18.85 ²
7-10 ปี	82	14.26	35	13.36 ³	47	15.02 ³
11-20 ปี	62	10.78	32	12.21	30	9.58
21-30 ปี	32	5.57	20	7.63	12	3.83
31-40 ปี	9	1.57	4	1.53	5	1.60
มากกว่า 40 ปี	4	0.70	2	0.76	2	0.64
ไม่มีข้อมูล	46	8.00	21	8.02	25	7.99
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

สำหรับงานที่สอง (ดูตาราง 4-20 ถึง ตาราง 4-22) งานในลำดับแรกของผู้ย้ายถิ่นชายยังคงเป็นการรับจ้าง (ร้อยละ 45.88) รองลงมาคือ ทำงานส่วนตัว (ร้อยละ 21.18) และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 18.82) ในขณะที่สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นหญิงที่ทำงานรับจ้างเริ่มลดลง (ร้อยละ 29.82) จนกลายเป็นงานในอันดับสอง แต่ไปทำงานส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 31.65) สำหรับงานที่สองนี้ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงกว่าร้อยละ 60 เป็นผู้หาเอง ในขณะที่ญาติและเพื่อนเริ่มมีบทบาทลดลง ระยะเวลาที่ทำงานที่สองนี้สำหรับผู้ย้ายถิ่นชายยาวนาน 11-20 ปีเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 28.24) รองลงมาคือ 7-10 ปี 4-6 ปี และ 1-3 ปีตามลำดับ ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงระบุว่าทำงานที่สองในช่วงระยะเวลา 1-3 ปีสูงสุด (ร้อยละ 31.19)

ตารางที่ 4-20

งานที่สองที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.

อาชีพ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทำงานส่วนตัว	105	27.06	36	21.18	69	31.65
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	44	11.34	32	18.82	12	5.50
พนักงานบริษัท	34	8.76	16	9.41	18	8.26
รับจ้าง	143	36.86	78	45.88	65	29.82
งานบ้าน/ลูกจ้างในร้าน	20	5.15	2	1.18	18	8.26
ทำงานโรงงาน	26	6.70	6	3.53	20	8.17
ไม่ทำงาน/แม่บ้าน	16	4.12	0	0.00	16	7.34
รวม	388	100.00	170	100.00	218	100.00

ตารางที่ 4-21

บุคคลที่แนะนำการหางานที่สองใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตัวเอง	235	63.17	113	66.47	122	60.40
ญาติ	60	16.13	23	13.53	37	18.32
เพื่อน	57	15.32	25	14.71	32	15.84
ครอบครัว	8	2.15	0	0.00	8	3.96
อื่นๆ (นายหน้า/นายจ้าง)	12	3.23	9	5.29	3	1.49
รวม	372	100.00	170	100.00	202	100.00

ตารางที่ 4-22

ระยะเวลาในการทำงานที่สองใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	7	1.88	3	1.76	4	1.98
1-3 ปี	90	24.19	27	15.88	63	31.19
4-6 ปี	61	16.40	26	15.29	35	17.33
7-10 ปี	73	19.62	37	21.76	36	17.82
11-20 ปี	87	23.39	48	28.24	39	19.31
21-30 ปี	31	8.33	15	8.82	16	7.92
31-40 ปี	11	2.96	6	3.53	5	2.48
มากกว่า 40 ปี	1	0.27	1	0.59	0	0.00
ไม่มีข้อมูล	11	2.96	7	4.12	4	1.98
รวม	372	100.00	170	100.00	202	100.00

เมื่อมีการย้ายงานเป็นครั้งที่สอง (ดูตาราง 4-23 ถึงตาราง 4-25) พบว่าสำหรับงานที่สามของผู้ย้ายถิ่นชายอันดับแรกยังคงเป็นรับจ้าง (ร้อยละ 49.02) รองลงมาคือทำงานส่วนตัว (ร้อยละ 19.61) ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิง ทำงานส่วนตัวเพิ่มขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 39.51) รองลงมาคือรับจ้าง (ร้อยละ 28.40) ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงหางานที่สามนี้ด้วยตัวเองมากที่สุด (ร้อยละ 63.83 สำหรับชาย และร้อยละ 58.44 สำหรับหญิง ระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงระบุว่าทำงานที่สามมากที่สุดคือ 1-3 ปี (ร้อยละ 31.91 สำหรับชาย และร้อยละ 29.87 สำหรับหญิง)

ตารางที่ 4-23

งานที่สามที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.

อาชีพ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว	42	31.82	10	19.61	32	39.51
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8	6.06	5	9.80	3	3.70
พนักงานบริษัท	6	4.55	5	9.80	1	1.23
รับจ้าง	48	36.36	25	49.02	23	28.40
งานบ้าน/ลูกจ้างในร้าน	7	5.30	0	0.00	7	8.64
ทำงานโรงงาน	13	9.85	2	3.92	11	13.58
ไม่ทำงาน/แม่บ้าน	8	6.06	4	7.84	4	4.94
รวม	132	100.00	51	100.00	81	100.00

ตารางที่ 4-24

บุคคลที่แนะนำการหางานที่สามใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตัวเอง	75	60.48	30	63.83	45	58.44
ญาติ	19	15.32	6	12.77	13	16.88
เพื่อน	20	16.13	9	19.15	11	14.29
ครอบครัว	5	4.03	0	0.00	5	6.49
อื่นๆ (นายหน้า/นายจ้าง)	4	3.23	2	4.26	2	2.60
ไม่ตอบ	1	0.81	0	0.00	1	1.30
รวม	124	100.00	47	100.00	77	100.00

ตารางที่ 4-25

ระยะเวลาในการทำงานที่สามใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	1	0.81	0	0.00	1	1.30
1-3 ปี	38	30.65	15	31.91	23	29.87
4-6 ปี	25	20.16	9	19.15	16	20.78
7-10 ปี	27	21.77	11	23.40	16	20.78
11-20 ปี	19	15.32	5	10.64	14	18.18
21-30 ปี	8	6.45	2	4.26	6	7.79
31-40 ปี	3	2.42	2	4.26	1	1.30
มากกว่า 40 ปี	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ไม่มีข้อมูล	3	2.42	3	6.38	0	0.00
รวม	124	100.00	47	100.00	77	100.00

สำหรับงานที่สี่ (ดูตาราง 4-26 ถึงตาราง 4-28) พบว่าอันดับแรกของงานที่สี่สำหรับผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงคือทำงานส่วนตัว ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเป็นผู้หางานเองในสัดส่วนที่มากที่สุด (13 จาก 18 รายหรือร้อยละ 72.22 สำหรับชายและ 19 จาก 29 รายหรือร้อยละ 65.52 สำหรับหญิง ระยะเวลาที่ได้รับการระบุนมากที่สุดคือ 11-20 ปีสำหรับผู้ย้ายถิ่นชายและ 1-3 ปีสำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิง

เมื่อมองการเปลี่ยนแปลงโดยรวมแล้ว พบว่า จากจำนวนของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงจำนวน 575 คน มีประมาณร้อยละ 67 ที่เคยเปลี่ยนงานหนึ่งครั้ง ร้อยละ 23 เคยเปลี่ยนงาน 2 ครั้ง และไม่ถึงร้อยละ 10 ที่เปลี่ยนงานถึง 4 ครั้ง โดยสรุปแล้วจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่เปลี่ยนงานจะลดน้อยลงเรื่อยๆเมื่อถึงงานหลังๆ (ดูตาราง 4-29)

ตารางที่ 4-26

งานที่สี่ที่ผู้ย้ายถิ่นทำเมื่อย้ายมาอยู่ใน กทม.

อาชีพ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว	23	46.94	10	55.56	13	41.94
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	4.08	1	5.56	1	3.23
พนักงานบริษัท	3	6.12	1	5.56	2	6.45
รับจ้าง	12	24.49	5	27.78	7	22.58
งานบ้าน/ลูกจ้างในร้าน	2	4.08	0	0.00	2	6.45
ทำงานโรงงาน	5	10.20	1	5.56	4	12.90
ไม่ทำงาน/แม่บ้าน	2	4.08	0	0.00	2	6.45
รวม	49	100.00	18	100.00	31	100.00

ตารางที่ 4-27

บุคคลที่แนะนำการหางานที่สี่ใน กทม. ให้แก่ผู้ย้ายถิ่น

บุคคล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตัวเอง	32	68.09	13	72.22	19	65.52
ญาติ	9	19.15	4	22.22	5	17.24
เพื่อน	4	8.51	0	0.00	4	13.79
ครอบครัว	1	2.13	1	5.56	0	0.00
อื่นๆ (นายหน้า/นายจ้าง)	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ไม่ตอบ	1	2.13	0	0.00	1	3.45
รวม	47	100.00	18	100.00	29	100.00

ตารางที่ 4-28

ระยะเวลาในการทำงานที่สี่ใน กทม. ของผู้ย้ายถิ่น

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	2	4.26	1	5.56	1	3.45
1-3 ปี	12	25.53	4	22.22	8	27.59
4-6 ปี	7	14.89	2	11.11	5	17.24
7-10 ปี	10	21.28	4	22.22	6	20.69
11-20 ปี	12	25.53	6	33.33	6	20.69
มากกว่า 20 ปี	4	8.51	1	5.56	3	10.34
รวม	47	100.00	18	100.00	29	100.00

ตาราง 4-29

จำนวนผู้ย้ายถิ่นที่เคยเปลี่ยนงาน

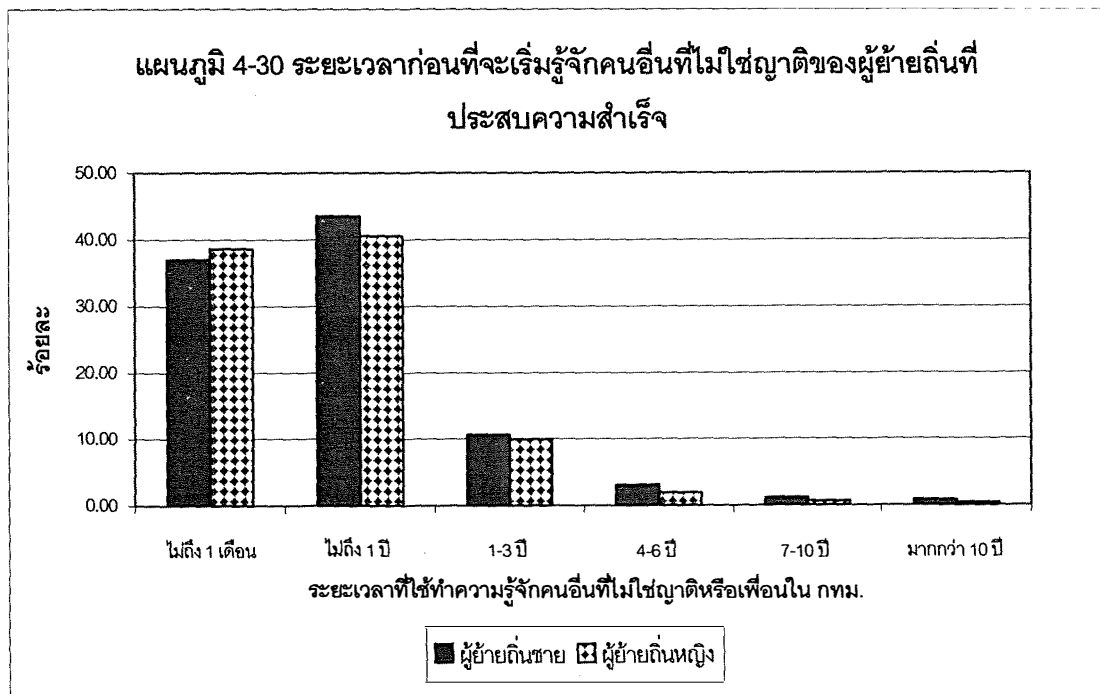
การเปลี่ยนงาน	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ย้ายถิ่นที่ทำงานแรก	575	100.00	262	100.00	313	100.00
ผู้ย้ายถิ่นที่ทำงานที่สอง	388	67.48	170	64.88	218	69.65
ผู้ย้ายถิ่นที่ทำงานที่สาม	132	22.95	51	19.46	81	25.88
ผู้ย้ายถิ่นที่ทำงานที่สี่	49	8.53	18	6.87	31	9.90

ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จจะเริ่มออกจากกลุ่มญาติเพื่อคบหาสมาคมกับกลุ่มอื่นๆ เมื่อเริ่มรู้จักคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติที่มาจากครอบครัวหรือหมู่บ้านเดียวกับตน จากตารางและแผนภูมิ 4-30 พบว่าเกือบร้อยละ 80 ของผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลาไม่ถึงปี ในจำนวนนี้ร้อยละ 37 ของผู้ย้ายถิ่นชาย และร้อยละ 38 ของผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลาไม่ถึงหนึ่งเดือนในการทำความรู้จักกับคนอื่น รองลงมาคือประมาณร้อยละ 10 ของผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลา 1-3 ปี

ตาราง 4-30

ระยะเวลาก่อนที่จะเริ่มรู้จักคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ระยะเวลาที่ใช้ทำความรู้จักคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติหรือเพื่อนใน กทม.	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 เดือน	218	37.91	97	37.02	121	38.66
ไม่ถึง 1 ปี	241	41.91	114	43.51	127	40.58
1-3 ปี	59	10.26	28	10.69	31	9.90
4-6 ปี	14	2.43	8	3.05	6	1.92
7-10 ปี	5	0.87	3	1.15	2	0.64
มากกว่า 10 ปี	3	0.52	2	0.76	1	0.32
ไม่มีข้อมูล,ไม่ตอบ	35	6.09	10	3.82	25	7.99
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

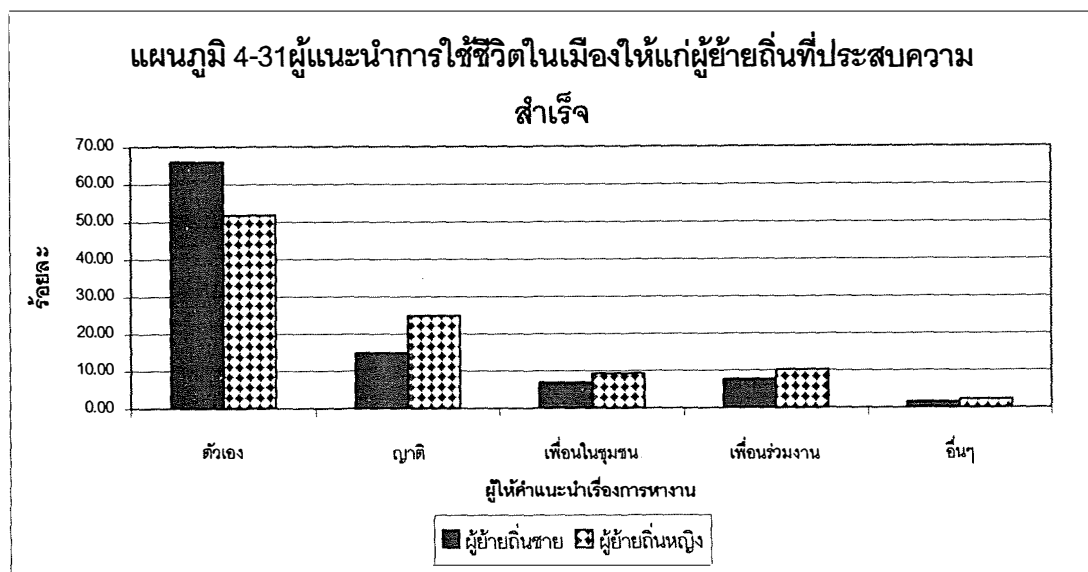
4.3 ความช่วยเหลือด้านการใช้ชีวิตแบบคนเมือง

ส่วนการเรียนรู้เรื่องการใช้ชีวิตในเมืองนั้น (ดูตารางและแผนภูมิ 4-31) ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงระบุว่าได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยผู้ย้ายถิ่นชายมีส่วนมากกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิง (ร้อยละ 66 และร้อยละ 51.76) อันดับรองลงมาคือเรียนรู้จากญาติ เป็นที่น่าสังเกตว่าญาติมีบทบาทในการแนะนำการใช้ชีวิตในเมืองให้แก่ผู้ย้ายถิ่นหญิง (ร้อยละ 25) มากกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย (ร้อยละ 15) เพื่อนทั้งในชุมชนและเพื่อนร่วมงานของผู้ย้ายถิ่นหญิง (ร้อยละ 9-10) มีบทบาทในเรื่องนี้มากกว่าเพื่อนของผู้ย้ายถิ่นชาย (ร้อยละ 6-7)

ตาราง 4-31

ผู้แนะนำการใช้ชีวิตในเมืองให้แก่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ผู้ให้คำแนะนำเรื่องการใช้ชีวิตในเมือง	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตัวเอง	335	58.26	173	66.03	162	51.76
ญาติ	117	20.35	39	14.89	78	24.92
เพื่อนในชุมชน	47	8.17	18	6.87	29	9.27
เพื่อนร่วมงาน	52	9.04	20	7.63	32	10.22
อื่นๆ	11	1.91	4	1.53	7	2.24
ไม่มีข้อมูล,ไม่ตอบ	13	2.26	8	3.05	5	1.60
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

การใช้ชีวิตแบบเมืองส่วนหนึ่งแสดงออกโดยการที่ชาวชนบทเรียนรู้ที่จะใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแบบเมือง จากการสัมภาษณ์ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง พบว่ามีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในเมืองทั้งธนาคาร บริการกดเงินอัตโนมัติ ไปรษณีย์ และโทรศัพท์ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ดูตาราง 4-32)

ตาราง 4-32

ร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เคยใช้สิ่งอำนวยความสะดวกแบบเมือง

ประเภท	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ธนาคาร	415	75.17	193	73.66	222	70.98
ATM	199	34.61	110	41.98	89	28.43
ไปรษณีย์	354	61.57	169	64.50	185	59.11
โทรศัพท์	536	93.22	249	95.04	287	91.69

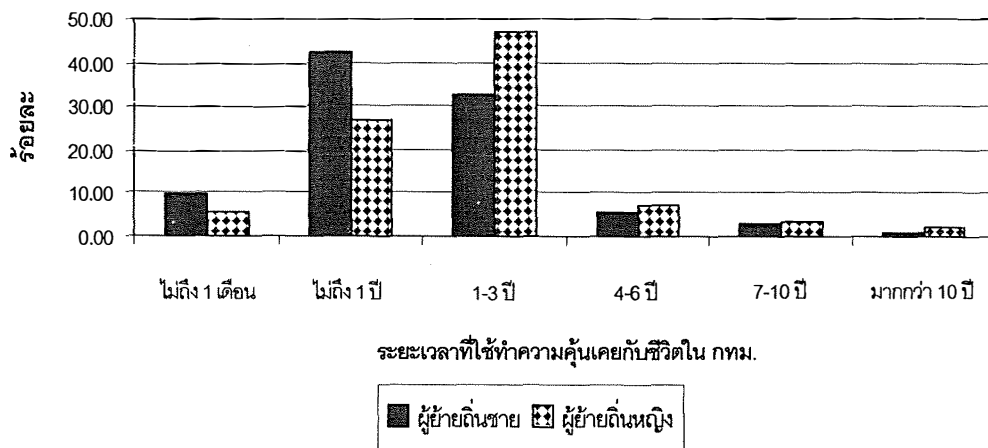
สำหรับระยะเวลาที่จะคุ้นเคยกับชีวิตเมืองนั้น (ดูตารางและแผนภูมิ 4-33) ผู้ย้ายถิ่นชาย (ร้อยละ 42.37) ใช้เวลาไม่ถึงปีมากที่สุด ในขณะที่รองลงมา (ร้อยละ 32.44) ใช้เวลา 1-3 ปี ผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลา 1-3 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 46.96) รองลงมาใช้เวลาไม่ถึงปี (ร้อยละ 26.52) เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลาจะคุ้นเคยกับชีวิตเมืองนานกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย ผู้ให้คำตอบว่าใช้เวลาไม่ถึงเดือนในการทำความคุ้นเคยกับชีวิตในกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้ย้ายถิ่นชายมีสัดส่วนมากกว่าที่เป็นผู้ย้ายถิ่นหญิงประมาณหนึ่งเท่าตัว (ร้อยละ 9.54 และร้อยละ 5.43)

ตาราง 4-33

ระยะเวลาที่ใช้ทำความคุ้นเคยกับชีวิตในกรุงเทพมหานคร
ของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ระยะเวลาที่ใช้ทำความ คุ้นเคยกับชีวิตใน กทม.	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 เดือน	42	7.30	25	9.54	17	5.43
ไม่ถึง 1 ปี	194	33.74	111	42.37	83	26.52
1-3 ปี	232	40.35	85	32.44	147	46.96
4-6 ปี	36	6.26	14	5.34	22	7.03
7-10 ปี	18	3.13	8	3.05	10	3.19
มากกว่า 10 ปี	9	1.57	2	0.76	7	2.24
ยังไม่คุ้นเคยเลย	6	1.04	1	0.38	5	1.60
ไม่มีข้อมูล,ไม่ตอบ	21	3.65	10	3.82	11	3.51
ระบุระยะเวลาไม่ได้	17	2.96	6	2.29	11	3.51
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

แผนภูมิ 4-33 ระยะเวลาที่ใช้ทำความคุ้นเคยกับชีวิตในกรุงเทพมหานครของผู้ย้ายถิ่นที่
ประสบความสำเร็จ

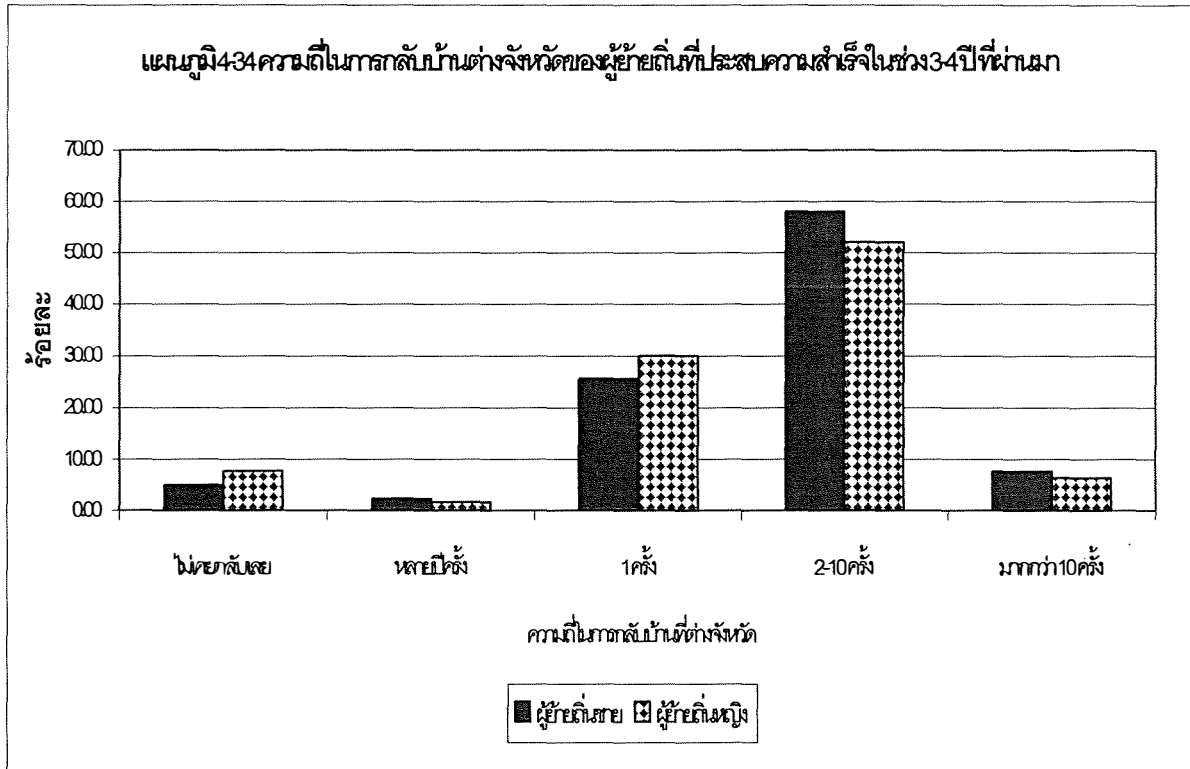

ความสัมพันธ์กับกลุ่มญาติและเพื่อนฝูงที่อยู่ในชนบทแสดงออกมาในรูปของความถี่ในการกลับบ้านต่างจังหวัด และการส่งเงินกลับบ้าน (ดูตารางและแผนภูมิ 4-34 และตาราง 4-35 ถึง 4-36) กว่าร้อยละ 50 ของผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงกลับบ้าน 2-10 ครั้งในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา รองลงมาคือกลับบ้านหนึ่งครั้ง (ร้อยละ 25-30) ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเคยส่งเงินกลับบ้านต่างจังหวัดในสัดส่วนและความถี่ใกล้เคียงกันคือประมาณร้อยละ 40 และส่งประมาณเดือนละครั้งมากที่สุด อย่างไรก็ตามสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นชายที่ส่งเงินกลับเดือนละครั้งมีมากกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิง (ร้อยละ 31 และร้อยละ 23.39 ตามลำดับ)

ตาราง 4-34

ความถี่ในการกลับบ้านต่างจังหวัดของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ
ในช่วง 3-4 ปี ที่ผ่านมา

ความถี่ในการกลับบ้านที่ ต่างจังหวัด	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยกลับเลย	37	6.43	13	4.96	24	7.67
หลายปีครั้ง	11	1.91	6	2.29	5	1.60
1 ครั้ง	161	28.00	67	25.57	94	30.03
2-10 ครั้ง	315	54.78	152	58.02	163	52.08
มากกว่า 10 ครั้ง	40	6.96	20	7.63	20	6.39
ไม่มีข้อมูล,ไม่ตอบ	11	1.91	4	1.53	7	2.24
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ตารางที่ 4-35

การส่งเงินกลับบ้านต่างจังหวัดของผู้ย้ายถิ่น

	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	224	38.96	100	38.17	124	39.62
ไม่เคย	345	60.00	159	60.69	186	59.42
ไม่ตอบ	6	1.04	3	1.15	3	0.96
รวม	575	100.00	262	100.00	313	100.00

ตารางที่ 4-36

ความถี่ในการส่งเงินกลับบ้านที่ต่างจังหวัด สำหรับผู้ที่เคยส่งเงินกลับบ้านรวม 224 ราย

ความถี่ (ครั้ง / ปี)	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	25	11.16	5	5.00	20	16.13
2	34	15.18	10	10.00	24	19.35
3	26	11.61	11	11.00	15	12.10
4	17	7.59	7	7.00	10	8.06
5	2	0.89	2	2.00	0	0.00
6	21	9.38	8	8.00	13	10.48
8	1	0.45	0	0.00	1	0.81
9	1	0.45	0	0.00	1	0.81
10	2	0.89	2	2.00	0	0.00
12	60	26.79	31	31.00	29	23.99
ไม่มีข้อมูล	35	15.63	24	24.00	11	8.87
รวม	224	100.00	100	100.00	124	100.00

โดยสรุปแล้วประสบการณ์ของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงในการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัว ซึ่งมีลักษณะรวมหมู่ ได้แก่กลุ่มญาติและเพื่อนฝูง ซึ่งให้เห็นว่าการคบหาสมาคมหรือเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกลุ่มนี้ของผู้ย้ายถิ่นอยู่ในรูปของการรับความช่วยเหลือจากญาติและเพื่อนที่มาจากชนบทและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครก่อนแล้ว ทั้งทางด้านที่อยู่อาศัย การหางานในระยะแรก และการเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบคนเมือง บางประสบการณ์ของผู้ย้ายถิ่นทั้งสองกลุ่มคล้ายคลึงกัน แต่บางประสบการณ์แตกต่างกัน ที่เหมือนกันคือผู้ย้ายถิ่นเดินทางเข้ามาทำงานในช่วงอายุ 16-20 ปีมากที่สุด แต่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้ามาเมื่อมีอายุน้อยกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย ในช่วงที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ ผู้ย้ายถิ่นหญิงและชายกว่าร้อยละ 50 ได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยจากญาติ รองลงมาคืออยู่กับเพื่อน สำหรับระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับญาตินั้น พอ ๆ กัน คือ 1-3 ปีมากที่สุด รองลงมาคือ 4-6 ปี ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงร้อยละ 80 ใช้เวลาไม่ถึงปีในกรุงเทพมหานครก่อนที่จะเริ่มรู้จักกับคนอื่นนอกกลุ่มญาติและเพื่อนฝูง เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงและชายส่วนใหญ่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพตั้งแต่อายุยังน้อย กว่าร้อยละ 40 มามีครอบครัว

ที่กรุงเทพฯ ข้อแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงที่มีครอบครัว คือ สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นหญิงที่เดินทางมาพร้อมกันทั้งครอบครัวมีมากกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย และผู้ย้ายถิ่นชายจะรับครอบครัวมาอยู่ด้วยหลังจากอยู่กรุงเทพฯแล้ว 1-3 ปี ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงมีการย้ายที่อยู่อาศัยหลายครั้ง แต่จำนวนของผู้ที่เคยย้ายที่อยู่ลดลงในการย้ายครั้งหลัง ๆ โดยที่การย้ายแต่ละครั้งเป็นการย้ายกันทั้งครอบครัวเพื่อเปลี่ยนที่อยู่อาศัย และระยะเวลาที่อยู่ในแต่ละแห่งเริ่มจาก 10 ปีขึ้นไป

เมื่อดูประสบการณ์ในเรื่องการทำงาน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ย้ายถิ่นหญิงและชายในเรื่องของระยะเวลาก่อนได้งานทำ นั่นคือ เกือบร้อยละ 30 ได้งานทันทีเมื่อเดินทางถึงกรุงเทพฯ อีกร้อยละ 21 ได้งานหลังจากหนึ่งปี และอันดับสามคือได้งานภายใน 15 วัน อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงในเรื่องของผู้ที่แนะนำงานแรกให้ สำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิง ญาติเป็นคนหางานแรกให้มากที่สุด รองลงมาคือหาด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นชายหางานแรกด้วยตนเองมากที่สุด รองลงมาคือญาติหาให้ สิ่งที่เหมือนกันก็คือเพื่อนในชุมชนช่วยหางานให้น้อยมาก งานแรกที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงทำอันดับแรกเหมือนกันคืองานรับจ้างประเภทใช้แรงงาน ที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายรับราชการเป็นอันดับสองและทำงานส่วนตัวเป็นอันดับที่สาม ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงทำงานส่วนตัวเป็นอันดับที่สอง และทำงานบ้านหรือเป็นลูกจ้างในร้านเป็นอันดับที่สาม ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงกว่าร้อยละ 35 ทำงานแรกนี้เป็นระยะเวลา 1-3 ปี นอกจากนี้ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงยังมีการเปลี่ยนงานกันหลายครั้ง แต่สัดส่วนของคนที่เปลี่ยนงานลดลงตามจำนวนครั้งที่เปลี่ยนงาน จากประสบการณ์ของผู้ที่เคยเปลี่ยนงานพบว่าผู้ย้ายถิ่นชายเริ่มจากรับจ้าง แล้วเปลี่ยนประเภทของงานรับจ้างอีกหลายครั้ง จึงเลิกรับจ้างมาทำงานส่วนตัวในระยะเวลาที่ยาวนาน 11-20 ปี ส่วนใหญ่ผู้ย้ายถิ่นชายแทบไม่ได้พึ่งพากลุ่มญาติหรือเพื่อน ตั้งแต่เริ่มแรกหางานด้วยตนเองมาตลอด สำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิงเริ่มจากงานรับจ้างแล้วเริ่มเปลี่ยนมาเป็นงานส่วนตัวมากขึ้น เร็วกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย และเปลี่ยนประเภทของงานที่ตัวเองไปเรื่อย ๆ โดยมีช่วงเวลาก่อนเปลี่ยน 1-3 ปี อาจเป็นเพราะเมื่อผู้ย้ายถิ่นหญิงแต่งงานหลังจากเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯได้ระยะหนึ่ง จำเป็นต้องทำงานอยู่กับบ้านเพื่อดูแลลูก และบ้าน จึงเปลี่ยนจากงานรับจ้างใช้แรงงานมาเป็นทำส่วนตัว ผู้ย้ายถิ่นหญิงพึ่งพาญาติในการหางานในตอนแรก แต่พอเริ่มเปลี่ยนงานก็หาเองโดยตลอด ไม่ได้พึ่งญาติหรือเพื่อนอีกแล้ว

สำหรับการเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบชาวเมืองนั้น ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด รองลงมาคือญาติช่วย โดยญาติและเพื่อนมีบทบาทในการแนะนำการใช้ชีวิตแบบชาวเมืองให้ผู้ย้ายถิ่นหญิงมากกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย กว่าร้อยละ 50 ของผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงและชายเคยใช้

บริการของธนาคาร ไปรษณีย์ และ โทรศัพท์ มีเพียงการบริการถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) เท่านั้นที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงไม่ถึงครึ่งเคยใช้ สิ่งที่แตกต่างกันในเรื่องของการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมืองคือผู้ย้ายถิ่นชายส่วนใหญ่ปรับตัวได้เร็วกว่า คือใช้เวลาไม่ถึงปีในการทำความคุ้นเคยกับการใช้ชีวิตแบบเมือง ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงส่วนใหญ่ต้องใช้เวลา 1-3 ปี และตลอดเวลาที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้ย้ายถิ่นยังคงมีความสัมพันธ์กับชนบท ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความสัมพันธ์กับชนบทระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง นั่นคือ ส่วนใหญ่เดินทางกลับบ้าน 2-10 ครั้งในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา และประมาณร้อยละ 40 เคยส่งเงินกลับบ้านเดือนละครั้ง

บทที่ 5

รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ : กลุ่มกิจกรรมภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

บทนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงในการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัว ซึ่งมีลักษณะคบหาสมาคมกับคนอื่นนอกเหนือจากกลุ่มญาติและเพื่อนฝูง ได้แก่ การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อค้นหาว่าผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงได้ประโยชน์อะไรบ้างจากกลุ่มกิจกรรมที่เอื้อต่อการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมือง และค้นหาวามีความเหมือนหรือความแตกต่างของกลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงและชายเข้าร่วมด้วยในเรื่องของลักษณะวัตถุประสงค์ และกิจกรรมอย่างไร

5.1 รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มกิจกรรมในชุมชน

กลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วมในชุมชนมักจะเป็นประเภท Type 3 Type 4 และ Type 5 ตามความหมายที่ให้โดย Howton และเป็นกลุ่มที่มีลักษณะกึ่งอาสาสมัคร กึ่งรวมหมู่ และกึ่งคบหาสมาคม และผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จก็มักจะร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มภายในชุมชนของตนเองเป็นส่วนใหญ่ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ 575 ราย มี 149 ราย หรือร้อยละ 25.91 ที่ร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน ในจำนวนนี้มี 23 ราย ที่เข้าร่วมกลุ่มจำนวนสองกลุ่ม 9 รายที่เข้าร่วมกลุ่มจำนวนสามกลุ่ม และเพียง 1 รายที่เข้าร่วมกลุ่มถึงสี่กลุ่ม จากการสำรวจพบว่า ผู้เข้าร่วมกลุ่มในชุมชน 149 คน เป็นชาย 46 คน หรือร้อยละ 30.87 เป็นหญิง 103 คน คิดเป็นร้อยละ 69.13 (ดูตาราง 5-1) ผู้ย้ายถิ่นชายมีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปีเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.96) รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 26.09) ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงมีอายุอยู่ในช่วง 50-59 ปีเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.04) รองลงมาคือในช่วง 40-49 ปี (ร้อยละ 27.18) และช่วง 30-39 ปี (ร้อยละ 27.18) (ดูตารางและแผนภูมิ 5-2)

ตารางที่ 5-1

ผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน จำแนกตามเพศ

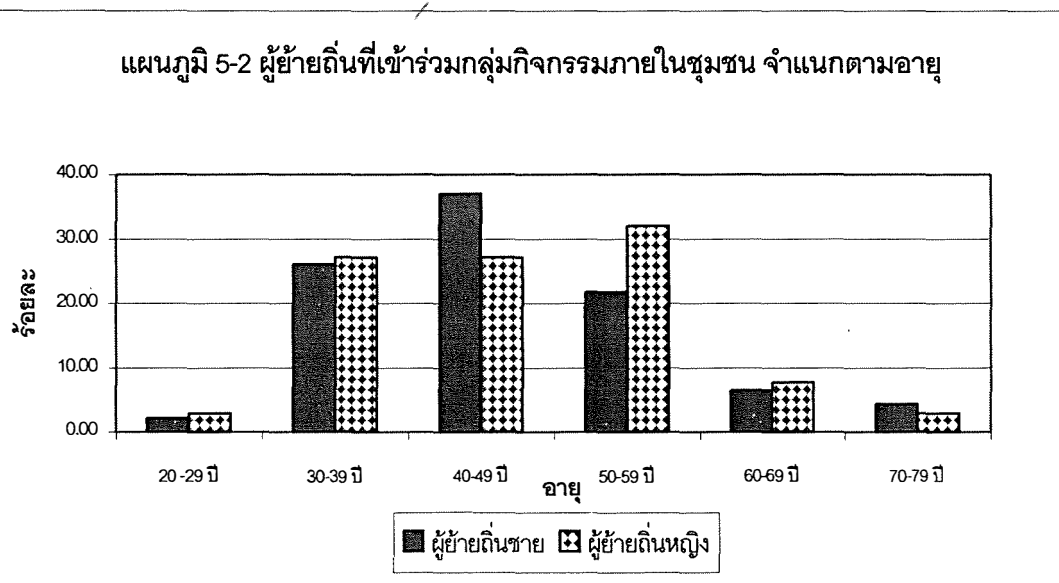
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	46	30.87
หญิง	103	69.13
รวม	149	100.00

ตารางที่ 5-2

ผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน จำแนกตามอายุ

อายุของผู้เข้าร่วมกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20-29 ปี	4	2.68	1	2.17	3	2.91
30-39 ปี	40	26.85	12	26.09 ²	28	27.18 ²
40-49 ปี	45	30.20	17	36.96 ¹	28	27.18 ²
50-59 ปี	43	28.86	10	21.74 ³	33	32.04 ¹
60-69 ปี	11	7.38	3	6.52	8	7.77
70-79 ปี	5	3.36	2	4.35	3	2.91
ไม่ระบุ	1	0.67	1	2.17	0	0.00
รวม	149	100.00	46	100.00	103	100.00

แผนภูมิ 5-2 ผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน จำแนกตามอายุ

จากตาราง 5-3 พบว่าร้อยละ 26.09 ของผู้ย้ายถิ่นชายอยู่ในกรุงเทพมหานครต่ำกว่า 5 ปี ก่อนเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมในชุมชน อีกร้อยละ 23.91 ใช้เวลา 6-10 ปี ร้อยละ 21.74 ใช้เวลา 11-20 ปี และอีกร้อยละ 21.74 ใช้เวลามากกว่า 20 ปี ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 40 ใช้เวลาทั้งปรับตัวและทำมาหากินในกรุงเทพมหานครมากกว่า 20 ปี จึงเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม รองลงมาคือ 6-10 ปี (ร้อยละ 20.39) และ 11-20 ปี (ร้อยละ 17.48) ผลจากการวิเคราะห์นี้ชี้ว่า ผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลาอยู่กับกลุ่มญาติ และกลุ่มเพื่อนฝูงค่อนข้างนาน ก่อนที่จะออกมาเริ่มคบหาสมาคมกับกลุ่มประเภท Type3 Type4 และ Type5

ตารางที่ 5-3

ระยะเวลาที่อยู่ในกทม. ก่อนเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชน
ของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	28	18.79	12	26.09 ¹	16	15.53
6-10 ปี	32	21.48	11	23.91 ²	21	20.39 ²
11-20 ปี	28	18.79	10	21.74 ³	18	17.48 ³
มากกว่า 20 ปี	51	34.23	10	21.74 ³	41	39.81 ¹
ไม่ระบุ	10	6.71	3	6.52	7	6.80
รวม	149	100.00	46	100.00	103	100.00

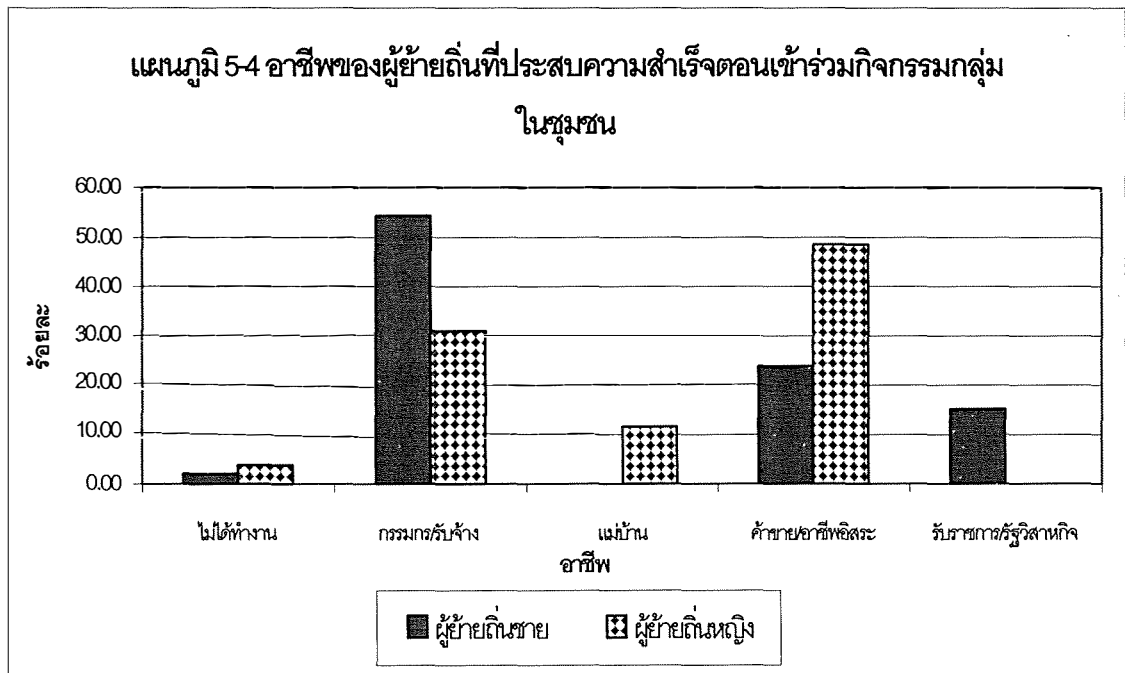
อาชีพที่ผู้ย้ายถิ่นทำอยู่ในตอนเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่ม แสดงอยู่ในตาราง 5-4 เกือบร้อยละ 55 ของผู้ย้ายถิ่นชายมีอาชีพกรรมกรหรือรับจ้าง ในขณะที่ร้อยละ 24 ทำอาชีพค้าขายหรือมีอาชีพอิสระ เช่น ขับรถแท็กซี่ และอีกร้อยละ 15 รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจขณะที่เริ่มเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มภายในชุมชน ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงประกอบอาชีพค้าขายหรืออาชีพอิสระร้อยละ 48.54 รองลงมาคือรับจ้าง (ร้อยละ 31) และเป็นแม่บ้านอยู่ร้อยละ 11.65 (แผนภูมิ 5-4)

ตารางที่ 5-4

อาชีพของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จตอนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชน

อาชีพ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ทำงาน	5	3.36	1	2.17	4	3.88
กรรมกร / รับจ้าง	57	38.26	25	54.35 ¹	32	31.07 ²
แม่บ้าน	12	8.05	0	0.00	12	11.65 ³
ค้าขาย / อาชีพอิสระ	61	40.94	11	23.91 ²	50	48.54 ¹
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	7	4.70	7	15.22 ³	0	0.00
ไม่ระบุ	7	4.70	2	4.35	5	4.85
รวม	149	100.00	46	100.00	103	100.00

แผนภูมิ 5-4 อาชีพของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จตอนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชน

กลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นชายที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วมภายในชุมชนเท่าที่ระบุมา สามารถแยกออกเป็นกลุ่มประเภท Type 3 Type 4 และ Type 5 ได้ ตามวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของกลุ่ม ดังนี้

ประเภท Type 3 ได้แก่

กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน

กลุ่มฌาปนกิจ

ประเภท Type 4 ได้แก่

กลุ่มเยาวชน

กลุ่มผู้สูงอายุ

กลุ่มกีฬา

ประเภท Type 5 ได้แก่

กลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย

กลุ่มกองทุนพัฒนาชุมชน

กลุ่มประดิษฐ์พรมเช็ดเท้า

กลุ่มศูนย์หัตถกรรมทองลงหิน

ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชนดังนี้

ประเภท Type 3 ได้แก่

กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข

กลุ่มสหกรณ์ยา

ประเภท Type 4 ได้แก่

กลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มผู้สูงอายุ

ประเภท Type 5 ได้แก่

กลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์แม่บ้าน

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย

กลุ่มส่งเสริมอาชีพแม่บ้าน

กลุ่มกองทุนพัฒนาชุมชน

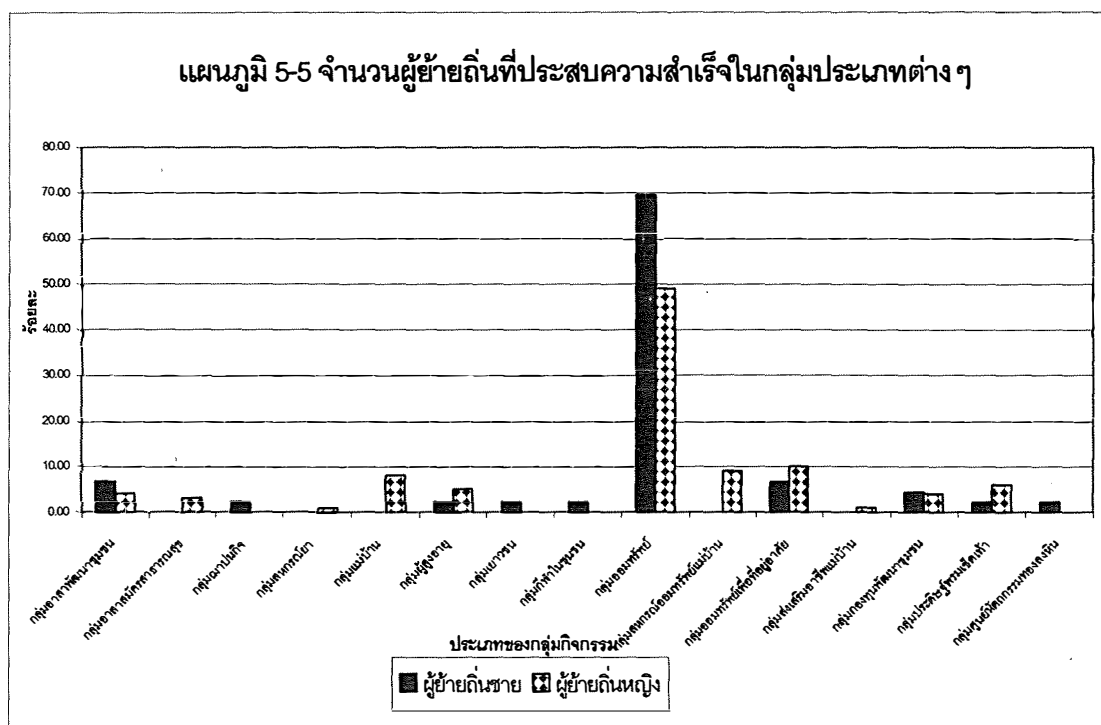
กลุ่มประดิษฐ์พรมเช็ดเท้า

ร้อยละของจำนวนผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในตารางและแผนภูมิ 5-5

ตาราง 5-5

จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จในกลุ่มประเภทต่าง ๆ

ประเภทของกลุ่มกิจกรรม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>Type3</u>						
กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน	7	4.70	3	6.52	4	3.88
กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข	3	2.01	0	0.00	3	2.91
กลุ่มฌาปนกิจ	1	0.67	1	2.17	0	0.00
กลุ่มสหกรณ์ยา	1	0.67	0	0.00	1	0.97
รวม	12	8.05	4	8.69	8	7.76
<u>Type4</u>						
กลุ่มแม่บ้าน	8	5.37	0	0.00	8	7.77
กลุ่มผู้สูงอายุ	6	4.03	1	2.17	5	4.85
กลุ่มเยาวชน	1	0.67	1	2.17	0	0.00
กลุ่มกีฬาในชุมชน	1	0.67	1	2.17	0	0.00
รวม	16	10.74	3	6.51	13	12.62
<u>Type5</u>						
กลุ่มออมทรัพย์	81	54.36	32	69.79 ¹	49	47.57 ¹
กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์แม่บ้าน	9	6.04	0	0.00	9	8.74 ³
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย	13	8.72	3	6.52 ²	10	9.71 ²
กลุ่มส่งเสริมอาชีพแม่บ้าน	1	0.67	0	0.00	1	0.97
กลุ่มกองทุนพัฒนาชุมชน	6	4.03	2	4.35 ³	4	3.88
กลุ่มประดิษฐ์พรมเช็ดเท้า	7	4.70	1	2.17	6	5.83
กลุ่มศูนย์หัตถกรรมทองลงหิน	1	0.67	1	2.17	0	0.00
รวม	118	79.19	39	85.00	79	76.70
<u>ไม่ระบุ</u>	3	2.01	0	0.00	3	2.91
รวม	149	100.00	46	100.00	103	100.00

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้เข้าร่วมกลุ่มทั้งสองเพศในกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ (แผนภูมิ 5-5) พบว่า สำหรับผู้ย้ายถิ่นชาย กลุ่มที่มีผู้เข้าร่วมมากที่สุดคือกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 69.79) รองลงมาคือกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชนและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 12) เช่นเดียวกัน ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด (ร้อยละ 47.57) รองลงมาคือออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 9.71) และกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์แม่บ้าน (ร้อยละ 8.74)

เมื่อคิดร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมประเภท Type 3 รวมแล้วได้ร้อยละ 8.05 ประเภท Type 4 ร้อยละ 10.74 ที่เหลืออีกร้อยละ 79.19 รวมกลุ่มประเภท Type 5 เมื่อพิจารณาแยกหญิงชายพบว่า ผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกลุ่ม ประเภท Type 3 ร้อยละ 8.69 ประเภท Type 4 ร้อยละ 6.51 และประเภท Type 5 ร้อยละ 85 ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมกลุ่มประเภท Type 3 ร้อยละ 7.76 ประเภท Type 4 ร้อยละ 12.62 และประเภท Type 5 ร้อยละ 76.70 การรวมกลุ่มประเภท Type 3 เป็นการรวมตัวกันตามธรรมชาติของชาวสลัมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งยังอยู่ในวงจำกัด การรวมกลุ่ม Type 4 เกิดขึ้นจากความสนใจทางการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการของการคบหาสมาคมว่า

ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเริ่มที่จะมีปฏิสัมพันธ์อย่างไม่มีพิธีรีตองกับคนอื่น ๆ ในสลัมที่มีฐานะพอ ๆ กัน รวมทั้งชาวเมืองด้วย จะสังเกตเห็นว่า การร่วมกิจกรรมกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จทั้งชายและหญิงในกลุ่ม Type 5 มีมากที่สุด เนื่องจากเป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จากร้อยละ 85 ของผู้ย้ายถิ่นชายที่ประสบความสำเร็จที่อยู่ในกลุ่ม Type 5 อยู่ในกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 76 ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงมีจำนวนในกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยร้อยละ 57.38 จากร้อยละ 76.70

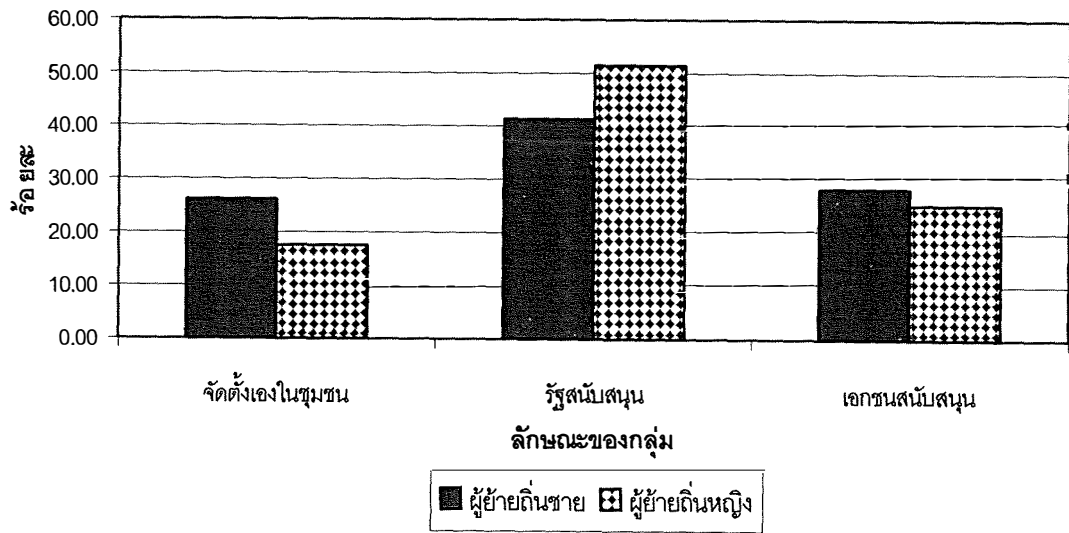
จากการสำรวจพบว่าไม่มีความแตกต่างกันของลักษณะกลุ่มกิจกรรม (ดูตารางและแผนภูมิ 5-6) ที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วม คือเป็นกลุ่มที่รัฐสนับสนุนมากที่สุด (ร้อยละ 41.30 และร้อยละ 51.46) รองลงมาเป็นกลุ่มที่เอกชนสนับสนุน (ร้อยละ 28.26 และร้อยละ 25.24) และอันดับสุดท้ายคือเป็นกลุ่มที่จัดตั้งเองในชุมชน (ร้อยละ 26 และร้อยละ 17.48)

ตารางที่ 5-6

กลุ่มกิจกรรมในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วมกิจกรรม

ลักษณะของกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จัดตั้งเองในชุมชน	30	20.13	12	26.09 ³	18	17.48 ³
รัฐสนับสนุน	72	48.32	19	41.30 ¹	53	51.46 ¹
เอกชนสนับสนุน	39	26.17	13	28.26 ²	26	25.24 ²
ไม่ระบุ	8	5.37	2	4.35	6	5.83
รวม	149	100.00	46	100.00	103	100.00

แผนภูมิ 5-6 กลุ่มกิจกรรมในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วมกิจกรรม

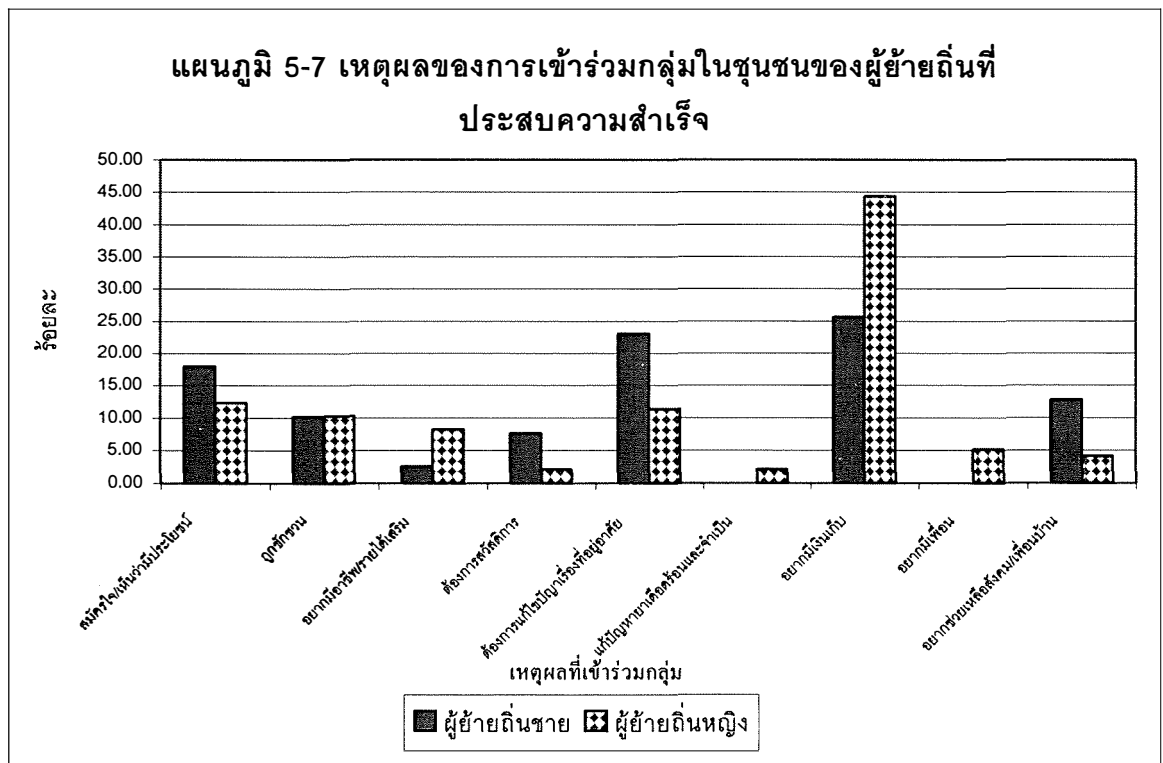

สำหรับเหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิง 3 อันดับแรกไม่แตกต่างกัน (ดูตารางและแผนภูมิ 5-7) สำหรับผู้ย้ายถิ่นชายที่สำคัญคือ อยากมีเงินเก็บ (ร้อยละ 25.64) รองลงมาคือต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 23.08) และเห็นว่ามีประโยชน์ (ร้อยละ 17.95) ในขณะที่เหตุผลของการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นหญิงอันดับแรกคืออยากมีเงินเก็บ (ร้อยละ 44.33) รองลงมาคือเห็นว่ามีประโยชน์ (ร้อยละ 12.37) และต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 11.34)

ตารางที่ 5-7

เหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

เหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นว่ามิประโยชน์	19	13.97	7	17.95 ³	12	12.37 ²
ถูกชักชวน	14	10.29	4	10.26	10	10.31
อยากมีอาชีพ / รายได้เสริม	9	6.62	1	2.56	8	8.25
ต้องการสวัสดิการ	5	3.68	3	7.69	2	2.06
ต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย	20	14.71	9	23.08 ²	11	11.34 ³
แก้ปัญหาหยาบเดือดร้อน / จำอยากมีเงินเก็บ	2	1.47	0	0	2	2.06
อยากมีเพื่อน	53	38.97	10	25.64 ¹	43	44.33 ¹
อยากช่วยเหลือสังคม / เพื่อนบ้าน	5	3.68	0	0	5	5.15
	9	6.62	5	12.82	4	4.12
รวม	136	100.00	39	100.00	97	100.00

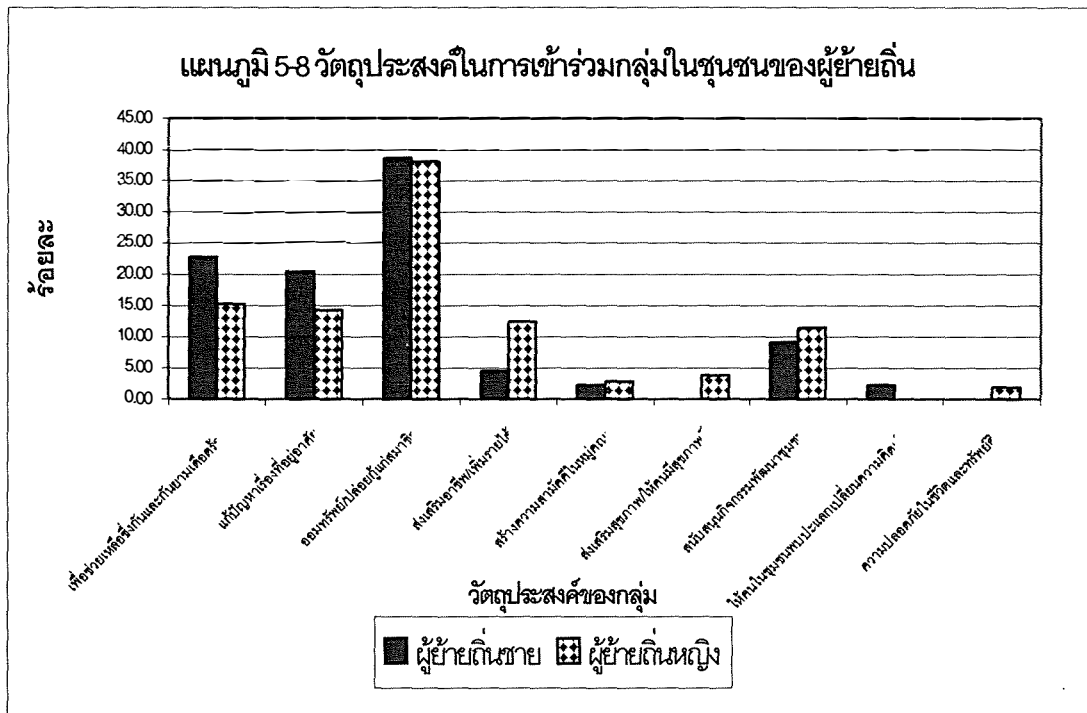

จากการสอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม (ดูตารางและแผนภูมิ 5-8) จากผู้ที่เข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบท พบว่าวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นชายสนใจสามอันดับแรกไม่แตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วม คือวัตถุประสงค์เพื่อออกมทrophy/ปล่อยกู่แก่สมาชิก (ร้อยละ 38.64) รองลงมาคือวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเดือดร้อน (ร้อยละ 23.72) และแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 20.45) ขณะที่ วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงสนใจที่จะเข้าร่วมสามอันดับแรกคือ ออกมทrophy (ร้อยละ 38.10) ช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเดือดร้อน (ร้อยละ 15.24) และแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 14.29) วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วม สะท้อนให้เห็นว่าทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงต่างให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจมากเป็นอันดับหนึ่ง

ตารางที่ 5-8

วัตถุประสงค์ของกลุ่มในชุมชน

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือกันยามเดือดร้อน	26	17.45	10	22.72 ²	16	15.24 ²
แก้ปัญหาที่อยู่อาศัย	24	16.11	9	20.45 ³	15	14.29 ³
ออกมทrophy / ปล่อยกู่ให้สมาชิก	57	38.26	17	38.64 ¹	40	38.10 ¹
ส่งเสริมอาชีพ / เพิ่มรายได้	15	10.07	2	4.55	13	12.38
สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ	4	2.68	1	2.27	3	2.86
ส่งเสริมสุขภาพ	4	2.68	0	0.00	4	3.81
สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชุมชน	16	10.74	4	9.09	12	11.43
พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1	0.67	1	2.27	0	0.00
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2	1.34	0	0.00	2	1.90
รวม	149	100.00	44	100.00	105	100.00

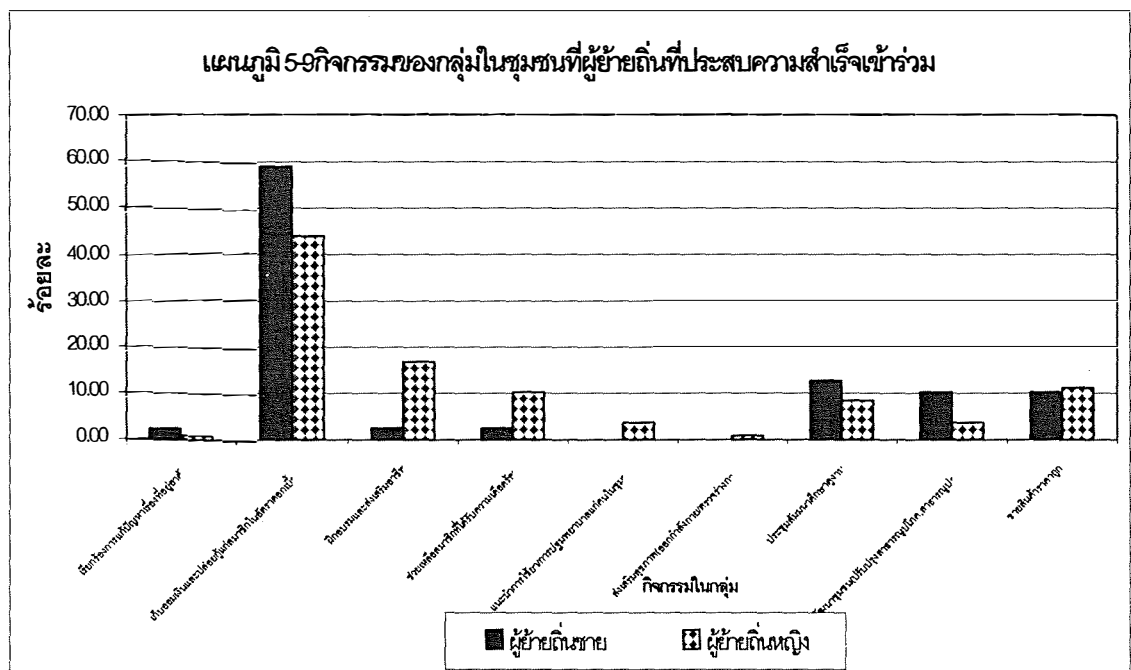

ตารางที่ 5 และแผนภูมิ 5-9 บอกถึงกิจกรรมของกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วม กิจกรรมที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมมากที่สุดคือ การเก็บออมเงินและปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (ร้อยละ 58.97 และร้อยละ 43.93 ตามลำดับ) ผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ ประชุมสัมนา ศึกษาดูงาน (ร้อยละ 12.82) พัฒนาชุมชน และกิจกรรมขายสินค้าราคาถูก (ร้อยละ 10.26) ในขณะที่กิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมได้แก่การฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ (ร้อยละ 16.82) ขายสินค้าราคาถูก (ร้อยละ 11.21) และช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน (ร้อยละ 10.28)

ตาราง 5-9

กิจกรรมของกลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วม

กิจกรรมของกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เรียกร้องการแก้ปัญหาที่อาศัย	2	1.37	1	2.56	1	0.93
เก็บออมเงินและปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ	70	47.95	23	58.97 ¹	47	43.93 ¹
ฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ	19	13.01	1	2.56	18	16.82 ²
ช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน	12	8.22	1	2.56	11	10.28
แนะนำการใช้ยา / การปฐมพยาบาลแก่คนในชุมชน	4	2.74	0	0	4	3.74
ส่งเสริมสุขภาพ(ออกกำลังกาย / ตรวจร่างกาย)	1	0.68	0	0	1	0.93
ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน	14	9.59	5	12.82 ²	9	8.41
พัฒนาชุมชน(เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน)	8	5.48	4	10.26 ³	4	3.74
ขายสินค้าราคาถูก	16	10.96	4	10.26 ³	12	11.21 ³
รวม	146	100.00	39	100.00	107	100.00

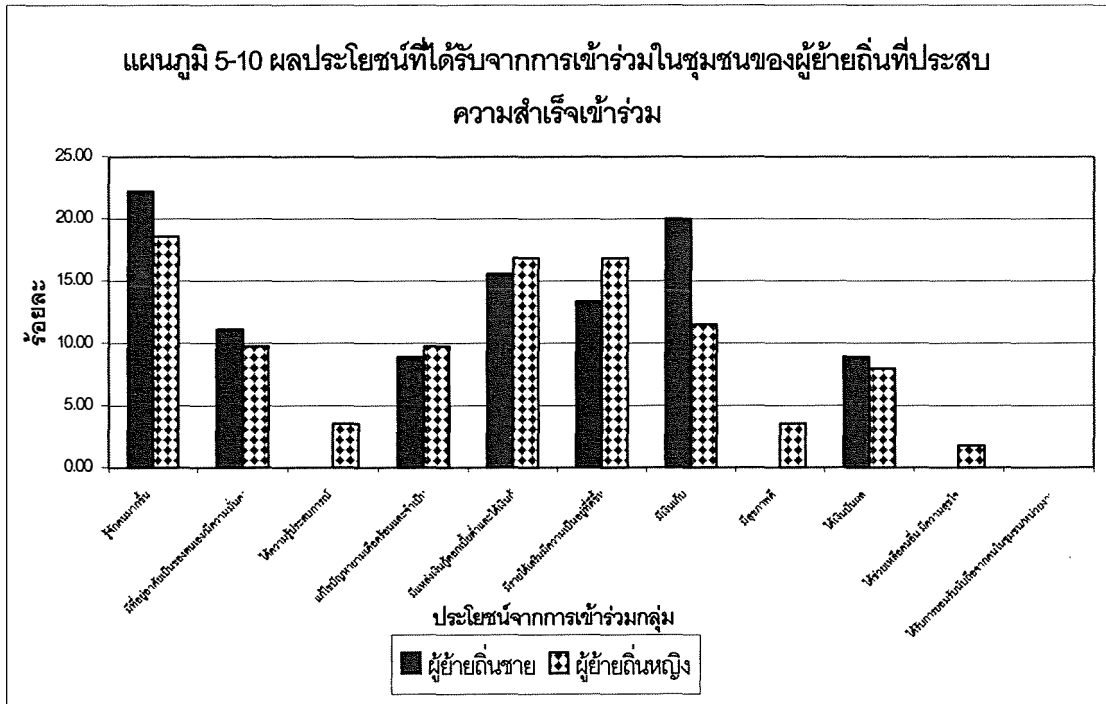

สำหรับเรื่องประโยชน์ที่ได้จากการรวมกลุ่มนั้น ผู้ย้ายถิ่นระบุถึงประโยชน์ที่ตนเองได้จากกลุ่ม(ระบุได้มากกว่า 1) ดังปรากฏในตารางและแผนภูมิ 5-10

ตารางที่ 5-10

ประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จคิดว่าได้รับจากการรวมกลุ่มในชุมชน

ประโยชน์ของสมาชิกที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รู้จักคนมากขึ้น	31	19.62	10	22.22 ¹	21	18.58 ¹
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง / มีความมั่นคง	16	10.13	5	11.11	11	9.73
ได้ความรู้ / ประสบการณ์	4	2.53	0	0	4	3.54
แก้ไขปัญหายามเดือดร้อน	15	9.49	4	8.89	11	9.73
มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและได้กู้เงิน	26	16.46	7	15.56 ³	19	16.81 ²
มีรายได้เสริม / มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	25	15.82	6	13.33	19	16.81 ²
มีเงินเก็บ	22	13.92	9	20 ²	13	11.50 ³
มีสุขภาพดี	4	2.53	0	0	4	3.54
ได้เงินปันผล	13	8.23	4	8.89	9	7.96
ได้ช่วยเหลือคนอื่น / ความสุขใจ	2	1.27	0	0	2	1.77
รวม	158	100.00	45	100.00	113	100.00

สำหรับผู้ย้ายถิ่นชายแล้วประโยชน์ที่คิดว่าตนเองได้รับมากที่สุดคือ รู้จักคนมากขึ้น (ร้อยละ 22.22) รองลงมาคือ มีเงินเก็บ (ร้อยละ 20) และมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและได้กู้เงิน (ร้อยละ 15.56) ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงคิดว่าประโยชน์ที่ได้จากการร่วมกลุ่มอันดับหนึ่งคือ รู้จักคนมากขึ้น (ร้อยละ 18.58) รองลงมาได้แก่มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและได้กู้เงิน (ร้อยละ 16.81) รวมทั้งมีรายได้เสริม/มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ร้อยละ 16.81) ตามมาด้วยมีเงินเก็บ (ร้อยละ 11.50) ประโยชน์อื่น ๆ ที่สำคัญรองลงไป (ต่ำกว่าร้อยละ 10) คือ มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และแก้ไขปัญหายามเดือดร้อนจำเป็น

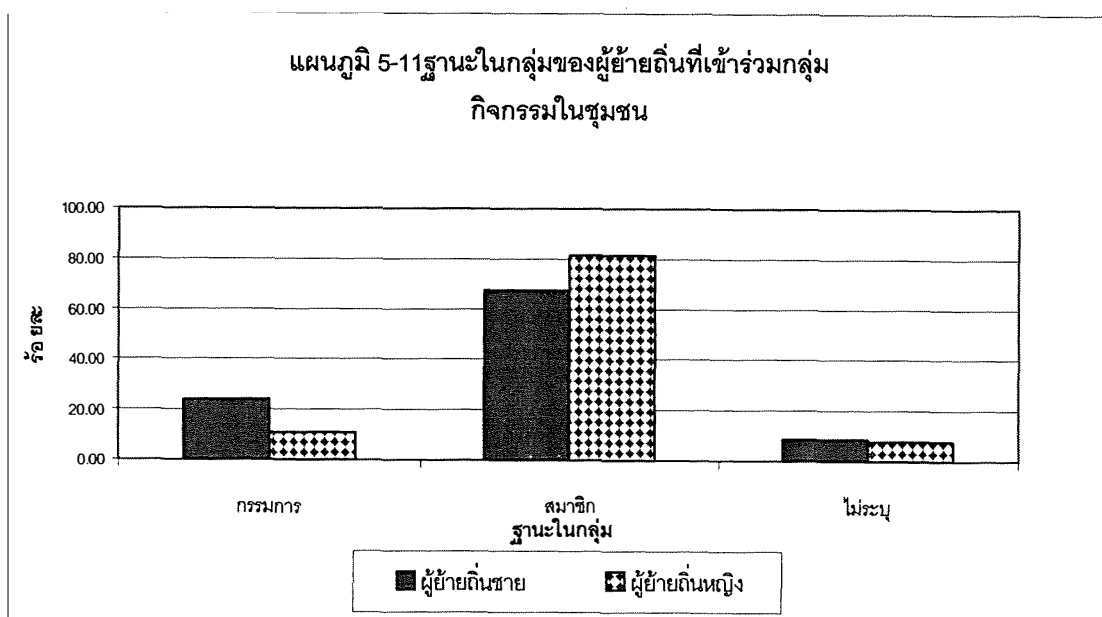
จะเห็นว่าโดยทั่วไปผลประโยชน์ส่วนใหญ่ เป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงคิดว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งและช่วยผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ในการปรับตัวก็คือ รู้จักคนมากขึ้น ซึ่งทำให้การคบหาสมาคมออกนอกกลุ่ม Type1 และ Type 2 ขยายวงกว้างยิ่งขึ้น

ประมาณร้อยละ 77 ของผู้เข้าร่วมกลุ่มทั้งหมดอยู่ในฐานะสมาชิก (ดูตารางและแผนภูมิ 5-11) ผู้ย้ายถิ่นชายมีฐานะเป็นกรรมการมากกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิง (ร้อยละ 23.91 และร้อยละ 10.68 ตามลำดับ) ผู้ย้ายถิ่นหญิงร้อยละ 81.55 อยู่ในฐานะสมาชิก เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มใดแล้ว ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จก็มักจะอยู่ร่วมกลุ่มกิจกรรมนั้นไปเรื่อย ๆ トラบเท่าที่กลุ่มยังได้รับการสนับสนุนและมีกิจกรรมต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์พบว่าหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มหนึ่งแล้ว ผู้ย้ายถิ่นบางคนจะเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ อีก อย่างไรก็ตามพบว่า มีผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มมากกว่าหนึ่งกลุ่มไม่มากนัก ตารางที่ 5-12 แสดงให้เห็นถึงจำนวนของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ 1 กลุ่มไปจนถึง 4 กลุ่ม แต่จำนวนของคนที่เข้าร่วมกิจกรรมหลายกลุ่มจะน้อยลงตามจำนวนกลุ่มที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5-11

ฐานะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมในชุมชน

ฐานะของสมาชิกในกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรรมการ	22	14.77	11	23.91 ²	11	10.68 ²
สมาชิก	115	77.18	31	67.39 ¹	84	81.55 ¹
ไม่ระบุ	12	8.05	4	8.70	8	7.77
รวม	149	100.00	46	100.00	103	100.00

ตารางที่ 5-12

จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม แยกตามเพศและ
จำนวนกลุ่มที่เข้าร่วม

ผู้ย้ายถิ่น	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม							
	1 กลุ่ม		2 กลุ่ม		3 กลุ่ม		4 กลุ่ม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	46	30.87	8	34.748	1	11.11	1	100.00
หญิง	103	69.13	15	65.22	8	88.89	0	0
รวม	149	100.00	23	100.00	9	100.00	1	100.00

ผู้ย้ายถิ่นมีแนวโน้มที่จะใช้เวลาอยู่ในกลุ่มนานกว่า 1 ปี (ดูตามตาราง 5-13) จากจำนวนผู้เข้าร่วมกลุ่มในชุมชน 149 คน ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงกว่าร้อยละ 62 ใช้เวลาในกลุ่มที่หนึ่งที่เข้าร่วมมากกว่า 1 ปี ในทำนองเดียวกันกว่าร้อยละ 60 ของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงจำนวน 23 คน ก็ใช้เวลาเข้าร่วมกลุ่มที่สองนานกว่าหนึ่งปี ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเข้าร่วมกลุ่มที่สามและกลุ่มที่สี่นานมากกว่าหนึ่งปีเช่นเดียวกัน

เหตุผลที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่ 2 (ดูตาราง 5-14) สำหรับผู้ย้ายถิ่นชาย ที่สำคัญที่สุดคือเห็นว่ามีความประโยชน์ และอยากช่วยเหลือสังคม (ร้อยละ 33.33) เหตุผลรองลงไปที่มีสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 16.67) คือถูกชักชวน และต้องการสวัสดิการ ในขณะที่เหตุผลของผู้ย้ายถิ่นหญิงที่สำคัญที่สุดคืออยากช่วยเหลือสังคม/เพื่อนบ้าน (ร้อยละ 40) รองลงมาคือเห็นว่ามีความประโยชน์ (ร้อยละ 26.67) และอยากมีเงินเก็บ (ร้อยละ 13.33) ตามลำดับ ผู้ย้ายถิ่นจำนวน 9 คน (ชาย 1 คน และหญิง 8 คน) ที่เข้าร่วมกลุ่มที่ 3 ให้เหตุผล 3 อย่าง คือ เห็นว่ากลุ่มใหม่มีความประโยชน์ ต้องการสวัสดิการและอยากมีเงินเก็บ สำหรับผู้เข้าร่วมกลุ่มที่ 4 ที่พบมีเพียง 1 คนเป็น ชาย และให้เหตุผลว่าอยากมีอาชีพรายได้เสริม จึงเข้าร่วมกลุ่มที่ 4

ตารางที่ 5-13 แสดงระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าถึงเข้าร่วมกิจกรรม

ระยะเวลา	การร่วมกลุ่มครั้งที่ 1						การร่วมกลุ่มครั้งที่ 2						การร่วมกลุ่มครั้งที่ 3						การร่วมกลุ่มครั้งที่ 4					
	ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6 เดือน	2	4.35	9	8.74	11	7.38	1	12.5	1	6.67	2	8.70	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
6 - 12 เดือน	5	10.87	10	9.71	15	10.07	2	25	3	20.00	5	21.74	0	0.00	1	12.50	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มากกว่า 1 ปี	31	67.39	64	62.14	95	63.76	5	62.5	10	66.67	15	65.22	1	100	6	75.00	7	77.78	1	100	0	0.00	1	100
ไม่ระบุ	8	17.39	20	19.42	28	18.79	0	0	1	6.67	1	4.35	0	0.00	1	12.50	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	46	100	103	100	149	100	8	100	15	100	23	100	1	100	8	100	9	100	1	100	0	0	1	100

ตาราง 5-14 แสดงเหตุผลของการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนในแต่ละครั้งของผู้เข้าถึง

เหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่ม	กลุ่มที่ 1						กลุ่มที่ 2						กลุ่มที่ 3						กลุ่มที่ 4					
	ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมัครใจเห็นว่ามีประโยชน์	7	17.95	12	12.37	19	13.97	2	33.33	4	26.67	6	28.57	0	0.00	3	37.50	3	33.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ถูกชักชวน	4	10.26	10	10.31	14	10.29	1	16.67	0	0.00	1	4.76	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
อยากมีอาชีพรายได้เสริม	1	2.56	8	8.25	9	6.62	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	100	0	0.00
ต้องการสวัสดิการ	3	7.69	2	2.06	5	3.68	1	16.67	1	6.67	2	9.52	1	100	2	25.00	3	33.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ต้องการเพิ่มปริมาณเรื่องที่อยู่อาศัย	9	23.08	11	11.34	20	14.71	0	0.00	1	6.67	1	4.76	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
แก้ปัญหาขาดแคลนเรื่องและจำเป็น	0	0.00	2	2.06	2	1.47	0	0.00	1	6.67	1	4.76	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
อยากมีเงินเก็บ	10	25.64	43	44.33	53	38.97	0	0.00	2	13.33	2	9.52	0	0.00	3	37.50	3	33.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00
อยากมีเพื่อน	0	0.00	5	5.15	5	3.68	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
อยากช่วยเหลือสังคม/เพื่อนบ้าน	5	12.82	4	4.12	9	6.62	2	33.33	6	40.00	8	38.10	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	39	100	97	100	136	100	6	100	15	100	21	100	1	100	8	100	9	100	1	100	0	0	1	100

ผู้เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเลือกกลุ่มกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ (ดูตาราง 5-15) คือ เพื่อออมทรัพย์และปล่อยกู้แก่สมาชิกเป็นอันดับแรก เมื่อมาเข้าร่วมกลุ่มที่ 2 ผู้ย้ายถิ่นหญิงเลือกกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันยามเดือดร้อนมากที่สุด ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นชายยังเลือกกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อออมทรัพย์มากที่สุด และเมื่อเข้าร่วมกลุ่มที่ 3 ผู้ย้ายถิ่นชายที่มีเพียงคนเดียวเลือกกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิง 4 จาก 8 คนเลือกกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์นี้ ที่เหลือเลือกกลุ่มที่จะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ กลุ่มที่ส่งเสริมสุขภาพ และกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดค่าครองชีพของสมาชิก

สำหรับลักษณะดำเนินการของกลุ่มที่ 2, 3 และ 4 ที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วม ยังคงเป็นกลุ่มที่รัฐให้การสนับสนุนมากที่สุด (ดูตาราง 5-16) และส่วนใหญ่ของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมในฐานะสมาชิกของกลุ่มมากที่สุด (ดูตาราง 5-17) ยกเว้นผู้ย้ายถิ่นชายเพียงหนึ่งคนที่เข้าร่วมกลุ่มที่สี่ในฐานะกรรมการ กิจกรรมของกลุ่มที่ 2 (ดูตาราง 5-18) ที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมยังคงเป็นการเก็บออมเงินและปล่อยกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ กิจกรรมของกลุ่มที่ 3 ที่ผู้ย้ายถิ่นชายซึ่งมีเพียงหนึ่งคนเข้าร่วมคือ ช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน ผู้ย้ายถิ่นหญิงอีก 12 คนกระจายกันเลือกกลุ่มที่ทำกิจกรรมด้านเก็บออมเงินและปล่อยกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และกลุ่มที่ช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน ผู้เข้าร่วมกลุ่มที่ 4 ซึ่งเป็นผู้ย้ายถิ่นชายเพียงหนึ่งคนระบุว่าไปเข้าร่วมกลุ่มที่มีกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่ม (ดูตาราง 5-19) ครั้งแรกของทั้งชายและหญิงไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้ย้ายถิ่นชายระบุว่าประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มครั้งแรกคือ รู้จักคนมากขึ้น รองลงมาคือมีเงินเก็บ และอันดับ 3 คือ มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและได้เงินกู้ ในขณะที่หญิงระบุว่าประโยชน์อันดับแรกคือรู้จักคนมากขึ้น รองลงมาคือมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและมีรายได้เสริมทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มที่ 2 ที่ผู้ย้ายถิ่นชายได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มครั้งนี้คือ แก้ไขปัญหายามเดือดร้อนและจำเป็นและมีสุขภาพดี ส่วนประโยชน์ที่หญิงได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มครั้งนี้คือ แก้ไขปัญหายามเดือดร้อนและจำเป็น มีรายได้เสริมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น และได้ช่วยเหลือคนอื่น ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มที่ 3 ของผู้ย้ายถิ่นชายคือ แก้ไขปัญหายามเดือดร้อนและจำเป็น ของผู้ย้ายถิ่นหญิงคือได้เงินปันผล มีรายได้เสริมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้ความรู้ประสบการณ์ มีเงินเก็บ และมีสุขภาพดี ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มที่ 4 ของผู้ย้ายถิ่นชายคือ ได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชนหรือหน่วยงาน

ตารางที่ 5-15 แสดงวัตถุประสงค์ของกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	กลุ่มที่ 1						กลุ่มที่ 2						กลุ่มที่ 3						กลุ่มที่ 4							
	ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเดือดร้อน	10	22.73	16	15.24	26	17.45	2	25.00	5	35.71	7	31.82	1	100	4	50.00	5	55.56	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
แก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย	9	20.45	15	14.29	24	16.11	0	0.00	1	7.14	1	4.55	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
อบรมทรัพย์สิน/ปล่อยกู้แก่สมาชิก	17	38.64	40	38.10	57	38.26	3	37.50	3	21.43	6	27.27	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ส่งเสริมอาชีพ/เพิ่มรายได้	2	4.55	13	12.38	15	10.07	1	12.50	2	14.29	3	13.64	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	100	0	0.00	1	100
สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ	1	2.27	3	2.86	4	2.68	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	25.00	2	22.22	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ช่วยเหลือปฐมพยาบาลเบื้องต้น	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	14.29	2	9.09	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ส่งเสริมสุขภาพ/ให้คนมีสุขภาพดี	0	0.00	4	3.81	4	2.68	1	12.50	1	7.14	2	9.09	0	0.00	1	12.50	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชุมชน	4	9.09	12	11.43	16	10.74	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ให้คนในชุมชนพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1	2.27	0	0.00	1	0.67	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ลดค่าครองชีพของสมาชิก	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	12.50	0	0.00	1	4.55	0	0.00	1	12.50	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ความปรองดองในชีวิตและทรัพย์สิน	0	0.00	2	1.90	2	1.34	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	44	100	105	100	149	100	8	100	14	100	22	100	1	100	8	100	9	100	1	100	1	100	0	0	1	100

ตารางที่ 5-16 แสดงลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วม

ลักษณะการดำเนินงาน	กลุ่มที่1						กลุ่มที่2						กลุ่มที่3						กลุ่มที่4					
	ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จัดตั้งขึ้นเองในชุมชน	12	26.09	18	17.48	30	20.13	1	12.50	6	40.00	7	30.43	1	100	1	12.50	1	100	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รัฐสนับสนุน	19	41.30	53	51.46	72	48.32	4	50.00	6	40.00	10	43.48	0	0.00	4	50.00	4	44.44	1	100	0	0.00	1	100
เอกชนสนับสนุน	13	28.26	26	25.24	39	26.17	2	25.00	2	13.33	4	17.39	0	0.00	3	37.50	3	33.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ไม่ระบุ	2	4.35	6	5.83	8	5.37	1	12.50	1	6.67	2	8.70	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	46	100	103	100	149	100	8	100	15	100	23	100	1	100	8	100	9	100	1	100	0	0	1	100

ตารางที่ 5-17 แสดงฐานะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมในชุมชน

ฐานะในกลุ่ม	กลุ่มที่1						กลุ่มที่2						กลุ่มที่3						กลุ่มที่4					
	ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรรมกร	11	23.91	11	10.68	22	14.77	4	50	3	20.00	7	30.43	0	0.00	1	12.5	1	11.11	1	100	0	0.00	1	100
สมาชิก	31	67.39	84	81.55	115	77.18	3	37.5	10	66.67	13	56.52	1	100	7	87.5	8	88.89	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ไม่ระบุ	4	8.70	8	7.77	12	8.05	1	12.5	2	13.33	3	13.04	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	46	100	103	100	149	100	8	100	15	100	23	100	1	100	8	100	9	100	1	100	0	0	1	100

ตารางที่ 5-18 แสดงกิจกรรมของกลุ่มในชุมชนที่ผู้เข้าถึงประสบความสำเร็จเข้าร่วม

กิจกรรมในกลุ่ม	กลุ่มที่ 1						กลุ่มที่ 2						กลุ่มที่ 3						กลุ่มที่ 4					
	ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เตรียมโครงการแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย	1	2.56	1	0.93	2	1.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
เก็บออมเงินและปล่อยกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ	23	58.97	47	43.93	70	46.67	3	37.5	5	35.71	8	36.36	0	0.00	3	25.00	3	23.08	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ	1	2.56	18	16.82	19	12.67	0	0	2	14.29	2	9.09	0	0.00	2	16.67	2	15.38	1	100	0	0.00	1	100
ช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน	1	2.56	11	10.28	12	8.00	0	0	2	14.29	2	9.09	1	100	3	25.00	4	30.77	0	0.00	0	0.00	0	0.00
แนะนำการใช้ยาการปฐมพยาบาลแก่คนในชุมชน	0	0.00	4	3.74	4	2.67	0	0	2	14.29	2	9.09	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ส่งเสริมสุขภาพ(ออกกำลังกาย/ตรวจร่างกาย)	0	0.00	1	0.93	1	0.67	2	25	1	7.14	3	13.64	0	0.00	1	8.33	1	7.69	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ประชุมสัมมนาศึกษาดูงาน	5	12.82	9	8.41	14	9.33	1	12.5	1	7.14	2	9.09	0	0.00	2	16.67	2	15.38	0	0.00	0	0.00	0	0.00
พัฒนาชุมชน(ปรับปรุงสาธารณูปโภค, สาธารณูปการ)	4	10.26	4	3.74	8	5.33	1	12.5	0	0.00	1	4.55	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ขายสินค้าราคาถูก	4	10.26	12	11.21	16	10.67	1	12.5	1	7.14	2	9.09	0	0.00	1	8.33	1	7.69	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	39	100	107	100	146	97	8	100	14	100	22	100	1	100	12	100	13	100	1	100	0	0	1	100

ตารางที่ 5-19 แสดงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนของผู้ย้ายถิ่น

ประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่ม	กลุ่มที่1						กลุ่มที่2						กลุ่มที่3						กลุ่มที่4							
	ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม		ชาย		หญิง		รวม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
รู้จักคนมากขึ้น	10	22.22	21	18.58	31	19.62	0	0.00	1	7.14	1	4.55	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีความมั่นคง ได้คนอุปการะ	5	11.11	11	9.73	16	10.13	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
แก้ไขปัญหาหนี้สินและจำเป็น มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและได้เงินกู้	0	0.00	4	3.54	4	2.53	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	12.5	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มีรายได้เสริมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	4	8.89	11	9.73	15	9.49	2	25.00	4	28.57	6	27.27	1	100	0	0.00	0	0.00	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มีเงินเก็บ	7	15.56	19	16.81	26	16.46	1	12.50	1	7.14	2	9.09	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มีสุขภาพดี	6	13.33	19	16.81	25	15.82	0	0.00	2	14.29	2	9.09	0	0.00	2	25.00	2	22.22	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ได้ช่วยเหลือคนอื่น มีความสุขใจ	9	20.00	13	11.50	22	13.92	0	0.00	1	7.14	1	4.55	0	0.00	1	12.5	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชนหน่วยงาน	0	0.00	4	3.54	4	2.53	2	25.00	1	7.14	3	13.64	0	0.00	1	12.5	1	11.11	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	45	100	113	100	158	100	8	100	14	100	22	100	1	100	8	100	9	100	1	100	0	0	1	100	1	100

5.2 รูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มนอกชุมชน

นอกจากกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนแล้ว ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จบางคน ยังเข้าร่วมกลุ่มกับกลุ่มภายนอกชุมชน แต่มีเป็นส่วนน้อย จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 575 ราย มีเพียง 28 รายหรือร้อยละ 4.86 เท่านั้นที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนอกชุมชน ในจำนวนนี้เป็นชาย 13 คน (ร้อยละ 46.43) และเป็นหญิง 15 คน (ร้อยละ 53.57) และมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปีมากที่สุด (ดูตาราง 5-20)

ตาราง 5-20

จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่น ที่เข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชนแยกตามกลุ่มอายุ

อายุของผู้เข้าร่วม กลุ่มกิจกรรม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	2	7.14	1	7.69	1	6.67
31-40 ปี	6	21.43	2	15.38 ²	4	26.67 ²
41-50 ปี	13	46.43	6	46.15 ¹	7	46.67 ¹
51-60 ปี	5	17.86	2	15.38 ²	3	20 ³
มากกว่า 60 ปี	2	7.14	2	15.38 ²	0	0.00
รวม	28	100.00	13	100.00	15	100.00

หลังจากเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จจะเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนอกชุมชน จากตาราง 5-21 พบว่าผู้ย้ายถิ่นชายที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชน 4 รายจาก 13 รายใช้เวลาอาศัยอยู่ในกทม.ต่ำกว่า 10 ปี และอีก 4 รายจาก 13 รายใช้เวลา 21-30 ปี ก่อนเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชน ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิง 5 จาก 15 รายใช้เวลา 11-20 ปี ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงส่วนใหญ่ระบุว่าประกอบอาชีพรับจ้างตอนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนอกชุมชน (ดูตาราง 5-22)

ตารางที่ 5-21

ระยะเวลาก่อนเข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชนของผู้ย้ายถิ่น

ระยะเวลา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10 ปี	6	21.43	4	30.77 ¹	2	13.33
11-20 ปี	5	17.86	0	0.00	5	33.33 ¹
21-30 ปี	6	21.43	4	30.77 ¹	2	13.33
มากกว่า 30 ปี	4	14.29	1	7.69	3	20.00 ²
ไม่ระบุ	7	25.00	4	30.77 ¹	3	20.00 ²
รวม	28	100.00	13	100.00	15	100.00

ตาราง 5-22

อาชีพของผู้ย้ายถิ่นตอนเข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชน

อาชีพ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ทำงาน	1	3.57	0	0	1	6.67
รับจ้าง	14	50.00	7	53.85 ¹	7	46.67 ¹
ค้าขาย / อาชีพส่วนตัว	9	32.14	4	30.77 ²	5	33.33 ²
ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	2	7.14	2	15.38 ²	0	0.00
แม่บ้าน	2	7.14	0	0.00	2	13.33 ³
รวม	28	100.00	13	100.00	15	100.00

กลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมได้แก่

ชมรมผู้นำชุมชนในพื้นที่เขต

ลูกเสือชาวบ้าน

องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

สหกรณ์ชุมชนพระนครธนบุรี

สหภาพแรงงานในโรงงาน

อาสาสมัครควบคุมความประพฤติ

ศูนย์ประสานงานพัฒนาชุมชน
สหกรณ์กลาง

กลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมได้แก่

- ลูกเสือชาวบ้าน
- สหกรณ์ชุมชนพระนครศรีอยุธยา
- กลุ่มฌาปนกิจ
- กลุ่มออมทรัพย์
- กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- อาสาสมัครสาธารณสุข

กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ภายนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทเข้าร่วม ปรากฏอยู่ในตาราง

5-23

ตาราง 5-23

จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ นอกชุมชน

ประเภทของกิจกรรม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชมรมผู้นำชุมชนในพื้นที่เขต	2	7.14	2	15.38 ²	0	0.00
ลูกเสือชาวบ้าน	5	17.86	3	23.08 ¹	2	13.33 ²
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก	1	3.57	1	7.69	0	0.00
สหกรณ์ชุมชนพระนครศรีอยุธยา	11	39.29	3	23.08 ¹	8	53.33 ¹
สหภาพแรงงานในโรงงาน	1	3.57	1	7.69	0	0.00
อาสาสมัครควบคุมความประพฤติ	1	3.57	1	7.69	0	0.00
ศูนย์ประสานงานพัฒนาชุมชน	1	3.57	1	7.69	0	0.00
กลุ่มฌาปนกิจ	1	3.57	0	0.00	1	6.67
กลุ่มออมทรัพย์	2	13.33	0	0.00	2	13.33 ²
สหกรณ์กลาง	1	3.57	1	7.69	0	0.00
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	1	3.57	0	0.00	1	6.67
อาสาสมัครสาธารณสุข	1	3.57	0	0.00	1	6.67
รวม	28	100.00	13	100.00	15	100.00

จะเห็นจากตาราง 5-23 ว่ากลุ่มเกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มในระดับสูงกว่าชุมชนคือ ในระดับเขตและระดับเมือง จัดตั้งโดยหน่วยงานของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือพรรคการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่ขยายวงกว้างออกไปจากชุมชนของตนเองและขึ้นไปในระดับเมือง ได้พบปะผู้คนจากชุมชนต่าง ๆ และระดับชั้นต่าง ๆ ในสังคมเมือง จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นชายที่เข้าร่วมกิจกรรมมากสามกลุ่มคือ กลุ่มสหกรณ์ชุมชนพระนครธนบุรี ลูกเสือชาวบ้าน และชมรมผู้นำในพื้นที่เขต กลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมมากสามกลุ่มคือ สหกรณ์ชุมชนพระนครธนบุรี ลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ เกือบร้อยละ 90 ของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงอยู่ในฐานะสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชน (ดูตาราง 5-24)

ตารางที่ 5-24

ฐานะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกชุมชน

ฐานะของสมาชิกในกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรรมการ	1	3.57	1	7.69	0	0.00
สมาชิก	25	89.29	12	92.31 ¹	13	86.67 ¹
ไม่ระบุ	2	7.14	0	0.00	2	13.33
รวม	28	100.00	13	100.00	15	100.00

เหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนสำหรับผู้ย้ายถิ่นชายอันดับแรกคือ ถูกชักชวน รองลงมาคือ เห็นว่ามีประโยชน์และต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ในขณะที่เหตุผลของผู้ย้ายถิ่นหญิงอันดับแรกคือต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย รองลงมาคือต้องการสวัสดิการ (ดูตาราง 5-25)

ตารางที่ 5-25

เหตุผลที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วมกลุ่มต่างๆนอกชุมชน

เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมัครใจ / เห็นว่ามีประโยชน์	3	12.50	2	20.00 ²	1	7.14
ถูกชักชวน	5	20.83	4	40.00 ¹	1	7.14
ต้องการสวัสดิการ	3	12.50	1	10.00	2	14.29 ²
ต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย	11	45.83	2	20.00 ²	9	64.29 ¹
ต้องการรวมกลุ่มแก้ปัญหาต่างๆ	2	8.33	1	10.00	1	7.14
รวม	24	100.00	10	100.00	14	100.00

วัตถุประสงค์ของกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชน (ดูตาราง 5-26) ที่ผู้ย้ายถิ่นชายระบุนมากที่สุดคือ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย รองลงมาคือเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ สำหรับวัตถุประสงค์ของกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงระบุนมากที่สุดคือเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย รองลงมาคือ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะและช่วยเหลือสวัสดิการแก่สมาชิก

ตารางที่ 5-26

วัตถุประสงค์ของกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วม

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับทราบและแลกเปลี่ยนปัญหาของแต่ละชุมชน	2	6.90	1	9.09	1	5.56
ช่วยเหลือสวัสดิการแก่สมาชิก	6	20.69	2	18.18	4	22.22
เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย	12	41.38	4	36.36 ¹	8	44.44 ¹
เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี	8	27.59	3	27.27 ²	5	27.78 ²
สอดส่องดูแลความประพฤติผู้ถูกศาลสั่งควบคุมความประพฤติ	1	3.44	1	9.09	0	0.00
รวม	29	100.00	11	100.00	18	100.00

ประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชน (ดูตาราง 5-27) สำหรับผู้ย้ายถิ่นชายที่ระบุนามากคือ เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ประโยชน์อื่น ๆ ที่ระบุน่าบ้างคือ รู้จักคนมากขึ้น มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และมีโอกาสแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ส่วนประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงระบุนามากคือมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและได้กู้เงิน และได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ประโยชน์อื่น ๆ ที่ระบุน่าบ้างคือเกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และได้รู้จักคนมากขึ้น

ตาราง 5-27

ผลประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จได้รับจากการร่วมกลุ่มนอกชุมชน

ประโยชน์ของสมาชิกที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่ม	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รู้จักคนมากขึ้น	3	10.34	2	16.67	1	5.88
มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1	3.45	1	8.33	0	0.00
ได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ	10	34.48	3	25.00 ²	7	41.18 ¹
มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและได้กู้เงิน	9	31.03	2	16.67	7	41.18 ¹
เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรม	6	20.69	4	33.33 ¹	2	11.76
รวม	29	100.00	12	100.00	17	100.00

จากการสอบถามเกี่ยวกับการย้ายกลุ่มกิจกรรมนอกชุมชน ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงให้คำตอบคล้ายกับการรวมกลุ่มในชุมชนว่า ไม่มีการออกจากกลุ่มที่ได้เข้าร่วมแล้ว แต่อาจจะมีการเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มเติมจากที่ร่วมอยู่แล้ว แต่ก็มีน้อยมาก ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชี้ให้เห็นว่ามีผู้ย้ายถิ่นชายที่เข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชน 13 คน ในจำนวนนี้เป็นคนที่เข้าร่วมกลุ่ม 2 กลุ่ม จำนวน 2 คน และเป็นคนที่เข้าร่วมกลุ่ม 3 กลุ่มเพียงคนเดียว สำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิงที่เข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชนมี 15 คน ในจำนวนนี้เป็นคนที่เข้าร่วมกลุ่ม 2 กลุ่มเพียงคนเดียว และไม่ปรากฏว่ามีผู้ย้ายถิ่นหญิงที่เข้าร่วมกลุ่มถึง 3 กลุ่มเลย

5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิตของผู้ย้ายถิ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้ย้ายถิ่นทั้งหญิงและชายที่ประสบความสำเร็จทั้งหมด 575 ราย เกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิตหลังจากที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำและตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเหล่านี้ระบุถึงสิ่งซึ่งเขาคิดว่าเป็นความสำเร็จ ดังปรากฏในตาราง 5-28

ผู้ย้ายถิ่นชายร้อยละ 42.37 คิดว่าความสำเร็จในชีวิต คือ มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน รองลงมาร้อยละ 22.90 คิดว่าความสำเร็จในชีวิตคือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ได้เดือดร้อนเรื่องเงิน มีรายได้เลี้ยงตัวเอง อีกร้อยละ 11.45 คิดว่าความสำเร็จคือการมีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงร้อยละ 29.07 คิดว่าความสำเร็จในชีวิตคือการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รองลงมาร้อยละ 23.96 คิดว่าเป็นความมั่นคงในชีวิตการทำงาน และอีกร้อยละ 15.02 คิดว่าเป็นการมีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสำเร็จนี้ จากกลุ่มตัวอย่าง 575 ราย พบว่ามีอยู่ 95 ราย หรือร้อยละ 16.52 ที่คิดว่าตนเองยังไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าคนอื่นจะเห็นว่าเขาประสบความสำเร็จแล้ว ในจำนวนนี้เป็นผู้ย้ายถิ่นชาย 41 คนจาก 262 คน (ร้อยละ 15.65) เป็นผู้ย้ายถิ่นหญิง 32 คนจาก 313 คน (ร้อยละ 10.22)

ตารางที่ 5-28

ความสำเร็จในชีวิตเมื่อมาอยู่ในกทม.ตามความคิดเห็นของผู้ย้ายถิ่น

ความสำเร็จ	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน	186	32.35	111	42.37 ¹	75	25.68 ²
มีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง	77	13.39	30	11.45	47	16.10 ³
มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	151	26.26	60	22.90 ²	91	31.16 ¹
สามารถส่งบุตรหลานเล่าเรียนจนมีงานทำ	23	4.00	7	2.67	16	5.48
สามารถช่วยเหลือครอบครัวที่ต่างจังหวัดได้	7	1.22	1	0.38	6	2.05
ได้ความรู้ความสามารถนำไปประกอบอาชีพ	6	1.04	4	1.53	2	0.68
ได้ประสบการณ์	29	5.04	7	2.67	22	7.53
สามารถรับครอบครัวมาอยู่ด้วยได้	1	0.17	1	0.38	1	0.34
คิดว่ายังไม่ประสบความสำเร็จ	95	16.52	41	15.65 ³	32	10.96
รวม	575	100.00	262	100.00	292	100.00

โดยสรุปในเรื่องความแตกต่างของรูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มกิจกรรม พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จทั้งชายและหญิงเพียงร้อยละ 26 เท่านั้นที่มีการคบหาสมาคมกับคนในกลุ่ม Type 3 Type 4 และ Type 5 โดยผ่านกลุ่มกิจกรรมต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน ในจำนวนนี้พบว่าเป็นผู้ย้ายถิ่นชายร้อยละ 30 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพอิสระ ผู้ย้ายถิ่นชายใช้เวลาในกรุงเทพมหานครก่อนเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชนแตกต่างกันไป ตั้งแต่ไม่น้อยกว่า 5 ปี ไปจนถึงมากกว่า 20 ปี ผู้ย้ายถิ่นหญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมมีประมาณร้อยละ 70 มีอายุอยู่ในช่วง 50-59 ปี ประกอบอาชีพอิสระเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคืออาชีพรับจ้างตอนที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม ผู้ย้ายถิ่นหญิงประมาณร้อยละ 40 ใช้เวลาในกรุงเทพมหานครมากกว่า 20 ปี ก่อนเข้าร่วมกลุ่ม

มีความแตกต่างและความเหมือนกันของกลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมกลุ่มประเภท Type 3 ซึ่งมักเป็นกลุ่มอาสาสมัครที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือตนเองและคนในชุมชน ปรากฏว่าผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มที่ไม่เหมือนกันเลย คือ ผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน และกลุ่มฌาปนกิจ ผู้ย้ายถิ่นหญิงร่วมกิจกรรมในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และสหกรณ์ฯ สำหรับกลุ่มประเภท Type 4 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ด้านสังคมและการพักผ่อนหย่อนใจของคนบางกลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุต่างๆ มีกลุ่มกิจกรรมที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมเหมือนกันคือกลุ่มผู้สูงอายุ ที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกลุ่มเยาวชน และกลุ่มกีฬาในชุมชน ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านกลุ่มประเภท Type 5 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิของที่อยู่อาศัยและเรื่องส่งเสริมอาชีพ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่มีผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมด้วยมากที่สุดโดยเฉพาะในกลุ่มออมทรัพย์ นอกจากนี้มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มกองทุนพัฒนาชุมชน และกลุ่มประดิษฐ์พรมเช็ดเท้า กลุ่มกิจกรรมประเภท Type 5 ที่พบว่ามีแต่ผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมได้แก่ กลุ่มศูนย์หัตถกรรมทองลงหิน และกลุ่มที่มีแต่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมได้แก่ กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์แม่บ้าน และกลุ่มส่งเสริมอาชีพแม่บ้าน

ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับลักษณะกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วม คือเป็นกลุ่มที่รัฐสนับสนุนมากที่สุด นอกจากนี้ยังไม่แตกต่างกันในเรื่องของเหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่สนใจเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มและประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงให้เหตุผล 3 อย่างในการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม อยากรู้เงินเก็บ แก้ปัญหาที่อยู่อาศัย และเห็นว่ามีความประโยชน์ วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่สนใจเหมือนกันคือเป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อออมทรัพย์และปล่อยกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อช่วย

เหลือกันยามเดือดร้อน และเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย กิจกรรมกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมเหมือนกันคือเก็บออมเงินและปล่อยกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ส่วนกิจกรรมที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายจะเข้าร่วมกิจกรรมอื่น เช่น ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน และพัฒนาชุมชน ในขณะที่กิจกรรมอื่นที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วม ได้แก่ การฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ และการขายสินค้าราคาถูก ประโยชน์ที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงระบุว่าได้เหมือนกันคือได้รู้จักคนมากขึ้น มีเงินเก็บ และมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

กว่าร้อยละ 65 ของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมในชุมชนอยู่ในฐานะสมาชิก อย่างไรก็ตามผู้ย้ายถิ่นชายอยู่ในฐานะกรรมการมากกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิง และทั้งหมดร่วมกลุ่มมานานกว่าหนึ่งปี หลังจากนั้นแล้วผู้ย้ายถิ่นบางคนอาจไปร่วมกลุ่มกิจกรรมอื่นนอกเหนือไปจากกลุ่มที่ร่วมด้วยในตอนแรก จากการสำรวจพบว่ามีเพียง 23 จาก 149 รายที่เข้าร่วมกลุ่ม 2 กลุ่ม 9 รายร่วมกลุ่มจำนวน 3 กลุ่ม และพบเพียงหนึ่งรายเท่านั้นที่เข้าร่วมกลุ่มถึง 4 กลุ่ม กลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมเพิ่มขึ้นมีลักษณะการดำเนินการของกลุ่มเหมือนกันคือ เป็นกลุ่มที่รัฐให้การสนับสนุน เหตุผลที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วมกลุ่มที่ 2 คล้ายๆกันทั้งชายและหญิงคือ คิดว่ามีประโยชน์ อยากช่วยสังคม เช่นเดียวกับเหตุผลที่อยากเข้าร่วมกลุ่มที่ 3 ของทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงคือเห็นว่ามีประโยชน์ ต้องการสวัสดิการ และอยากมีเงินเก็บ ผู้ย้ายถิ่นชายเลือกกลุ่มกิจกรรมกลุ่มที่สองที่เข้าร่วมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการออมทรัพย์ ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเลือกกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันในยามเดือดร้อน แต่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเลือกเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมที่สามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเดือดร้อนเหมือนกัน สำหรับกิจกรรมของกลุ่มที่สองที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเลือกเข้าร่วมนั้นเหมือนกัน นั่นคือ เป็นกิจกรรมเก็บออมเงินและปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ แต่มีความแตกต่างกันของกิจกรรมของกลุ่มที่สาม ผู้ย้ายถิ่นชายเลือกกลุ่มที่ทำกิจกรรมในการช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อน ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเลือกกลุ่มที่มีกิจกรรมออมเงินและปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงระบุว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมกลุ่มที่ 2 คือได้แก้ไขปัญหายามเดือดร้อน และประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มที่ 3 ของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงไม่เหมือนกัน ผู้ย้ายถิ่นชายได้ประโยชน์คือได้แก้ไขปัญหายามเดือดร้อน ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงบอกว่าประโยชน์ที่ได้คือได้เงินปันผล

จะเห็นได้ว่าผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเห็นได้จากเหตุผล วัตถุประสงค์ของกลุ่มกิจกรรม กิจกรรมที่กลุ่มนั้นทำ และประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นได้จากกลุ่ม นอกจากนี้ก็ยังเข้าร่วมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันยาม

เดือดร้อนยามที่แก้ปัญหาเศรษฐกิจของตนเองได้แล้ว ซึ่งแสดงว่าความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันยังมีอยู่ในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นมาจากชนบทเหล่านี้

การเข้าร่วมกลุ่มประเภท Type 5 ซึ่งอยู่ในลักษณะที่มีองค์กรอย่างเป็นทางการคือ มีประธาน กรรมการ และสมาชิก ทำให้ผู้ย้ายถิ่นได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้กฎระเบียบของสังคมแบบเมือง เป็นการปรับทัศนคติที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การมีโอกาสได้รู้จักคนมากขึ้น เป็นการขยายโลกทัศน์และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ห่างตัวออกไป ทำให้ผู้ย้ายถิ่นมีประสบการณ์ที่จะนำมาช่วยในการปรับตัวเพิ่มขึ้น

นอกเหนือจากกลุ่มในระดับชุมชนแล้ว ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จบางส่วน ยังเข้าร่วมกลุ่มที่อยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ กลุ่มดังกล่าวอาจจัดได้ว่าอยู่ในประเภท Type 5 ตามความคิดของ Howton ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นกลุ่มประเภท Type 5 น่าจะต้องมี 2 ระดับคือ ระดับชุมชน และระดับเหนือขึ้นไปซึ่งอาจจะเป็นเขตเมืองขึ้นไปจนถึงประเทศ อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพบว่า มีเพียง 28 จาก 149 รายหรือร้อยละ 4.86 ของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ากลุ่มกิจกรรมดังกล่าว ในจำนวนนี้เป็นผู้ย้ายถิ่นชาย 13 คน เป็นผู้ย้ายถิ่นหญิง 15 คน ทั้งหมดมีอายุในช่วง 41-50 ปี ผู้ย้ายถิ่นชายใช้เวลาอยู่ในกรุงเทพฯก่อนเข้าร่วมกลุ่มแตกต่างกันไป คือต่ำกว่า 10 ปีบ้าง 21-30 ปีบ้าง ในขณะที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลา 11-20 ปี อาชีพที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งหมดทำอยู่ตอนที่เข้าร่วมได้แก่รับจ้าง และร้อยละ 90 เข้าร่วมกลุ่มในฐานะสมาชิก

กลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมเหมือนกันคือ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และสหกรณ์ชุมชนพระนครธนบุรี ที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มผู้นำชุมชนเขต องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก สหภาพแรงงาน อาสาสมัครควบคุมความประพฤติ ศูนย์ประสานงานพัฒนาชนบท สหกรณ์กลาง ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมในกลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และอาสาสมัครสาธารณสุข สำหรับเหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชนของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงไม่เหมือนกัน ผู้ย้ายถิ่นชายให้เหตุผลว่าเข้าร่วมเพราะถูกชักชวน คิดว่ามีประโยชน์ และต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ผู้ย้ายถิ่นหญิงให้เหตุผลว่าเข้าร่วมเพราะต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและต้องการสวัสดิการ ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเลือกกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เหมือนกันคือ เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและเสริมสร้างความสามัคคี ประโยชน์ที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงได้เหมือนกันคือได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แต่ที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายบอกว่าได้ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงบอกว่ามีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

บทที่ 6 สรุปและเสนอแนะ

6.1 สรุปผลงานวิจัยและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นงานต่อเนื่องจากงานวิจัยของดารณี (2541) ที่ศึกษากระบวนการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาตั้งรกรากในกรุงเทพมหานครอย่างไม่มีทางเลือก นั่นคือไม่มีโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับพวกเขาเหล่านี้ในชนบทแล้ว การย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครถือเป็นทางรอดของชีวิตและอาจมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จได้ ชาวชนบทเหล่านี้จะต้องเร่งรีบปรับตัววัฒนธรรมเมืองซึ่งแตกต่างจากชนบทที่จากมา เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตและมีทัศนคติแบบคนเมืองคนหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เขาสามารถเป็นแรงงานที่มีประสิทธิภาพในเมืองได้ การปรับตัวโดยการเร่งรีบปรับตัววัฒนธรรมนี้เกิดขึ้นโดยผ่านกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลใกล้ชิดของผู้ย้ายถิ่น คือ ญาติและเพื่อนจากหมู่บ้าน จังหวัด หรือภาคเดียวกัน ไปจนถึงกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลซึ่งอยู่ห่างตัวออกไป อันได้แก่ ผู้ย้ายถิ่นจากที่อื่น ๆ หรือคนชนบทที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมานานจนมีลักษณะเป็นคนเมืองแล้ว ส่วนใหญ่แล้วกระบวนการปรับตัวดังกล่าวจะเกิดขึ้นในชุมชนแออัดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีแหล่งที่พักอาศัยราคาถูก และเป็นสถานที่ซึ่งยังคงมีลักษณะเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกับชนบทที่ผู้ย้ายถิ่นจากมา เนื่องจากเป็นที่รวมของชาวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้ คือ ศึกษาว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างรูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง และแต่ละฝ่ายได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างจากกลุ่มที่เป็นสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับตัว นอกจากนี้ยังศึกษาว่า มีความแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างกลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นแต่ละฝ่ายไปเข้าร่วมโดยพิจารณาจาก วัตถุประสงค์ ลักษณะการดำเนินการ และกิจกรรมของกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงสนใจ โดยมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ของผู้ย้ายถิ่นที่ได้รับการยอมรับจากสังคมในชุมชนว่าประสบความสำเร็จทั้งทางด้านเศรษฐกิจ คือมีงานซึ่งมีรายได้ประจำที่แน่นอนทำ และทางสังคม คือรู้จักที่จะใช้ชีวิตอย่างชาวเมืองคนหนึ่ง

งานวิจัยนี้ดำเนินการตามกรอบความคิดในงานวิจัยของดาร์ณี (2541) ที่ว่าการศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการคบหาสมาคมระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงสามารถทำได้โดยดูจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับกลุ่มที่เป็นสื่อ หรือจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเคยกระทำร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชุมชนแออัด โดยอาจจะเริ่มจากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่กลุ่มเพื่อนหรือญาติ จนถึงกลุ่มที่มีการจัดองค์กร อย่างเป็นทางการ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็น กลุ่มที่เป็นสื่อ (Mediating Groups) ในที่จะเป็นตัวกลางหรือตัวเชื่อมช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทักษะคิด ค่านิยม กลายเป็นคนเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือการกระทำร่วมกับกลุ่มทำได้หลายระดับและหลายรูปแบบ เช่น การรับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากกลุ่มญาติและเพื่อนฝูง การเข้าร่วมกลุ่มพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นภายในกลุ่ม หรืออาจจะเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นกรรมการ หรือ เป็นผู้นำกลุ่มก็ได้โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงที่ประสบความสำเร็จและยังคงอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด 30 ชุมชน ใน 8 เขตของกรุงเทพมหานคร คือ คลองสาน ธนบุรี จตุจักร บางเขน ยานนาวา ประเวศ คลองเตย และบางขุนเทียน ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ได้มาจากแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่ประสบความสำเร็จในงานวิจัยของดาร์ณี (2541) จำนวน 575 ฉบับ ที่สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ การศึกษา ประสบการณ์การทำงานและการย้ายที่อยู่อาศัย ตั้งแต่เริ่มย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครและการเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบชาวเมือง ตลอดจนประสบการณ์การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่เป็นสื่อในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิง มีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ในส่วนของการคบหาสมาคมกับกลุ่มญาติ ซึ่งเป็นกลุ่มประเภท Type 1 คือเป็นกลุ่มที่เล็กมาก มีความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น จำกัดวงอยู่เฉพาะในครอบครัวและญาติสนิท และอาจรวมเพื่อนสนิทคนหรือสองคนที่มาจากหมู่บ้านเดียวกันในชนบท และกลุ่มเพื่อนฝูง ซึ่งเป็นกลุ่มประเภท Type 2 คือเป็นกลุ่มที่ใหญ่กว่า ยืดหยุ่นกว่า และขยายวงกว้างกว่ากลุ่มญาติ แต่คล้ายกันในแง่ที่ว่าความผูกพันที่ทำให้เกิดความสามัคคีจำกัดอยู่ภายในกลุ่ม และมีรากฐานบนความเป็นเครือญาติหรือกึ่งญาติกัน บุคคลที่ประกอบกันเป็นกลุ่มนี้ รู้สึกว่าตนเองเป็นที่หนึ่งกันไม่ว่าจะมีพื้นฐานมาจากที่ไหน ผลการวิจัยพบว่าการคบหาสมาคมกับสองกลุ่มนี้อยู่ในรูปของการได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย การหางาน และการเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบเมือง โดยเฉพาะในช่วงแรกของการย้ายถิ่นเข้ามาใน

กรุงเทพมหานคร สิ่งที่เหมือนกันคือผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาทำงานในช่วงอายุ 16-20 ปีมากที่สุด และกว่าครึ่งได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยจากกลุ่มญาติ โดยอาศัยอยู่กับญาติประมาณ 1-3 ปี ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงร้อยละ 80 ใช้เวลาไม่ถึงปีในกรุงเทพมหานครก่อนที่จะเริ่มรู้จักกับคนอื่นนอกกลุ่มญาติและกลุ่มเพื่อนฝูง เนื่องจากทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงส่วนใหญ่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพตั้งแต่อายุยังน้อยกว่าร้อยละ 40 มามีครอบครัวที่กรุงเทพ

สำหรับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในด้านการงานนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงในเรื่องของระยะเวลาที่ก่อนได้งานทำ นั่นคือ เกือบหนึ่งในสามได้งานทันทีเมื่อเดินทางมาถึงกรุงเทพ ประมาณหนึ่งในห้าได้งานหลังจากหนึ่งปี อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงในเรื่องของผู้ที่แนะนำงานแรกให้ สำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิง กลุ่มญาติเป็นคนหางานแรกให้ทำมากที่สุด รองลงมาคือหาด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นชายหางานแรกด้วยตัวเองมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มญาติหาให้ สิ่งที่เหมือนกันก็คือกลุ่มเพื่อนช่วยหางานให้น้อยมาก งานแรกที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงทำอันดับแรกเหมือนกันคืองานรับจ้างประเภทใช้แรงงาน ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงกว่าหนึ่งในสามทำงานแรกนี้เป็นระยะเวลา 1-3 ปี

ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงมีการเปลี่ยนงานกันหลายครั้ง แต่สัดส่วนของคนที่เปลี่ยนงานลดลงตามจำนวนครั้งที่เปลี่ยนงาน โดยที่ผู้ย้ายถิ่นชายเริ่มจากรับจ้างแล้วเปลี่ยนงานรับจ้างไปเรื่อยๆ จนถึงงานสุดท้าย เลิกรับจ้างมาทำงานส่วนตัวในระยะเวลาที่ยาวนาน 11-20 ปี ส่วนใหญ่ผู้ย้ายถิ่นชายแทบไม่ได้พึ่งพากลุ่มญาติหรือกลุ่มเพื่อนในการหางาน ตั้งแต่เริ่มแรกหาด้วยตนเองมาตลอด สำหรับผู้ย้ายถิ่นหญิงเริ่มจากรับจ้าง แล้วเริ่มเปลี่ยนมาเป็นงานส่วนตัวมากขึ้น เร็วกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย และเปลี่ยนชนิดของงานที่ตัวเองไปเรื่อยๆ โดยมีช่วงเวลาก่อนเปลี่ยน 1-3 ปี ผู้ย้ายถิ่นหญิงพึ่งพากลุ่มญาติในการหางานในตอนแรก แต่พอเริ่มเปลี่ยนงานก็หาเองโดยตลอด ไม่ได้พึ่งพากลุ่มญาติหรือกลุ่มเพื่อนอีกแล้ว

ผลการวิจัยพบว่าตัวของผู้ย้ายถิ่นเองทั้งหญิงและชายมีบทบาทมากที่สุดในการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตแบบชาวเมือง รองลงมาคือกลุ่มญาติ เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มญาติและกลุ่มเพื่อนมีบทบาทในการแนะนำการใช้ชีวิตแบบเมืองให้แก่ผู้ย้ายถิ่นหญิงมากกว่าผู้ย้ายถิ่นชาย กว่าครึ่งของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเคยใช้บริการของธนาคาร ไปรษณีย์ และโทรศัพท์ มีเพียงการบริการถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) เท่านั้นที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงไม่ถึงครึ่งเคยใช้ สิ่งที่แตกต่างกัน

กันในเรื่องของการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมืองคือผู้ย้ายถิ่นชายส่วนใหญ่ใช้เวลาไม่ถึงปีในการทำความคุ้นเคยกับการใช้ชีวิตแบบเมือง ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาถึง 1-3 ปี

ในสวนที่เกี่ยวกับรูปแบบการคบหาสมาคมกับกลุ่มกิจกรรม พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จทั้งชายและหญิงเพียงหนึ่งในสี่เท่านั้นที่มีการคบหาสมาคมกับคนในกลุ่ม Type 3 Type 4 และ Type 5 โดยผ่านกลุ่มกิจกรรมต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน ในจำนวนนี้พบว่าเป็นผู้ย้ายถิ่นชายร้อยละ 30 ตอนที่เข้าร่วมกลุ่มส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพอิสระ ผู้ย้ายถิ่นชายใช้เวลาในกรุงเทพมหานครก่อนเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในชุมชนแตกต่างกันไป ตั้งแต่น้อยกว่า 5 ปี ไปจนถึงมากกว่า 20 ปี ผู้ย้ายถิ่นหญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมมีประมาณร้อยละ 70 มีอายุอยู่ในช่วง 50-59 ปี ประกอบอาชีพอิสระเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคืออาชีพรับจ้างตอนที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม ผู้ย้ายถิ่นหญิงประมาณร้อยละ 40 ใช้เวลาในกรุงเทพมหานครมากกว่า 20 ปี ก่อนเข้าร่วมกลุ่ม

มีความแตกต่างและความเหมือนกันของกลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมกลุ่มประเภท Type 3 ซึ่งมักเป็นกลุ่มอาสาสมัครที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน ปรากฏว่าผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มที่ไม่เหมือนกันเลย คือ ผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน และกลุ่มฌาปนกิจ ผู้ย้ายถิ่นหญิงร่วมกิจกรรมในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และสหกรณ์ยา สำหรับกลุ่มประเภท Type 4 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ด้านสังคมและการพักผ่อนหย่อนใจของคนบางกลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุต่างๆ มีกลุ่มกิจกรรมที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมเหมือนกันคือกลุ่มผู้สูงอายุ ที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกลุ่มเยาวชน และกลุ่มกีฬาในชุมชน ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มประเภท Type 5 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิของที่อยู่อาศัยและเรื่องส่งเสริมอาชีพ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่มีผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมด้วยมากที่สุดโดยเฉพาะในกลุ่มออมทรัพย์ นอกจากนี้มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มกองทุนพัฒนาชุมชน และกลุ่มประดิษฐ์พรมเช็ดเท้า กลุ่มกิจกรรมประเภท Type 5 ที่พบว่ามีแต่ผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมได้แก่ กลุ่มศูนย์หัตถกรรมทองลงหิน และกลุ่มที่มีแต่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมได้แก่ กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์แม่บ้าน และกลุ่มส่งเสริมอาชีพแม่บ้าน

ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับลักษณะกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วม คือเป็นกลุ่มที่รัฐสนับสนุนมากที่สุด นอกจากนี้ยังไม่แตกต่างกันในเรื่องของเหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่สนใจเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มและประโยชน์ที่

ได้จากกลุ่ม ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงให้เหตุผล 3 อย่างในการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม อยากรู้เงินเก็บ แก้ปัญหาที่อยู่อาศัย และเห็นว่ามิประโยชน์ วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่สนใจเหมือนกันคือ เป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อออมทรัพย์และปล่อยกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อช่วยเหลือกันยามเดือดร้อน และเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย กิจกรรมกลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมเหมือนกันคือเก็บออมเงินและปล่อยกู้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ส่วนกิจกรรมที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายจะเข้าร่วมกิจกรรมอื่น เช่น ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน และพัฒนาชุมชน ในขณะที่กิจกรรมอื่นที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วม ได้แก่ การฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ และการขายสินค้าราคาถูก ประโยชน์ที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงระบุว่าได้เหมือนกันคือได้รู้จักคนมากขึ้น มีเงินเก็บ และมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

ประมาณสองในสามของผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมในชุมชนอยู่ในฐานะสมาชิก อย่างไรก็ตามผู้ย้ายถิ่นชายอยู่ในฐานะกรรมการมากกว่าผู้ย้ายถิ่นหญิง และทั้งหมดร่วมกลุ่มมานานกว่าหนึ่งปี หลังจากนั้นแล้วผู้ย้ายถิ่นบางคนอาจไปร่วมกลุ่มกิจกรรมอื่นนอกเหนือไปจากกลุ่มที่ร่วมด้วยในตอนแรก กลุ่มที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมเพิ่มขึ้นมีลักษณะการดำเนินการของกลุ่มเหมือนกันคือ เป็นกลุ่มที่รัฐให้การสนับสนุน ผู้ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเห็นได้จากเหตุผลวัตถุประสงค์ของกลุ่มกิจกรรม กิจกรรมที่กลุ่มนั้นทำ และประโยชน์ที่ผู้ย้ายถิ่นได้จากกลุ่ม นอกจากนี้ก็ยังเข้าร่วมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเดือดร้อนยามที่แก้ปัญหาเศรษฐกิจของตนเองได้แล้ว ซึ่งแสดงว่าความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันยังมีอยู่ในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นมาจากชนบทเหล่านี้

นอกเหนือจากกลุ่มในระดับชุมชนแล้ว ผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จบางส่วนยังเข้าร่วมกลุ่มที่อยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มในชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ กลุ่มดังกล่าวอาจจัดได้ว่าอยู่ในประเภท Type 5 ตามความคิดของ Howton ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นกลุ่มประเภท Type 5 น่าจะต้องมี 2 ระดับคือ ระดับชุมชน และระดับเหนือขึ้นไปซึ่งอาจจะเป็นเขตเมืองขึ้นไปจนถึงประเทศ แม้จะมีเพียงประมาณร้อยละ 5 ของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ากลุ่มกิจกรรมดังกล่าว ในจำนวน 28 รายเป็นผู้ย้ายถิ่นชาย 13 คน เป็นผู้ย้ายถิ่นหญิง 15 คน ทั้งหมดมีอายุในช่วง 41-50 ปี ผู้ย้ายถิ่นชายใช้เวลาอยู่ในกรุงเทพก่อนเข้าร่วมกลุ่มแตกต่างกันไป คือต่ำกว่า 10 ปีบ้าง 21-30 ปีบ้าง ในขณะที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นหญิงใช้เวลา 11-20 ปี อาชีพที่ผู้ย้ายถิ่นทั้งหมดทำอยู่ตอนที่เข้าร่วมได้แก่รับจ้างและเกือบทั้งหมดเข้าร่วมกลุ่มในฐานะสมาชิก

กลุ่มกิจกรรมนอกชุมชนที่ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเข้าร่วมเหมือนกันคือ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และสหกรณ์ชุมชนพระนครธนบุรี ที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มผู้นำชุมชนเขต องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก สหภาพแรงงาน อาสาสมัครควบคุมความประพฤติ ศูนย์ประสานงานพัฒนาชนบท สหกรณ์กลาง ผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมในกลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และอาสาสมัครสาธารณสุข สำหรับเหตุผลที่เข้าร่วมกลุ่มนอกชุมชนของผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงไม่เหมือนกัน ผู้ย้ายถิ่นชายให้เหตุผลว่าเข้าร่วมเพราะถูกชักชวน คิดว่ามีประโยชน์ และต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ผู้ย้ายถิ่นหญิงให้เหตุผลว่าเข้าร่วมเพราะต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและต้องการสวัสดิการ ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงเลือกกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เหมือนกันคือ เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและเสริมสร้างความสามัคคี ประโยชน์ที่ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงได้เหมือนกันคือได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แต่ที่แตกต่างกันคือผู้ย้ายถิ่นชายบอกว่าได้ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นหญิงบอกว่ามีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

การเข้าร่วมกลุ่มประเภท Type 5 ซึ่งอยู่ในลักษณะที่มีองค์ประกอบเป็นทางการคือ มีประธาน กรรมการ และสมาชิก ทำให้ผู้ย้ายถิ่นได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้กฎระเบียบของสังคมแบบเมือง เป็นการปรับทัศนคติที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การมีโอกาสได้รู้จักคนมากขึ้น เป็นการขยายโลกทัศน์และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ห่างตัวออกไป ทำให้ผู้ย้ายถิ่นมีประสบการณ์ที่จะนำมาช่วยในการปรับตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้กลุ่มนี้ยังเป็นกลุ่มที่เป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญในกระบวนการเร่งรับวัฒนธรรมใหม่ (Acculturation) นั่นคือ การคบหาสมาคมหรือการรวมตัวกันอันเนื่องมาจากความเป็นญาติและกึ่งญาติ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นการคบหาสมาคมหรือรวมตัวกันโดยมีฐานอยู่บนผลประโยชน์ที่เกิดจากความมีเหตุมีผลร่วมกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการรวมตัวของชุมชนเมือง เมื่อมาถึงจุดนี้อาจกล่าวได้ว่าผู้ย้ายถิ่นได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองแล้ว

สิ่งหนึ่งที่ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างไปจากสิ่งที่ Howton คาดไว้ คือ เมื่อผู้ย้ายถิ่นประสบความสำเร็จแล้วจะย้ายออกจากชุมชนแออัด และเลิกความผูกพันกับหมู่บ้านในชนบท สิ่งนี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จในชุมชนแออัดในกรุงเทพฯ เพราะถึงแม้จะมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ซึ่งผู้ย้ายถิ่นชายส่วนใหญ่คิดว่าเป็นความสำเร็จในชีวิต หรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นซึ่งผู้ย้ายถิ่นหญิงส่วนใหญ่คิดว่าเป็นความสำเร็จในชีวิต ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ในชุมชนแออัดต่อไปและมีความสัมพันธ์กับญาติและเพื่อนฝูงที่ยังอยู่ในชนบทโดยตลอด ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความสัมพันธ์กับชนบทระหว่างผู้ย้ายถิ่นชายและ

ผู้ย้ายถิ่นหญิงคือ ยังมีการเดินทางกลับบ้านและส่งเงินกลับบ้านที่ชนบทแม้จะไม่สม่ำเสมอหรือบ่อยนัก

6.2 ข้อเสนอแนะ

ภายใต้ความเป็นจริงที่ว่าจะยังคงมีผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทประเภทไม่มีทางเลือกทั้งชายและหญิงเข้ามาในกรุงเทพมหานครด้วยปัจจัยผลักดันต่อไป และรัฐบาลไม่คิดว่าผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้เป็นภาระของเมือง แต่เป็นทรัพยากรมนุษย์ของชาติที่จะทำให้ผลิตภาพโดยรวมของประเทศเพิ่มขึ้น แทนที่จะอยู่อย่างไม่มีผลิตภาพในชนบท แม้จะเข้ามาทำงานในภาคเศรษฐกิจนอกระบบก็ตาม ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้ทำเป็นสองส่วนคือ ข้อเสนอแนะที่นำเสนอขึ้นจากผลของงานวิจัยในการช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงมีการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมืองได้เร็วขึ้น และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

6.2.1 ข้อเสนอแนะในการช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมือง

ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงส่วนใหญ่ปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมืองได้ในเวลาไม่เกิน 3 ปี ในช่วงต้นของการอพยพเข้ามา ทั้งผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านที่อยู่อาศัยจากญาติในตอนเริ่มแรก รองลงมาคือจากเพื่อน เมื่อได้ทำงานที่ดีขึ้น หรือแต่งงานมีครอบครัวแล้วจึงแยกออกมาอยู่กับครอบครัว ผู้ย้ายถิ่นชายและหญิงส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้ชีวิตเมืองด้วยตนเอง ในระหว่างที่ทำความคุ้นเคยกับชีวิตเมืองก็ทำงานและเปลี่ยนงานไปเรื่อย ๆ โดยผู้ย้ายถิ่นหญิงได้รับความช่วยเหลือจากญาติในระยะแรกมากที่สุด ต่อมาจึงหางานด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นชายช่วยตัวเองมาตลอดตั้งแต่เริ่มแรก จะเห็นได้ว่าในการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตเมืองในด้านความเป็นอยู่และการงานนี้อาจทำได้เร็วขึ้น ถ้าทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรุงเทพมหานคร โดยผ่านสำนักงานเขต จัดทำเอกสารแจกฟรี หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน ผลิตสื่อในรูปแบบของการวิทยุ หรือรายการโทรทัศน์ แนะนำการใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บริการสาธารณะของเมือง เช่น เรื่องของการเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง การใช้โทรศัพท์สาธารณะ แหล่งข้อมูลที่ช่วยเรื่องการทำงานและวิธีการเริ่มต้น กฎ กติกา มารยาทในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น เวชขายอาหาร ขายของริมบาทวิถี ขับรถรับจ้าง เช่น แท็กซี่หรือรถสามล้อ รับจ้างแบกของ หรือ กทม. อาจจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจในสำนักงานเขต โดยผ่านฝ่ายพัฒนาชุมชนเพื่อทำการแนะแนวชาวชนบทที่ย้ายเข้ามาใหม่ ๆ และต้องการความ

ช่วยเหลือทางด้านข้อมูล หรือคำแนะนำ ซึ่งถ้าผู้ย้ายถิ่นทราบว่ามีกรให้บริการดังกล่าว ก็ สามารถมาติดต่อด้วยตนเอง

ผลการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มกิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วมซึ่งพบว่าไม่มีความแตกต่างของกลุ่ม ที่ผู้ย้ายถิ่นชายและผู้ย้ายถิ่นหญิงเข้าร่วมไม่ว่าจะเป็นลักษณะของกลุ่ม วัตถุประสงค์ของกลุ่ม กิจกรรมและประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม ซึ่งให้เห็นว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้ ย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มมากที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการให้ความช่วยเหลือ ในลักษณะที่ผู้ย้ายถิ่นสามารถนำเงินทุนไปใช้ประกอบอาชีพได้ต่อไป โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประชาสงเคราะห์ สำนักพัฒนาชุมชนเมือง ธนาคารออมสิน ในรูปของการให้กู้เงินแก่ กลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนและผู้ย้ายถิ่นสามารถจะไปเข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิกได้ เนื่องจาก ผลการวิจัยชี้ว่าผู้ย้ายถิ่นนิยมที่จะร่วมกลุ่มกิจกรรมประเภทนี้ในชุมชนมากที่สุด ซึ่งอาจชี้ เป็นนัย ๆ ได้ว่าการประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งมาจากการมีเงินทุนที่จะนำไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพอิสระ เช่น ค้าขาย หรือขับรถรับจ้าง (ที่ผู้ขับที่เป็นเจ้าของรถเอง)

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

เนื่องจากผลการศึกษาของวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าตัวผู้ย้ายถิ่นเอง ไม่ว่าจะเป็นชาย หรือหญิง เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความสำเร็จในชีวิตในเมือง รองลงมาเป็นกลุ่มญาติ และเพื่อนฝูง งานวิจัยต่อไปอาจจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลของผู้ย้าย ถิ่นที่อพยพเข้ามาในกรุงเทพมหานครในระยะเริ่มแรก และนำมาจัดพิมพ์เอกสารในรูปของคู่มือ สำหรับแจกฟรี หรือเก็บไว้ที่หน่วยเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเรื่องการปรับตัวของชาวชนบทที่ ย้ายถิ่นเข้ามาต่อไป หรือใช้ข้อมูลในการผลิตสื่อที่จะแนะนำชาวชนบทในเรื่องของการใช้ชีวิต แบบเมืองต่อไป

นอกจากนี้ผลวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จเหล่านี้ โดยเฉพาะ ผู้ย้ายถิ่นหญิง มักจะเปลี่ยนมาทำงานส่วนตัว ซึ่งอาจต้องใช้เงินลงทุนในระยะแรก งานวิจัยครั้ง ต่อไปจึงอาจมุ่งไปที่การศึกษาเรื่องกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นความต้องการของชาวชนบทที่ อยากจะทำเองในกรุงเทพมหานคร ปริมาณเงินลงทุนที่ต้องการ แหล่งเงินทุนและกระบวนการ ที่จะได้มาซึ่งเงินลงทุน ตลอดจนอุปสรรคในการดำเนินการต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. สรุปผลการสำรวจชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร. ศูนย์ประสานงานพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร, 2537
- จรรยา พิทยาปริชานนท์. ปัญหาชุมชนแออัด. สมาคมสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536
- ดารณี ถวิลพิพัฒนกุล. การศึกษารูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองในกรุงเทพมหานคร. ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541
- นภาพร โภยสมบุญ. "การปรับตัวของกรรมกรในภาคอีสานที่ย้ายเข้าไปทำงานในจังหวัดภูเก็ต." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาศิลปศาสตร์ (พัฒนาสังคม) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2522
- ไพศาล สังกวาลี (บรรณารักษ์). ทศวรรษขององค์กรพัฒนาเอกชน. มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม, 2534
- สมพงษ์ พัดปุย. "อาชีพและวิถีชีวิตเศรษฐกิจของคนสลัม." เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "ปัญหาการวางแผนรายได้และการจ้างแรงงานในประเทศไทย". 2527
- สมพงษ์ พัดปุย. สภาพสิทธิของสลัม. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2527
- โสภณ พรโชคชัย. 1020. ศูนย์อาสาสมัครญี่ปุ่นในประเทศไทย. 2528
- อรทัย อาจอ้า. ชุมชนเซ่งกี้ : วิถีชีวิตและกระบวนการพัฒนาสู่การพัฒนาตนเอง. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531
- อุษณีย์ พึ่งปาน. "ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง." วิทยานิพนธ์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529
- Abu-Lughod, Janet. "Migrant Adjustment to City Life: The Egyptian Case." American Journal of Sociology 67 (1961): 22 – 32.
- Aphichat Chamrathirong, Krittaya Archavanitkul, and Uraiwan Kanungsukkasem. Recent Migrants in Bangkok Metropolis: A Follow-up Study of Migrants'

- Adjustment, Assimilation and Integration. Bangkok: Institute of Population and Social Research, Mahidol University, 1979.
- Akin Rabibhadana. "Bangkok Slum: Aspects of Social Organization." Ph.D. Dissertation, Cornell University, 1975.
- Bogue, Donald J. "Internal Migration," in The Study of Population: An Inventory and Appraisal. pp. 486-509. Edited by Philip M. Hauser, and Otis Dudley Duncan. Chicago: University of Chicago Press, 1959.
- Browning, Hawley L. "Migrant Selectivity and the Growth of Large Cities in Developing Societies." National Academy of Sciences, Rapid Population Growth vol.1, Leige, Belgium: IUSSP, 1974.
- Gehmacher, Ernest. "A Cost-Benefit Analysis of Alternative Immigration Policies for Vienna." International Migration Review 8 (1974): 165-179.
- Germani, Gino. "Migration and Acculturation," in Handbook for Social Science Research in Urban Areas, pp.159-178, edited by Philip M. Hauser, Paris: UNESCO, 1964.
- Hawley, Amos H. Human Ecology: A Theory of Community Structure. New York: Ronald Press, 1950.
- Howton, Williams. "Cities, Slums, and Acculturative Process in the Developing Countries," pp. 431-447 in Urbanism, Urbanization, and Change: Comparative Perspectives, edited by Paul Meadows and Ephraim M. Mizruchi, Readings, Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1969.
- Hugo, Graeme J. "Village-Community Ties, Village Norms, and Ethnic and Social Networks: A review of Evidence from the Third World," in Migration Decision Making, pp.186-224, edited by Gordon F. De Jong, and Robert W. Gardner, New York: Pergamon Press, 1981.

- Iutaka, Sugiyoma, Barbara F. Bloomer, and Felix M. Berardo. "Fertility: Natives and Migrants in Metropolitan Latin America," in Internal Migration: The New World and the Third World, pp.239-265, edited by Anthony H. Richmond and Daniel Kubat, Beverly Hills, California: Sage Publications, 1975.
- Inkeles, Alex. "The Modernization of Man," in Modernization, pp. 138-150, edited by M. Weiner, New York: Basic Books, 1966.
- Laquian, Aprodicio. Slums are for People. Manila: DM Press, Inc., 1969
- Meinkoth, Marian R, "Migration in Thailand with Particular Reference to the Northeast," Economic and Business Bulletin 14 (1962): 3-45.
- Penporn Tirasawat. "Urbanization and Migrant Adjustment in Thailand." Ph.D. Dissertation, Brown University, 1977.
- Richmond, Anthony H. "Social Mobility of Immigrants in Canada." Population Studies 18 (1964): 53-69.
- Roy, Prodipto. "The Measurement of Assimilation: The Spokane Indians." American Journal of Sociology 67 (1962): 541-551.
- Schnaiberg, Alien. "Rural-Urban Residence and Modernism: A Study of Ankara Province, Turkey." Demography 7 (1970): 71-85.
- Sopon Pornchokchai. Bangkok Slums Review and Reconmmendations, School of Urban Community Research and Actions, Agency for Real Estate Affairs, 1992.
- Vithavas Khongkhakul. "Adjustment to Life in Bangkok: Rural Migrant and City-born Residents Compared." Ph.D. Dissertation, Syracuse University, 1976.
- Zachariah, K.C. "Bombay Migration Study: A Pilot Analysis of Migration to an Asian Metropolis." Demography 3 (1966): 378-392.
- Zimmer, Basil G. "Participation of Migrants in Urban Structure." American Sociological Review 20 (1955): 218-224.

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับผู้ย้ายถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

ผู้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....ตั้งแต่เวลา.....น. ถึง.....น.

แบบสอบถาม สำหรับ ผู้ย้ายถิ่นชาวชนบทที่ประสบความสำเร็จ
ในโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบการคบหาสมาคมของผู้ย้ายถิ่นชาวชนบท
ในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองในกรุงเทพมหานคร
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง : แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 หน้า ประกอบด้วย 4 ส่วน รวม 25 ข้อ
โปรดกรอกข้อความและขีดเครื่องหมาย X หน้าคำตอบ ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
ตรวจทานการใส่คำตอบในแบบสอบถามให้เรียบร้อย ครบถ้วน และชัดเจน ก่อนส่งคืน

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป และการใช้บริการสาธารณะ

1. ชื่อชุมชน.....
2. เพศ : [1] ชาย [2] หญิง อายุ.....ปี
3. สถานภาพสมรส : [1] โสด [2] แต่งงานแล้ว มีลูก.....คน
4. ประวัติการศึกษา(เรียนระดับใดบ้าง และจบการศึกษาที่ ต่างจังหวัด หรือ กรุงเทพฯ) : (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
[1] ไม่ได้เรียน [2] ป.1- ป.4 ที่..... [3] ม.ต้น ที่.....
[4] ม.ปลาย ที่..... [5] สายอาชีพ ที่..... [6] ปริญญาตรี ที่.....
[7] อื่นๆ..... ที่.....
5. ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน :
[1] <3,000 บาท [2] 3,000-5,000 บาท [3] 5,001-8,000 บาท [4] 8,001-10,000 บาท
[5] 10,001-13,000 บาท [6] 13,001-15,000 บาท [7] >15,000 บาท
6. ท่านเคยใช้บริการของธนาคารหรือไม่ : [1] ไม่เคย [2] เคย เพราะ.....
7. ท่านเคยใช้ ATM หรือไม่ : [1] ไม่เคย [2] เคย
8. ท่านเคยใช้บริการของไปรษณีย์โทรเลขหรือไม่ : [1] ไม่เคย [2] เคย เพราะ.....
9. ท่านเคยใช้โทรศัพท์หรือไม่ : [1] ไม่เคย [2] เคย
ประเภทโทรศัพท์ที่เคยใช้(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) : [1] โทรศัพท์ส่วนตัว [2] โทรศัพท์มือถือ
[3] โทรศัพท์สาธารณะแบบหยอดเหรียญ
[4] โทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

10. ท่านมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัด.....
11. เข้ามาอยู่กรุงเทพฯตอนอายุ ปี
12. สาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจเดินทางเข้ากรุงเทพฯ.....
13. ตอนเข้ากรุงเทพฯใหม่ๆ ท่านกลับบ้านต่างจังหวัดถี่กว่าปัจจุบันหรือไม่ [1] ไม่ [2] ถิ่นถี่กว่า [3] อื่นๆ.....
14. ปัจจุบันท่านกลับไปเยี่ยมบ้านที่ต่างจังหวัด ปีละกี่ครั้ง.....ครั้ง/ปี เพื่อ.....
15. ถ้าตอนเข้ามาใหม่ๆ ท่านอาศัยอยู่กับญาติหรือเพื่อน นานเท่าไรถึงได้แยกออกมาอยู่เอง
16. ถ้าท่านมีครอบครัวอยู่ต่างจังหวัด ท่านใช้เวลาอยู่ในกรุงเทพฯนานเท่าไร จึงรับครอบครัวมาอยู่ด้วย.....

17. ประวัติการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ

- ก) เข้ามาครั้งแรกอยู่กับใคร.....อยู่ที่ไหน(ระบุชื่อชุมชน ถ้ามี).....
 ระยะเวลาที่อาศัย..... สถานภาพสมรส [1] โสด [2] แต่งงานแล้วมีลูก.....คน
- ข) ต่อมาอาศัยอยู่กับใคร.....อยู่ที่ไหน(ระบุชื่อชุมชน ถ้ามี).....
 ระยะเวลาที่อาศัย..... สถานภาพสมรส [1] โสด [2] แต่งงานแล้วมีลูก.....คน
- ค) ต่อมาอาศัยอยู่กับใคร.....อยู่ที่ไหน(ระบุชื่อชุมชน ถ้ามี).....
 ระยะเวลาที่อาศัย..... สถานภาพสมรส [1] โสด [2] แต่งงานแล้วมีลูก.....คน
- ง) ต่อมาอาศัยอยู่กับใคร.....อยู่ที่ไหน(ระบุชื่อชุมชน ถ้ามี).....
 ระยะเวลาที่อาศัย..... สถานภาพสมรส [1] โสด [2] แต่งงานแล้วมีลูก.....คน
- จ) ต่อมาอาศัยอยู่กับใคร.....อยู่ที่ไหน(ระบุชื่อชุมชน ถ้ามี).....
 ระยะเวลาที่อาศัย..... สถานภาพสมรส [1] โสด [2] แต่งงานแล้วมีลูก.....คน

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน

18. ประวัติการทำงานในกรุงเทพฯ

- ก) เข้ามาอยู่กรุงเทพฯนานเท่าใดถึงได้งานทำ.....ตอนนั้นทำงานอะไร.....
 ใครเป็นคนหางานให้.....ทำอยู่นานเท่าไร..... มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ.....บาท
- ข) ต่อมาทำงานอะไร..... ใครเป็นคนหางานให้.....
 ทำอยู่นานเท่าไร..... มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ.....บาท
- ค) ต่อมาทำงานอะไร..... ใครเป็นคนหางานให้.....
 ทำอยู่นานเท่าไร..... มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ.....บาท
- ง) ต่อมาทำงานอะไร..... ใครเป็นคนหางานให้.....
 ทำอยู่นานเท่าไร..... มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ.....บาท
- จ) ต่อมาทำงานอะไร..... ใครเป็นคนหางานให้.....
 ทำอยู่นานเท่าไร..... มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ.....บาท

19. ท่านเคยส่งเงินกลับบ้านต่างจังหวัดหรือไม่ [1] ไม่เคย [2] เคย บ่อยครั้งแค่ไหน.....

ส่วนที่ 4 : ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มต่างๆ

20. เริ่มรู้จักคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติ / เพื่อน เมื่อมาอยู่กรุงเทพฯได้นานเท่าไร.....
 ขณะนั้นทำงานอะไร.....อยู่ที่ไหน.....

21. ใครเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่อไปนี้

ก) งาน - บอกว่าจะไปทำงานที่ไหน / หางานให้

[1] ตัวเอง [2] ญาติ [3] เพื่อนในชุมชน [4] เพื่อนร่วมงาน [5] อื่นๆ.....

ข) การใช้ชีวิตในเมือง - เช่น สอนให้ไปไหนมาไหนเองโดยรถเมล์ ใช้โทรศัพท์สาธารณะ อาหารจานด่วนแบบคนเมืองกิน

[1] ตัวเอง [2] ญาติ [3] เพื่อนในชุมชน [4] เพื่อนร่วมงาน [5] อื่นๆ.....

ค) อื่นๆ.....

[1] ตัวเอง [2] ญาติ [3] เพื่อนในชุมชน [4] เพื่อนร่วมงาน [5] อื่นๆ.....

22. ท่านใช้เวลาานแค่ไหนกว่าจะคุ้นเคยกับการใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ.....

23. ประวัติการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มในชุมชนที่อยู่อาศัย

- ก) ท่านเริ่มเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเป็นครั้งแรก เมื่ออยู่ทม.ได้นานเท่าไร.....
 ขณะนั้นทำงานอะไร..... ในชุมชนชื่อ.....
 ได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มชื่อ..... ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก.....
 ฐานะในกลุ่ม..... สาเหตุที่เข้า.....
 กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่ม ที่ [1] จัดตั้งขึ้นเองภายในชุมชน [2] หน่วยงานรัฐสนับสนุน [3] หน่วยงานเอกชนสนับสนุน
 โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
 มีกิจกรรมอะไรบ้าง.....
 ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม (เช่น ทางเศรษฐกิจ / รู้จักคนมากขึ้น).....
 สาเหตุที่ออก.....
- ข) ต่อมาได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มชื่อ..... ระยะเวลาที่อยู่ร่วม.....
 ฐานะในกลุ่ม..... สาเหตุที่เข้า.....
 กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่ม ที่ [1] จัดตั้งขึ้นเองภายในชุมชน [2] หน่วยงานรัฐสนับสนุน [3] หน่วยงานเอกชนสนับสนุน
 โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
 มีกิจกรรมอะไรบ้าง.....
 ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม (เช่น ทางเศรษฐกิจ / รู้จักคนมากขึ้น).....
 สาเหตุที่ออก.....
 ขณะนั้นทำงานอะไร..... ในชุมชนชื่อ.....
- ค) ต่อมาได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มชื่อ..... ระยะเวลาที่อยู่ร่วม.....
 ฐานะในกลุ่ม..... สาเหตุที่เข้า.....
 กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่ม ที่ [1] จัดตั้งขึ้นเองภายในชุมชน [2] หน่วยงานรัฐสนับสนุน [3] หน่วยงานเอกชนสนับสนุน
 โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
 มีกิจกรรมอะไรบ้าง.....
 ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม (เช่น ทางเศรษฐกิจ / รู้จักคนมากขึ้น).....
 สาเหตุที่ออก.....
 ขณะนั้นทำงานอะไร..... ในชุมชนชื่อ.....
- ง) ต่อมาได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มชื่อ..... ระยะเวลาที่อยู่ร่วม.....
 ฐานะในกลุ่ม..... สาเหตุที่เข้า.....
 กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่ม ที่ [1] จัดตั้งขึ้นเองภายในชุมชน [2] หน่วยงานรัฐสนับสนุน [3] หน่วยงานเอกชนสนับสนุน
 โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
 มีกิจกรรมอะไรบ้าง.....
 ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม (เช่น ทางเศรษฐกิจ / รู้จักคนมากขึ้น).....
 สาเหตุที่ออก.....
 ขณะนั้นทำงานอะไร..... ในชุมชนชื่อ.....

24. ประวัติการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มนอกชุมชนที่อยู่อาศัย (อาจจะเป็นกลุ่มในชุมชนอื่น หรือกลุ่มในระดับเขต, เมือง, ประเทศ)

ก) เริ่มเข้าเป็นสมาชิกของ กลุ่ม / สมาคม / สหภาพ นอกชุมชน เป็นครั้งแรก เมื่ออยู่กรุงเทพฯ ได้นานเท่าไร.....
ขณะนั้นทำงานอะไร.....ในชุมชนชื่อ.....
โดยเข้าเป็นสมาชิกของ กลุ่ม ชื่อ.....ฐานะในกลุ่ม.....
สาเหตุที่เข้า.....
วัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม.....
สาเหตุที่ออก.....

ข) ต่อมาได้เข้าเป็นสมาชิกของ กลุ่ม ชื่อ.....ฐานะในกลุ่ม.....
สาเหตุที่เข้า.....
วัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม.....
สาเหตุที่ออก.....
ขณะนั้นทำงานอะไร.....ในชุมชนชื่อ.....

ค) ต่อมาได้เข้าเป็นสมาชิกของ กลุ่ม ชื่อ.....ฐานะในกลุ่ม.....
สาเหตุที่เข้า.....
วัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม.....
สาเหตุที่ออก.....
ขณะนั้นทำงานอะไร.....ในชุมชนชื่อ.....

ง) ต่อมาได้เข้าเป็นสมาชิกของ กลุ่ม ชื่อ.....ฐานะในกลุ่ม.....
สาเหตุที่เข้า.....
วัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
ประโยชน์ที่ได้จากกลุ่ม.....
สาเหตุที่ออก.....
ขณะนั้นทำงานอะไร.....ในชุมชนชื่อ.....

25. ท่านคิดว่าอะไรเป็นความสำเร็จในชีวิตของท่านหลังจากย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ.....

หมายเหตุ.....
.....
.....